

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგვური

სამეცნიერო ჟურნალი

„Scripta manent“

საქართველო

№2(22)

2014

ჟურნალი დაფუძნებულია
ღია დიპლომატიის ასოციაციის მიერ

GEORGIAN TECHNICAL UNIVERSITY
ГРУЗИНСКИЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Multilingual Reviewing International Scientific Magazine
Международный рецензионный мультилингвальный научный журнал

„Scripta manent“

GEORGIA

ГРУЗИЯ

№2(22)

2014

OPEN DIPLOMATIC ASSOCIATION

АССОЦИАЦИЯ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1987-7390
UDK (უკ) 81+82
S-41

სარედაქციო კოლეგია:

მაია ჩხეიძე

მთავარი რედაქტორი

რუსუდან თაბუკაშვილი

მთავარი რედაქტორის მოადგილე

ია ჩიქვინიძე

პასუხისმგებელი მდივანი

რედაქციის წევრები:

ვიტა ფურცელაძე, ჰანს რუდოლფ ფლუკი, კულაშუ ხეიბიტოვა, სილვია ბოტევა,
ტანია ბრისჰამერი, ქეთევან გაბუნია, ია ბურღული, მარია მიხაილოვა,
ტატიანა მებრელიშვილი, ალბა ბრაცინო, ალესანდრა სპადაფორა, გიორგი ყუფარაძე,
რუსუდან ბოცინიძე.

მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას 77, კორპუსი VI, სართული VIII

ტელ. : 236 51 76

E-mail. : r. tabukashvili@gmail. com

ტექნიკური უზრუნველყოფა: კარინა ხარაზიშვილი

E-mail. : k-kharazishvili@mail. ru

scripta.manentmagazine@gmail. com

ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ღია დიპლომატიის ასოციაციის ვებგვერდზე:
[www. odageorgia. ge](http://www.odageorgia.ge)

Editorial Board:

Maia Chkheidze, Viola Purtseladze, Rusudan Tabukashvili, Ia Chikvinidze, Hans Rudiger Fluck,
Kulpash Beibitova, Tania Grieskhammer, Ketevan Gabunia, Ia Burduli, Maria Mikhailova,
Silvia Boteva, Tatiana Megrelishvili, Alba Graziano, Alessandra Spadafora, Georgi Kuparadze, Rusudan Gotsiridze.

Address: Kostava str. 77, 0175, Tbilisi, Georgia

Tel. : (995 32) 236 51 76

E-mail: r. tabukashvili@gmail. com

Electronic version: [www. odageorgia. ge](http://www.odageorgia.ge)

Редакционная коллегия:

Майя Чхеидзе, Виола Пурцеладзе, Русудан Табукашвили, Ия Чиквинидзе, Ганс Рудигер Флук,
Кульпаш Бейбитова, Таня Грисхаммер, Кетеван Габуня, Ия Бурдули, Мария Михайлова,
Сильвия Ботева, Татьяна Мегрелишвили, Альба Грациано, Алессандра Спадафора, Георгий Купарадзе,
Русудан Гоциридзе.

Адрес: Ул. Костава 77, 0175, Тбилиси, Грузия

Тел. : (995 32) 236 51 76

E-mail: r. tabukashvili@gmail. com

Электронная версия: [www. odageorgia. ge](http://www.odageorgia.ge)

რედაქციისაბან

„Scripta manent“ საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგუური სამეცნიერო ჟურნალია, რომელიც აქვეყნებს ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა როგორც ტრადიციულ, ისე თანამედროვეობაზე დაფუძნებულ თეორიულ თუ პრაქტიკულ ნაშრომებს. ამას გარდა, იგი ადგილს უთმობს რეცენზიებს, თარგმანებსა და სხვადასხვა ტიპის შემოქმედებით ნაშრომს.

პროფესიონალთა ნაშრომების გამოქვეყნების გარდა ჟურნალი მიზნად ისახავს ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა პოპულარიზაციას მომავალ თაობებში. ჟურნალის რედაქლეგია განსაკუთრებული ინტერესითა და ყურადღებით ეკიდება დოქტორანტთა და ახალგაზრდა მეცნიერთა ნაშრომებს.

ჟურნალი რეცენზირებადია, უარყოფითი რეცენზიით ნაშრომი ავტორს არ უბრუნდება. ჟურნალის სამუშაო ენებია: ქართული, რუსული, ინგლისური, გერმანული, ფრანგული, ესპანური და იტალიური.

სარედაქციო კოლეგიის წევრები მოღვაწეობენ საქართველოს (თბილისი), გერმანიის (ბოხუმი, ბერლინი), რუსეთის (მოსკოვი), ყაზახეთის (ასტანა), ბულგარეთის (სოფია) და იტალიის (ტუსცია) უნივერსიტეტებში.

სარჩევი

ფილოლოგია

მანანა ასლანიშვილი

სიცოცხლე და სიკვდილი როგორც კულტურის ეგზისტენციალური კონცეპტები.....10

ციური ახვლედიანი, ნინო ჭრიკიშვილი

ფერთა სემანტიკური პოტენციალი ესპანურ არგოში.....16

ქეთევან გაბუნია, ციური ახვლედიანი

ეკვივალენტური ფრაზეოლოგიური ერთეულები (ფრანგული, ესპანური და იტალიური ენების მასალაზე).....22

რუსუდან გოცირიძე

კომპიუტერული კომუნიკაცია როგორც ენის პროდუცირების ახალი საშუალება.....27

თინათინ მოსემღვდლიშვილი

პირველი ქართული რესპუბლიკის ინგლისურენოვანი გაზეთის 'The Georgian Messenger' მთავარი გზავნილები.....32

რუსუდან თაბუკაშვილი

ტექსტის დამუშავების საშუალებები კორპუსის ლინგვისტიკაში.....36

ოლგა პადალა

მელოდიკისა და პაუზების როლი გერმანული პოლიტიკური საუბრის აქტუალურ დანაწევრებაში.....41

სერგეი პროკოპიევი

უმაღლესი განათლების სისტემის თავისებურებანი კანადის პროვინცია კვებეკში.....47

მედეა სვანი

სამეტყველო მაქსიმები და მათი რღვევის მაგალითები.....53

ტატიანა სოლსკაია

ხმოვანთა დიფერენციალური ნიშნების რეალიზაცია გერმანიის, ავსტრიისა და შვეიცარიის გერმანული ენის მატარებელთა საუბარში.....58

მარინა ზორანიანი

ლინგვისტური პარალელიზმი როგორც ნორმის არაპროგნოზირებადი შესაბამისობა.....66

მეგი ფალავანდიშვილი

სიტუაციონალურობა როგორც ტექსტუალობის ერთ-ერთი კატეგორია.....71

მაია ქავთარია

სკანდინავიური ენების გავლენა ინგლისურ ენაზე.....78

მარინე ჯაში

მიმართვის საკომუნიკაციო მარკერები გერმანულსა და ქართულში.....86

სოციალური მეცნიერება

თინათინ აფხაიძე

იმიჯი როგორც PR სამიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება.....93

დოდო ლაბუჩიძე

ემილ დიურკემი სოლიდარობის ფენომენის, როგორც სოციალური ინტეგრაციის უმაღლესი პრინციპის შესახებ.....98

Contents

Philology

Manana Aslanishvili Life and Death as Existential Concepts of Culture	10
Tsiuri Akhvlediani, Nino Chrikishvili The Semantic Potentiell of Colors in Spanish Argot	16
Ketevan Gabunia, Tsiuri Akhvlediani Equivalent Phraseological Units (on the material of French, Spanish and Italian languages)	22
Rusudan Gotsiridzei Computer-mediated Communication - Novel Circumstances of Language Production.....	27
Tinatin Mosemdgylshvili The Main Messages of the English Language Newspaper of the First Georgian Republic - ‘The Georgian Messenger’	32
Rusudan Tabukashvili Text Design in Corps Linguistic	36
Olga Padalka Melodics and Pauses Role in the Urgent Articulation of the German Political Speech	41
Sergey Prokopiev The Featured of Highrt Education System in Quebec, Canada	47
Medea Svani Vocal Maxims and Examples of Their Destruction	53
Tatiana Solskaia Realization of the Differential Signs of the Vowel Speech of Native Speaker of German Language in Germany, Austria and Sweetzeland	58
Marina Zoranyan Linguistic Parallelism as Unexpected Regularity in Language	66
Maggie Palavandishvili Situationality as One of the Categories of Textuality	71
Maia Kavtaria Scandinavian Influence on the English Language	78
Marina Jashi Communication Markers of Address in German and Georgian Languages	86

Social Sciences

Tinatin Apkhaidze Image as One of the Main Directions of PR Activity	93
Dodo Labouchidze Emile Durkheim on the Solidarity Phenomenon, as the Highest Principle of Social Integration	98

Содержание

Филология

Асланишвили Манана Жизнь и смерть как экзистенциальные понятия культуры	10
Ахвледиани Циури, Чрикишвили Нино Семантический потенциал цвета в испанском арго.....	16
Габуня Кетеван, Ахвледиани Циури Эквивалентные фразеологические единицы (на материале французского, итальянского и испанского языков)	22
Гоциридзе Русудан Компьютерная коммуникация как новое средство языкового продуцирования	27
Мосемгвдлишвили Тинатин Главные сообщения англоязычной газеты периода Первой Грузинской Республики ‘The Georgian Messenger’.....	32
Табукашвили Русудан Способы разработки текста в корпусной лингвистике	36
Падалка Ольга Роль мелодики и пауз в актуальном членении немецкой политической речи	41
Прокопьев Сергей Особенности системы высшего образования в канадской провинции Квебек	47
Свани Медея Речевые максимы и примеры их разрушения	53
Сольская Татьяна Реализация дифференциальных признаков гласных в речи носителей немецкого языка в Германии, Австрии и Швейцарии	58
Зораян Марина Лингвистический параллелизм как непрогнозируемое соответствие норме.....	66
Палавандишвили Мэгги Ситуационность - одна из категорий текстuality.....	71
Кавтария Майя Влияние скандинавского языка на английский язык.....	78
Джаши Марина Коммуникативные маркеры обращения в немецком и грузинском языках.....	86

Социальные науки

Апхаидзе Тинатин Имидж как одно из основных направлений в PR деятельности	93
Лабучидзе Додо	

ფილოლოგია

Philology

Филология

სიცოცხლე და სიკვდილი როგორც კულტურის ეგზისტენციალური კონცეპტები

მანანა ასლანიშვილი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი
კოსტავას ქ. №77, 0175, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 593 322 820
E-mail: manana.58@mail.ru

რეზიუმე

სტატია იხილავს სიცოცხლისა და სიკვდილის კონცეპტებს, რომლებსაც ცენტრალური ადგილი უჭირავთ კულტურულ კონცეპტთა შორის. მათი ინტერპრეტაცია ხდება კოგნიტური, ფსიქოლოგიური, კულტუროლოგიური და ა.შ. შეფასებითი კრიტერიუმების გათვალისწინებით. მითითებული კონცეპტების მიმართ ინტერესი დაკავშირებულია იმასთან, რომ ისინი წარმოადგენენ კულტურის საკვანძო საკითხებს, რომლებიც ლინგვისტიკაში დღემდე ჯეროვნად არ არიან შესწავლილნი.

საკვანძო სიტყვები:

სიცოცხლე, სიკვდილი, კულტურული კონცეპტი, ლინგვოკულტუროლოგია, ეთნო-ლინგვისტიკა, კოგნიტური ლინგვისტიკა, ლინგვისტური პრაგმატიკა.

შესავალი

ჩვენი კვლევის ცენტრში მოქცეულნი არიან კონცეპტები სიცოცხლე და სიკვდილი, რომელთა ინტერპრეტაცია ხდება კოგნიტური, ფსიქოლოგიური, კულტუროლოგიური და ა. შ. შეფასებითი კრიტერიუმების გათ-

ვალისწინებით. მითითებული კონცეპტები წარმოადგენენ კულტურის საკვანძო ერთეულებს და ისინი მოითხოვენ ინტერდისციპლინარულ მიდგომას.

ძირითადი ნაწილი

ანტროპოცენტრული პარადიგმის მიერ ადამიანის წამოყენება პირველ ადგილზე ეფუძნება ენის როლის ერთდროულ აღიარებას, ყველა სააზროვნო პროცესში შეჭრით, ენა ქმნის ახალ მენტალურ სივრცეებს და გაჰყავს ადამიანი უშუალო დაკვირვების მიღმა. იგი გამოხატავს ადამიანის აზრის მოძრაობას, აშენებს შესაძლო სამყაროებს, აფიქსირებს აზრის დინამიკას და მისი წარმოდგენის საშუალებებს ენობრივი რესურსების მეშვეობით. კომუნიკაციური ლინგვისტიკის ძირითად მიმართულებებს შორის, რომლებიც ანტროპოცენტრული პარადიგმის ჩარჩოებში ყალიბდებიან, უნდა აღინიშნოს ლინგვოკულტუროლოგია, ლინგვისტური პრაგმატიკა, კოგნიტური ლინგვისტიკა, ეთნოლინგვისტიკა, ეთნოფსიქოლინგვისტიკა და სხვა. თუ ლინგვოკულტუროლოგიას აინტერესებს ენა როგორც კულტურის ფენომენი, რომელიც ახდენს სამყაროს ხედვის რეალიზაციას ნაციონალური ენის პრიზმის მეშვეობით, კოგნიტური ლინგვისტიკა ოპერირებს ინფორმაციის კატეგორიით და ადამიანის აზროვნების მიერ მისი დამუშავების შედეგად მიღებულ ცოდნის სტრუქტურის კატეგორიით, რომელიც ადამიანის გონებაში და ენობრივ ფორმებში რეპრეზენტირდება. თუ კოგნიტური ლინგვისტიკა სხვა მიმართულებებთან ერთად, რომლებიც ქმნიან კოგნიტოლოგიას, ცდილობს უპასუხოს კითხვას იმის შესახებ, თუ რა პრინციპითაა ორგანიზებული ადამიანის გონება, როგორ შეისწავლის ის სამყაროს, თუ რა მონაცემები ყალიბდება სამყაროს შესახებ ცოდნად, როგორ იქმნება მენტალური

სივრცეები, კულტუროლოგიის მთელი ყურადღება გადატანილია კულტურაში ადამიანის არსებობაზე და მის ენაზე, რაც შემდეგი საკითხების გადაწყვეტას მოითხოვს:

როგორ ხედავს ადამიანი სამყაროს, როგორია მეტაფორის და სიმბოლოს როლი კულტურაში, როგორია ფრაზეოლოგიზმების როლი კულტურის რეპრეზენტაციაში და ა.შ. ეროვნულ-კულტურულ სპეციფიკასთან დაკავშირებულია ისეთი დისციპლინაც, როგორცაა ეთნოფსიქოლინგვისტიკა, რომელიც წარმოადგენს მიმართულებას სამეცნიერო საქმიანობის ნაციონალურ-კულტურული სპეციფიკის ჭრილში. იგი განიხილავს და იკვლევს აგრეთვე ენობრივი ცნობიერებისა და კომუნიკაციის ეთნოფსიქოლინგვისტურ დეტერმინირებას.

ადამიანი, როგორც ენის მატარებელი პიროვნება, წარმოადგენს არა განზოგადებულ ცნებას, არამედ არის გარკვეული კულტურის მატარებელი, განსაზღვრული სოციუმის წარმომადგენელი, რაც განაპირობებს მის ეთნოლინგვო-სოციალურ სტატუსს. უნდა აღინიშნოს, რომ სხვა კულტურის გაგების გზა გადის ანტროპოცენტრული პარადიგმის სფეროზე. კონფლიქტური სიტუაციები, რომელთა უმეტესობა ჩნდება ინოვონებთან ურთიერთობაში, დაკავშირებულია კომუნიკანტთა ნაციონალურ-კულტურული თავისებურებების იგნორირების ფაქტორთან. საინტერესოა, რომ ცოტა ხნის წინ გაჩენილი მიმართულება – ლინგვოკონფლიქტოლოგია მიზნად ისახავს გამოიკვლიოს შესაძლო კონფლიქტური სიტუაციების წარმოშობა და შეიმუშაოს მათი თავიდან აცილებისთვის საჭირო პრაქტიკული რეკომენდაციები. ამის პირველი და აუცილებელი პირობაა ამა თუ იმ ხალხის მენტალიტეტის ცოდნა. ენობრივი ცნობიერება, რომელიც აფიქსირებს განსაზღვრული კონცეპტების სახით კულტურის ძირითად ცნებებს, სამყაროს ერთიანი, სრული სურათის სახით წარმოადგენს. მიუხედავად სამყაროს მატერიალური

საფუძვლების ერთიანობისა, ამ უკანასკნელის აღქმა სხვადასხვა კულტურების მიერ სხვადასხვანაირად ხდება, რაც რეალობის ენობრივი ფორმებში მანიფესტაციის სპეციფიკაშიც გამოიხატება. ვვარაუდობთ, რომ მენტალიტეტის გაგება შესაძლებელია შესაბამისი ენობრივი ცნობიერების ბაზაზე. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენენ კონცეპტები სიცოცხლე და სიკვდილი, რომლებიც გვაძლევს საშუალებას გავარკვიოთ ენობრივი ცნობიერების სპეციფიკა.

თავისი ბუნებით აზრის ფენომენი გულისხმობს, ერთი მხრივ, ადამიანისგან დამოუკიდებელ მატერიალურ სამყაროს, რომელსაც იგი ასახავს, მეორე მხრივ კი – მისი გამოხატვის ვერბალურ საშუალებებს.

აზროვნების პროცესში რეალური სინამდვილე ადამიანის გონებაში აირეკლება როგორც დაგროვილი ცოდნა ამ სინამდვილის შესახებ, რომლის რეპრეზენტაციაც ხდება ენის მატერიალურ ფორმებში. ენა უზრუნველყოფს ადამიანის ისეთი აზრების ფორმებით ოპერირების დონეებს, რომელთა ექსპლუატაცია ხდება ვერბალური ფორმების სემანტიკაში. აზროვნება არამარტო არსებობს აზრის ფორმებში, არამედ მისი რეალიზება ხდება კონკრეტულ ვერბალურ ფორმებში. გონებრივი და ენობრივი სტრუქტურების შეფარდების და მათი როლის სინამდვილის შემეცნებაში შესწავლამ მისცა საშუალება ფესენკოს (1999) სხვა მკვლევარების მსგავსად [უინკინი. 1982; სტეპანოვი. 1996, 1997], მოეხდინა აზრის შუალედური ენის პოსტულირება, რომელიც, როგორც მენტალური კონსტრუქციების ენა, გვევლინება “შუალედური კოდის” სახით უნივერსალურ საგნობრივ კოდსა და რეალურ მეტყველებას შორის და ახორციელებს ვერბალურ ნიშნებში აზრობრივი კოდის შინაარსის ტრანსკოდირებას. მის ერთ-ერთ სტრუქტურულ კომპონენტად იგი (ibid.) თვლის კონცეპტს, რომელიც არსებობს ადამიანის მენტალურ რეალობაში

როგორც ცოდნისა და ინფორმაციის ერთობა, რეალურ სამყაროში არსებულ აქტუალურ ან საქმეთა სავარაუდო ვითარების, ემოციების, განცდების, ასოციაციების და ა. შ. კონტექსტში. მისი როგორც მენტალური წარმონაქმნის აღქმა საშუალებას გვაძლევს კონცეპტუალური სისტემის მატარებლის მენტალური სამყაროს რეკონსტრუირება მოვახდინოთ და გამოვაგლინოთ მისი ეთნო-მენტალური მახასიათებლები.

ვიზიარებთ სტეპანოვის (1996, 1997) შეხედულებას და საკვლევ კონცეპტებს განვიხილავთ როგორც ადამიანის მენტალურ სამყაროში ასახულ ეთნოკულტურული სამყაროს ფრაგმენტებს. ინტერპრეტაციულ რეჟიმში ვერბალური მნიშვნელობის სისტემა შეფარდება ენის მატარებლის სოციო და ეთნოკულტურულ კომპეტენციას, რომლის კონცეპტუალური შიგთავსი წარმოადგენს ერის მენტალიტეტის ერთ-ერთ განმსაზღვრელ თვისებას. სინამდვილის ფრაგმენტის ინტერპრეტაცია კონცეპტუალურ სისტემაში არის, უპირველეს ყოვლისა, გარკვეული სამყაროს ან სამყაროს სურათის შესახებ ინფორმაციის კონსტრუირება. უდავოა, რომ საბაზო კონცეპტების შინაარსი ბევრად უფრო მოცულობითია, ვიდრე ერთგვაროვანი ენობრივი ერთეულის შინაარსი, ვინაიდან მათი გაცნობიერების არეალი ვრცელდება მთელ იდეოგრაფიულ სფეროზე, რომელიც მოიცავს კატეგორიის სხვადასხვა გამოსახულებას. იდეოგრაფიულად ორგანიზებული ენობრივი გამონათქვამების კონცეპტუალურ სისტემასთან უღაო კავშირის არსებობა საშუალებას გვაძლევს ვერბალური იდეოგრაფიული ორგანიზაცია რეპრეზენტაციის კონცეპტუალური მოდელის სახით განვიხილოთ, რომელიც მოიცავს ყველა სახის

ცოდნას სამყაროს შესახებ, ღირებულებათა მთელ სისტემას, გამოცდილებას, რომელიც დაგროვილია მოცემული სოციუმის მიერ. კონცეპტუალური მოდელი არ არის ჩაკეტილი სისტემა და გახსნილია მომავალი შესაძლებლობებისთვის. პრაქტიკულად ნებისმიერი კონცეპტი შესაძლებელია ითარგმნოს ერთი ენიდან მეორეზე და რეპრეზენტირებულ იქნას სხვა ენობრივი შეფუთვით. ამ დროს მთარგმნელებმა უნდა მოახდინონ ენის მატარებლის მთელი კოგნიტური შინაარსის ტრანსკოდირება.

კონცეპტების განსაკუთრებულ სახეობას წარმოადგენენ კულტურული კონცეპტები (ჩვენ შემთხვევაში სიცოცხლე და სიკვდილი). როგორც უკვე აღვნიშნეთ, თითოეულ კონცეპტს, რომელიც გამოხატულია ვერბალური საშუალებებით, აქვს მნიშვნელობებით დეტერმინირებული საკუთარი სემანტიკური ფორმა, რომელიც ხასიათდება ეთნოკულტურული განპირობებულობით, ვინაიდან მასში ასახულია ყველა: კონოტაციური, მოდალური, ემოციური, ექსპრესიული, პრაგმატული და სხვა შეფასება. კულტურული კონცეპტები, ან სხვა ტერმინოსისტემაში, კულტურის საკვანძო კონცეპტები, წარმოადგენენ სამყაროს სურათის ბირთვულ ერთეულებს, რომლებსაც აქვთ ეგზისტენციალური მნიშვნელობა როგორც ცალკეული ენობრივი პიროვნებისთვის, ასევე მთელი ლინგვოკულტურული ერთობისთვის ზოგადად. დ. ს. ლიხაჩოვის აზრით, კონცეპტები ადამიანის გონებაში ჩნდებიან არამარტო როგორც შესაძლო მნიშვნელობებზე მინიშნებები, არამედ აგრეთვე როგორც ადამიანის საპასუხო რეაქცია წინა ენობრივ გამოცდილებაზე ზოგადად – როგორიცაა პოეტური, პროზაული, მეცნიერული, სოციალური, ისტორიული და სხვა კონცეპტები.

გურევიჩის (1990) მიხედვით, კულტურის კონცეპტები შეიძლება გაიყოს ორ ჯგუფად: კოსმიურ, ანუ ფილოსოფიურ კატეგორიებად, რომლებსაც იგი უწოდებს კულტურის უნივერსალურ კატეგორიებს (ისეთი, როგორიცაა დრო, სივრცე, მოძრაობა) და სოციალურ კატეგორიებად, ე.წ. კულტურულ კატეგორიებად (როგორიცაა თავისუფლება, სამართალი, სამართლიანობა, შრომა, სიმდიდრე, საკუთრება). ამ კლასიფიკაციის განხილვისას ვ. ა. მასლოვა გვთავაზობს კიდევ ერთი ჯგუფის – ნაციონალური კულტურის კატეგორიის – დამატებას (რუსული კულტურისთვის ეს არის – თავისუფლება, ხედრი, ინტელიგენტურობა, ეკლესიურობა და ა.შ.). კონცეპტების სიღრმისეული ანალიზის შედეგად ირკვევა, რომ კულტურულ-სპეციფიური კონცეპტები ნებისმიერ ენაში ბევრად უფრო მეტია, ვიდრე ერთი შეხედვით გვეჩვენება. მაგალითის სახით ვ. ა. მასლოვას მოჰყავს კონცეპტი «картошка» - “კართოფილი”. რუსებისთვის «сидеть на одной картошке» - “მხოლოდ კართოფილზე ყოფნა” – წარმოადგენს მწირი საკვების ეტალონს, ბელორუსებისთვის კი ეს არის ჩვეული ნაციონალური საკვები, რომელიც წარმოადგენს მეორე პურს და ზოგჯერ პირველზე მნიშვნელოვანიცაა.

კულტურის საკვანძო კონცეპტები კოლექტიურ ენობრივ ცნობიერებაში მნიშვნელოვან ადგილს იკავებენ და ამიტომ მათი კვლევა წარმოადგენს უკიდურესად აქტუალურ პრობლემას. კოლექტიური ენობრივი ცნობიერების კვლევის პრობლემას, რომელიც გამოხატავს ენაში დამკვიდრებულ გარკვეულ კანონზომიერებებს სიტყვების და წინადადებების ორგანიზაციაში, ჩვენ განვიხილავთ უნივერსალური კონცეპტების (სიცოცხლე და სიკვდილი) საფუძველზე,

რომლებშიც მუდავნდება ნაციონალური სამყაროს სურათების სპეციფიურობა. ნებისმიერი ენის კონცეპტოსფეროში კონცეპტები სიცოცხლე და სიკვდილი იკავებენ ცენტრალურ ადგილს კულტურულ კონცეპტებს შორის, ვინაიდან მათში შემავალი სემანტემები ეგზისტენციალურად მნიშვნელოვანია, როგორც თითოეული ადამიანისთვის ცალკეულად, ისე კაცობრიობისთვის მთლიანობაში. კონცეპტების – სიცოცხლე და სიკვდილი ლინგვოკულტუროლოგიური ანალიზი სხვადასხვა ჟანრის ტექსტებში გვაძლევს საშუალებას გამოვაგლინოთ სიცოცხლისა და სიკვდილის შესახებ არსებული ის წარმოდგენები, რომლებიც შეესაბამება ყოფით, მეცნიერულ და მხატვრულ ცნობიერების ტიპებს. სამყაროს ეროვნული სურათის ორი ფრაგმენტის - სიცოცხლისა და სიკვდილის კოს-კულტურული ანალიზი რუსულ, ინგლისურ და ქართულ ნაციონალურ სამყაროს სურათებში, საშუალებას გვაძლევს მოვახდინოთ შესაბამისი ენობრივი სურათების იმ ფრაგმენტების სრული რეკონსტრუქცია, რომელიც იდეოგრაფიულ საფუძველზე ყალიბდება.

დასკვნა

კონცეპტების – სიცოცხლე და სიკვდილი ლინგვოკულტუროლოგიურმა ანალიზმა საშუალება მოგვცა:

1) გამოგვევლინა მოცემული კონცეპტების ენობრივი მანიფესტაციის ნაციონალურ-კულტურული სპეციფიკა ინგლისურ, რუსულ და ქართულ ენებში;

2) ჩამოგვეყალიბებინა მითითებული კონცეპტების შესაბამისი კონცეფტოსფეროების ფარგლების გააზრების პროცესში მათი

ნაციონალურ-კულტურული სპეციფიკა და უნივერსალური თვისებები;

3) მოგვეცა კონცეპტებისთვის სიცოცხლე და სიკვდილი სინტაგმატური დახასიათება, რათა გამოგვევლინა უზუალური წარმოდგენები, რომლებიც დგანან ამ სახელებს უკან და შემოფარგლავენ მათ სემანტიკურ არეალს;

4) კონცეპტების სიცოცხლე და სიკვდილი სპეციფიკა განგვეხილა შედარებით ჭრილში, რაც საშუალებას გვაძლევს სამყაროს ნაციონალური სურათის მნიშვნელოვანი ფრაგმენტების რეკონსტრუქცია მოვახდინოთ. რუსული და ქართული ენების განმარტებითი, სემანტიკური, იდეოგრაფიული, ეტიმოლოგიური, ასოციაციური, ფრაზეოლოგიური ლექსიკონების, პარემიების და აფორიზმების კრებულების, გაზეთების მასალების და აგრეთვე კროს-ასოციალური მონაცემების საფუძველზე დაგვედგინა მოცემული კონცეპტების სემანტიკის და პრაგმატიკის უნივერსალური და ნაციონალურ-კულტურული თავისებურებები.

ლიტერატურა

1. Гуревич А. Я. (1990): Человек и культура: Индивидуальность в истории культуры. - М.
2. Жинкин Н. И. (1982): Речь как проводник информации. – М.
3. Степанов Ю. С. (1996): Константы. Словарь русской культуры. М.
4. Степанов Ю. С. (1997): Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.
5. Фесенко Т. А. (1999): Этно-ментальный мир человека : опыт концептуального моделирования. ИЯ РАН.-М.-51с

Life and Death as Existential Concepts of Culture

Manana Aslanishvili

Georgian Technical University

Department of Liberal Sciences

77 Kostava st., 0175, Tbilisi, Georgia

Tel. : 593 322 820

E-mail: manana.58@mail.ru

Abstract

The paper views concepts of “life” and “death” which occupy an important place among cultural concepts. Their interpretation is made by taking into the consideration cognitive, psychological, cultural and other evaluation criteria. The interest to the given cultural concepts is determined by the fact that so far they are not studied to the full extent. Their interpretation presents some kind of difficulty and requires interdisciplinary approach.

Keywords:

life, death, linguoculturology, ethnolinguistics, cognitive linguistics, linguistic pragmatics.

Жизнь и смерть как экзистенциальные понятия культуры

Асланишвили Манана Анзоровна

Грузинский технический университет

Департамент либеральных наук

Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия

Тел. 593 322 820

E-mail: manana.58@mail.ru

Резюме

В статье рассматриваются концепты жизнь и смерть, занимающие центральное место среди понятий культуры. Их интерпретация осуществляется посредством принятия во внимание когнитивного, психологического, культурологического и других критериев оценки. Интерес к указанным культурным понятиям обусловлен тем, что они до сих пор не изучены в лингвистике в полной мере. Их интерпретация представ-

ляет определенную сложность и требует интердисциплинарного подхода.

Ключевые слова:

жизнь, смерть, концепт, понятие культуры, лингвокультурология, этнолингвистика, когнитивная лингвистика, лингвистическая прагматика.

ფერთა სემანტიკური პოტენციული ესპანურ არგოში

ციური ახვლედიანი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ. 599 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

ნინო ჭრიკიშვილი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ: 591 222 007
E-mail: nchrikishvili@yahoo.com

რეზიუმე

ჩვენი კვლევის სფეროს წარმოადგენს ფერთა სემანტიკური პოტენციულის როლის გამოვლენა ესპანური არგოტიკული ერთეულების შექმნის პროცესში. ასეთ ერთეულთა სახით შეიძლება წარმოგვიდგეს როგორც ფერთა დასახელებები, ასევე მათგან ნაწარმოები სიტყვები და ფრაზეოლოგიზმები. ესპანურ არგოში შეინიშნება ფერთა სიმბოლური ასპექტები, წარმოდგენილი ძირითადი ფერებით (**blanco, negro, rojo, azul, verde, marrón, gris**), შუალედური (გარდამავალი) ფერებით (**lila, violeta, añil**), ასევე ჰიპერონიმით – **color**.

საკვანძო სიტყვები:

სოციოლექტი, ფერთა სიმბოლიზმი, ევფემიზმი, ფრაზეოლოგიზმი.

შესავალი

სოციალურ დიალექტთა (სოციოლექტთა) სხვადასხვა ასპექტის კვლევა ლინგვისტთა დიდ ინტერესს იწვევს. თითოეული

სოციოლექტი ფლობს სპეციფიკურ ლექსიკონს, რომელშიც რეალიზდება მისი ემოციური ფუნქცია. ჩვენი კვლევის სფეროს წარმოადგენს ფერთა სემანტიკური პოტენციულის როლის გამოვლენა ესპანური არგოტიკული ერთეულების შექმნის პროცესში. ცნობილია, რომ ფერს სიმბოლური მნიშვნელობა აქვს.

ძირითადი ნაწილი

ლექსიკონთა მონაცემების მიხედვით, ესპანურ არგოში, ფერთა გამოყენების ყველაზე მეტად გავრცელებული სფეროა დამნაშავეთა სამყაროს ლექსიკა. ამ სფეროში წარმოდგენილია ხუთი ფერი: თეთრი, წითელი, მწვანე, ლილისფერი (იისფერი) და ყავისფერი.

თეთრი, მწვანე და წითელი ფერების შემთხვევაში საქმე ეხება ადამიანის ნასამართლობის არსებობას ან არარსებობას. ეს ფერები წარმოადგენენ ერთი სქემით აგებულ მყარ გამონათქვამთა კომპონენტებს. თეთრი ფერი ტრადიციულად სისუფთავის, სიწმინდის, სისპეტაკის სიმბოლოა. გარდა ამისა, დაკავების (დაპატიმრების) ოქმი, თუ მასზე არ არის დარეგისტრირებული არავითარი დარღვევა, რჩება სუფთა მდგომარეობაში, ანუ თეთრია; აქედან წარმოიშვა გამოთქმა **estar blanco** (სიტყვასიტყვით: «თეთრად ყოფნა») – ნასამართლობის არქონა. მწვანე კი გამოხატავს საპირისპიროს: **estar verde** (სიტყვასიტყვით: «მწვანედ ყოფნა») – ნასამართლობის ქონა. წითელი ფერი, წარმოადგენს რა საშიშროებისა და ყურადღებამისაპყრობ ფერს, მიუთითებს, რომ ადამიანი იძებნება: **estar rojo** (სიტყვასიტყვით: «წითლად ყოფნა»). ლილისფერი გამოიყენება დანაშაულის მსხვერპლის აღსანიშნავად, როცა საქმე ეხება წვრილმან

ქურდობას ან თაღლითობას: **Al pobre lila le robaron hasta los pantalones** «საბრალო ლილისფერი სულით ხორცამდე გაძარცვეს». ლექსემა **lila** ზოგჯერ სუფიქსითაც (**-ilo/-ila**) გვხვდება, რაც იუმორად აღიქმება, თუმც ინარჩუნებს თავის მნიშვნელობასაც. «დამნაშავეთა სამყაროს» სფეროში, განსაკუთრებით ბევრი მნიშვნელობით გამოირჩევა ყავისფერი (წაბლისფერი – **marrón**). ფერის სუბსტანტირებული ზედსართავით გამოიხატება პატიმრობის წლები, რაც უკავშირდება პატიმრის ტანსაცმლის ფერს, რომელიც თავიდან ყავისფერი იყო. ამასთან დაკავშირებით, არსებობს მეორე ვერსიაც, რომლის მიხედვით, «ყავისფერთან» დაკავშირების ეს აზრი ნასესხებია ფრანგული ენიდან. ამ მნიშვნელობის საფუძველზე, სუფიქს **-ero**-ს (მოქმედების სუბიექტი) დამატებით, წარმოიშობა ახალი სიტყვა – **marronero** – დამნაშავე, რომელსაც მისჯილი აქვს ხანგრძლივი ვადით პატიმრობა. სუბსტანტირებული ზედსართავი **marrón** ასევე აღნიშნავს ქურდის, მძარცველის მიერ ჩადენილ არალეგალურ, პატიმრობის გამომწვევ ქმედებას.

ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა შემადგენლობაში, «ყავისფერი» სხვა მნიშვნელობებსაც იძენს. მაგ., **colgar un marrón** (სიტყვასიტყვით: «ყავისფერის ჩამოხრჩობა») აღნიშნავს სხვის დადანაშაულებას, ან სამაგიეროს გადახდას იმ დანაშაულისათვის, რომელიც არ ჩაუდენია; **comerse un marrón** (სიტყვასიტყვით: «ყავისფერის შეჭმა») კი ნიშნავს «დანაშაულის საკუთარ თავზე აღებას».

ფერის მახასიათებლის რაოდენობის მიხედვით, მეორე ადგილზეა ფულის, პოლიციისა და პრობლემური სიტუაციის სფეროები. ამ სფეროთაგან თითოეული წარმოდგენილია ოთხი ფერით.

ფულის სფეროში გამოიყოფა სამი მნიშვნელობა: ფულის დასახელება, მისი არარსებობა და ფულადი სახსრების გათეთრება.

ფულის თემასთან დაკავშირებულია გამონათქვამთა დიდი რაოდენობა, რომლე-

ბიც უმეტესწილად იწარმოებიან ამა თუ იმ ბანკოტის ფერის მეტონიმიური გადატანით. მაგალითად, გასული საუკუნის 90-იან წლებში, მწვანე (**verde**) ეწოდებოდა ათასი პესეტის ღირებულების ბანკოტებს: **Sólo me hacen falta tres o cuatro verdes para los pantalones** (სიტყვასიტყვით: “სულ რაღაც სამი – ოთხი ათასი მწვანე მაკლდება შარვლის საყიდლად”). ლილისფერი (**lila**) აღნიშნავდა ხუთიათასიან ბანკოტებს: **Necesito dos lilas para comprarme los vaqueros** (სიტყვასიტყვით: “ორი ლილისფერი მჭირდება, რომ ვიყიდო ჯინსები”). ათიათას პესეტიანი ბანკოტები იყო ლურჯი ფერისა და აქედანაა მათი სახელწოდება – **añil** (სიტყვასიტყვით: “მუქი ლურჯი ფერი”).

მოსახლეობის მარგინალურ ფენათა ენაზე, საერთოდ ფული ან ნებისმიერი ფასეული საგანი შეიძლება აღინიშნოს ჰიპერონიმით **color** (სიტყვასიტყვით: “ფერი”).

ფულის არქონის მნიშვნელობა წარმოდგენილია ერთი ფრაზეოლოგიური ერთეულით: **estar sin blanca** (სიტყვასიტყვით: “თეთრის გარეშე ყოფნა”). ამ შემთხვევაში **blanca** ფერის პირდაპირი დასახელება კი არ არის, არამედ ვერცხლის მონეტის აღმნიშვნელია. ამგვარად, ამ გამოთქმას საფუძველად უდევს მეტონიმია.

თეთრი ფერი მონაწილეობს ფულის გათეთრების მნიშვნელობაშიც. იგი წარმოდგენილია იმ ლექსემებით, რომლებიც ნაწარმოებია ზედსართავით **blanco** (“თეთრი”), სუფიქსების **-ear** (მოქმედების ზმნა) და **-eo** (პროცესი) -ს დამატებით: **blanquear, blanqueo**. ამ ერთეულებში, თეთრი ფერი აღნიშნავს თავის ტრადიციულ, სიმბოლურ “სისუფთავეს, უბიწოებას” და უპირისპირდება შავ ფერს. ამგვარად, უკანონო გზით მოპოვებულ ფულს ეწოდება “შავი”, ხოლო მის ლეგალურად ქცევის პროცესს – “გათეთრება”.

ესპანურ არგოში, რთული სიტუაციის, რაიმე სახის პრობლემის არსებობა, ბუნე-

ბრივია, გადმოიცემა პირქუში ფერებით: შავით, ყავისფრით და იისფრით, ასევე ფერთა გვარობითი ცნებით. შავი ფერი შემდეგ მყარ გამონათქვამთა კომპონენტია: **pasarlas negras** (სიტყვასიტყვით: “შავით გაცილება”); **verse negro** (სიტყვასიტყვით: “შავად გამოიყურება”) – ცუდ მდგომარეობაში ყოფნა; **tener la negra** (სიტყვასიტყვით: “მისი შავად ქონა”) – არ გამართლება. პირველ გამონათქვამში კომპონენტად შეიძლება იყოს “იისფერიც”: **pasarlas moradas** (სიტყვასიტყვით: “იისფერით გაცილება”). იგივე მნიშვნელობა გადმოიცემა ჰიპერონიმ “ფერის “ საშუალებით: **pasarlas de todos los colores** (სიტყვასიტყვით: “გაცილება ყველა ფერით”).

სუბსტანტირებული ზედსართავი “ყავისფერი, წაბლისფერი” (**marrón**) ასევე იძენს არასასიამოვნო სიტუაციის, პრობლემის მნიშვნელობას: **comerse un marrón** (სიტყვასიტყვით: “ყავისფერის ჭამა”) – არასასიამოვნო სიტუაციაში ყოფნა.

პოლიციის სფეროს შემთხვევაშიც, გადატანითი მნიშვნელობის ან მყარ გამონათქვამთა შექმნის საფუძველია მეტონიმია. ამ შემთხვევაში გამოიყენება “მწვანე” (**verde**) ფერი, რაც უკავშირდება ესპანეთის ჟანდარმერიის ფორმის ფერს, ან “ყავისფერი” (**marrón**), თუ საქმე ეხება ნაციონალურ პოლიციას (ფორმის ფერის შესაბამისად), ან “ნაცრისფერი”, რომელიც გამოიყენებოდა ფრანკოს დიქტატურისდროინდელი შეიარაღებული პოლიციის მიმართ. არსებობს აგრეთვე სიტყვათა თამაშის გზით მიღებული, ირონიით შემკული გამოთქმა **gristapo** (შდრ. გესტაპოს), რომელიც ამჟამად აღარ გამოიყენება. ”ფერის” მნიშვნელობის გადატანის საფუძველად შეიძლება გამოიყენებოდეს არა მარტო ძალოვანი სტრუქტურების თანამშრომელთა ფორმა, არამედ მათი მანქანებიც; მაგ., **blancanieves** (სიტყვასიტყვით: “თეთროვლა”) – პოლიციის თეთრი ფერის მანქანა.

“ფერითი” მახასიათებლების რაოდენო-

ბის (სამი ფერი) მიხედვით, მესამე ადგილზეა ფეხბურთის, ადამიანის სექსუალური ცხოვრებისა და ნარკოტიკების სფეროები.

როგორც ცნობილია, ფეხბურთის თემა ძალზე აქტუალურია ესპანელთათვის. ესპანელები თავიანთი კლუბების ფეხბურთელებს და მათ გულშემატკივრებს სახელებს არქმევენ მათი ფორმის ფერის მიხედვით; მაგ., **blanquiazul** (სიტყვასიტყვით: “თეთრ-ლურჯი”) – ესპანიოლას კლუბის ფეხბურთელი; **blanquiverde** (სიტყვასიტყვით: “თეთრ-მწვანე”) – ბეტისის კლუბის ფეხბურთელი; **azulgrana** (სიტყვასიტყვით: “ლურჯ-ბორდო”) – ბარსელონას კლუბის ფეხბურთელი; **blanquillo** (სიტყვასიტყვით: “თეთრი”) – სარაგოსასა და სევილიის კლუბების ფეხბურთელი; **rojillo** (სიტყვასიტყვით: “წითელი”) – ოსასუნის კლუბის ფეხბურთელი.

სექსუალური ცხოვრების სფეროში გამოიყენება “შავი”, “მწვანე” და “ლილისფერი” ფერები. ახალგაზრდების ენაზე, ქალის სასქესო ორგანოს აღნიშნავს “შავი” ფერი, მამაკაცისას კი – “მწვანე”. ამ უკანასკნელში, მწვანე ფერის არსებობა აიხსნება “მწვანეს” არსებობით ისეთ ფრაზეოლოგიურ ერთეულში, როგორცაა **ser verde** (სიტყვასიტყვით: “მწვანედ ყოფნა”) – ავხორცი, გარყვნილი; ასევე სიტყვა **verdura** (სიტყვასიტყვით: “სიმწვანე”) – ეროტიკა. “ლილისფერი” მიუთითებს კუთვნილებას სექსუალური უმცირესობისადმი. უფრო ზუსტად, მოსახლეობის მარგინალურ ფენათა ენაზე, **lila** არის ჰომოსექსუალისტი ქალის მანერებით.

ნარკოტიკების თემა წარმოდგენილია ორი ფერით (თეთრი და ყავისფერი) და ფერთა გვარობითი ცნებით. არგოს ენაზე “ფერი” (**color**) აღნიშნავს ნარკოტიკს. “თეთრი” ფერი (**blanca**) მიუთითებს ნარკოტიკის ერთ-ერთ სახეობას – კოკაინს. “ყავისფერიც” (**marrón**) ასევე მონაწილეობს ნარკოტიკთა რეპრეზენტაციაში, სუფიქს –**ona** –ს დამატებით: **marrona** – ჰეროინი თურქეთიდან ან პაკისტანიდან.

დაბოლოს, მეოთხე ადგილზეა (ორი ფერითი მახასიათებლით) გამონათქვამები, რომლებიც აღნიშნავენ ადამიანის უარყოფით თვისებებს და ნეგატიურ ემოციურ მდგომარეობას.

ესპანურ არგოში წარმოდგენილია ადამიანებისათვის დამახასიათებელი შემდეგი უარყოფითი თვისებები: უსუსურობა, უხეშობა (ვულგარულობა) და უგუნურება. როგორც ცნობილია, უსუსურობის (უმწიფრობის), ინფანტილურობის სიმბოლოს წარმოადგენს “მწვანე” ფერი, რასაც საფუძვლად უდევს უმწიფარი (მკვახე) ნაყოფის ფერი: **estar verde** (სიტყვასიტყვით: “მწვანედ ყოფნა”) – რაიმეს არცოდნა, გამოცდილების უქონლობა, **verderol** – ახალბედა, გამოუცდელი.

ესპანურ ჟარგონში, მწვანე ფერი წარმოადგენს ასევე უხეშობისა და ვულგარულობის სიმბოლოს: **verdulero** (სიტყვასიტყვით: “მწვანის გამყიდველი”) – უხეში ადამიანი.

ესპანურ ლინგვოკულტურაში, უგუნურება (სისულელე) შეფერილია “ლილისფერით”: **un lila** – სულელი (გონებაშეზღუდული, ჭკუამოკლე) ადამიანი. ლექსიკონის მონაცემთა მიხედვით, ამგვარი მნიშვნელობის რამდენიმე ასსნა-განმარტება არსებობს: შეიძლება ნასესხები იყოს ბოშათა ენიდან, სადაც **lilo** ნიშნავს “გიჟს, სულელს”; ასევე **lila** ქლერადობით ჰგავს **lelo**-ს (სიტყვასიტყვით: “სულელი, ჩერჩეტი”). სუბსტანტირებული ზედსართავი **lila** სუფიქს –**aió**-ს დამატებით იუმორისტულ ხასიათს იძენს.

ესპანურ არგოში, ნეგატიური ემოციებიდან, “ბრაზი, ბოღმა” შეფერილია “შავი” ფერით: **estar/ponerse negro** (სიტყვასიტყვით: “ყოფნა/გახდომა შავად”) – გაბრაზება რაიმე მიზეზით. არასასიამოვნო გაოცება გამოიხატება “ყავისფრით”: **pillar el marrón a alguien** (სიტყვასიტყვით: “ვინმესთვის ყავისფრის მოპარვა”).

დანარჩენი მნიშვნელობები ერთეული ფორმებითაა წარმოდგენილი და ჯგუფებად

არ ერთიანდებიან. თუმც მანც ყურადღება მისაქცევი და საინტერესოა, თუ რეალობის რომელი მოვლენები ხასიათდება მეტი ემოციურობით და რომლები ეგვიმიზირდება.

ცნობილია, რომ მრავალ კულტურაში, “შავი” ფერი აღნიშნავს ადამიანთა განსაზღვრულ რასას, სახელდობრ აფროამერიკულს. სხვადასხვა ფრაზეოლოგიურ ერთეულში, **negro** უშუალოდ ფერის აღმნიშვნელი კი არაა, არამედ ნიშნავს “შავ ადამიანს, ზანგს” და წარმოებულია მეტონიმური გადატანის გზით. ესპანურ არგოში, აფროამერიკელები წარმოდგენილი არიან დამამცირებელი, უხეში ასპექტით.

ფერის აღმნიშვნელ **negro**-ს (შავი), რომელიც თვითვე ატარებს ნეგატიურ ელფერს, ემატება სუფიქსი –**ata**, რაც სიტყვას აქცევს უფრო მეტად უხეშად და შეურაცხყოფილად: **negrata** (“მდაბიო”). კოლონიზაციის პერიოდში, აფროამერიკელებს იყენებდნენ იაფ მუშახელად და აქედან გამომდინარე “შავი” ფერი გამოხატავს “მძიმე, იძულებით შრომას”: **trabajar como un negro** (სიტყვასიტყვით: “შავით მუშაობა”) – შეუპოვრად მუშაობა. ამასთან კავშირშია შემდეგი გამონათქვამი: **negrero** – ადამიანი, რომელიც ექსპლუატაციას უწევს სხვებს (სუფიქსი –**ero** მოქმედების სუბიექტს აღნიშნავს).

შავი ფერი, უმეტესად, ნეგატიური მნიშვნელობისაა. ფრაზეოლოგიური ერთეულის შემადგენლობაში აღნიშნავს “დამსხვრევას, გაუარესებას”: **estar/ponerse negro** (სიტყვასიტყვით: “ყოფნა/გახდომა შავად”). ჩხუბი გამოიხატება “მწვანე” ფერით: **poner verde a alguien** (სიტყვასიტყვით: “ვინმეს გამწვანება”) – ვინმესთან ჩხუბი, გაკრიტიკება, შეურაცხყოფის მიყენება.

პოლიტიკაზე საუბრისას, განსაკუთრებით, თუ ეს ეხება მემარცხენეთა იდეოლოგიას, ესპანელები ამჯობინებენ ეგვიმიზმების გამოყენებას; ამის მაგალითად გამოდგება **rojo** –საგან (წითელი) ნაწარმოები სიტყვები

– **rojas** და **rojillo**; სუფიქსები –**eras** და –**illo** ამ ერთეულებს ანიჭებენ არაფორმალურ და რამდენადმე უგულებელმყოფელ (აბუნად-ამგდებ) ტონს.

არმიის თემა წარმოდგენილია ისეთი ერთეულით, როგორცაა **dar la blanca** (სიტყვა-სიტყვით: “თეთრის მიცემა”) – სამხედრო ბილეთის გაცემა.

ზოგიერთი მოვლენა არ სახელდება, მაგრამ მათზე მიუთითებენ ფერის საშუალებით; მაგალითად, ცემის შედეგად დაღურჯებული ადგილის აღსანიშნად იყენებენ “ისფერს” – **un morado**.

ესპანურ არგოში წარმოდგენილია ამინდის თემაც. მაგალითად, სიცივე ასოცირდება “ნაცრისფერთან”: **En ese pueblo hace un gris impresionante. Coge mucha ropa de abrigo** (ამ სოფელში ძალიან ცივა, წაიღე უფრო მეტი თბილი ტანსაცმელი). ამ გამონათქვამს აქვს მეტაფორული საფუძველი: თუ ცა ნაცრისფერია, ეს მაუწყებელია (მომასწავლებელია) წვიმისა, უამინდობისა და სიცივისა.

ამგვარად, ესპანურ არგოში, ფერები დიდი რაოდენობის უარყოფით მნიშვნელობას წარმოგვიდგენენ; თუმცა, შეინიშნება დადებითი მნიშვნელობებიც; კერძოდ, ლექსემა **color** (“ფერი”) გვხვდება ფრაზეოლოგიური ერთეულის შემადგენლობაში **haber color** (სიტყვასიტყვით: “ფერის ქონა”), როდესაც საქმე ეხება კარგ, მხიარულ სადამოსწვეულებას.

“ისფერი” (**violeta**) აღნიშნავს სიამოვნებას, რომელსაც ადამიანი იღებს საკვებისაგან ან სასმელისაგან: **ponerse morado** (სიტყვასიტყვით: “ისფერად გახდომა”).

დაბოლოს, “მწვანე” (**verde**) ფერისაგან ნაწარმოებ სიტყვას - **verdura** (“მწვანილი”), ფრაზეოლოგიურ ერთეულში, აქვს “სიმაართლის, უტყუარობის” მნიშვნელობა: **ser algo verdura** (სიტყვასიტყვით: “მწვანილად ყოფნა”); ამ შემთხვევაში შეინიშნება არა მარტო ირონიის ქვეტექსტი, არამედ სიტყვათა თამაშიც; შდრ.: **verdadero** (წესიერი).

დასკვნა

ესპანური არგოტიკული ერთეულების განხილვისას ამ ერთეულების სახით წარმოვადგინეთ როგორც ფერების დასახელებები, ასევე მათგან ნაწარმოები სიტყვები და ფრაზეოლოგიზმები.

ჩვენს გარშემო არსებული ყველა რეალია ფერადია, რაც წარმოადგენს მეტონიმიური გადატანის, ახალ მნიშვნელობათა გაჩენისა და ევფემიზმების საფუძველს.

ლიტერატურა

1. Besses L. (2009): Diccionario de argot. Madrid
2. Sanmartín S. J. (1998): Diccionario de argot. Madrid
3. Slang C. (2011): Expresiones del argot español. Madrid

The Semantic Potential of Colors in Spanish Argot

Tsiuri Akhvlediani

Tbilisi State University

Humanitarian science faculty

36, Chavchavadze ave., 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.: 599 508 607

E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Nino Chrikishvili

Tbilisi State University

Humanitarian science faculty

36, Chavchavadze ave., 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.: 591 222 007

E-mail: nchrikishvili@yahoo.com

Abstract

The sphere of our research covers showing the role of semantic potential of colors in the process of

creating Spanish Argotic units. Such units can be both naming of colors and words or phraseologisms derived from them. In Spanish argot symbolic aspects of colors can be noted, which are represented by main colors (blanco, negro, rojo, azul, verde, marrón, gris), transitional colors (lila, violeta, añil), and also by hyperonymy – color.

Keywords:

sociolect, symbolism of colors, Euphemism, phraseologism.

Семантический потенциал цвета в испанском арго

Ахвледиани Циури Александровна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 599 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Чрикишвили Нино Гелаевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 591 222 007
E-mail: nchrikishvili@yahoo.com

Резюме

Цель нашего исследования – выявить семантический потенциал цвета в создании арготических единиц в испанской лингвокультуре. В качестве таких единиц мы представили как сами цветообозначения, так и производные от них слова и фразеологизмы. В испанском арго цвет обладает выразительным характером, символическим значением. Это является основой появления эвфемизмов, метонимии и новых значений.

Ключевые слова:

социолект, символизм цвета, эвфемизмы, фразеологизмы.

ეკვივალენტური ფრაზეოლოგიური ერთეულები (ფრანგული, ესპანური და იტალიური ენების მასალაზე)

ქეთევან გაბუნია
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ. 599 201 099
E-mail: keti_gabunia@yahoo.com

ციური ახვლედიანი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ. 599 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

რეზიუმე

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტების გამოყოფის მთავარ კრიტერიუმს წარმოადგენს ფრაზეოლოგიური ერთეულის გამოსატვის პლანის შესაბამისობა მისი შინაარსის პლანთან. ენათაშორის ანალოგიურ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში ვლინდება შემდეგი ტიპები: ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტები, ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ვარიანტები, ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური სინონიმები და ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური პარონიმები.

საკვლევი მასალის ანალიზმა აჩვენა, რომ ადამიანის მიერ სამყაროს მხედველობითი აღქმის ამსახველ ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა უმრავლესობა ერთმანეთს ემთხვევა, რაც განპირობებულია მათი საერთო წარმოშობით, ადამიანის მიერ სინამდვილის აღქმის რეალურად არსებული პროცესის უნივერსალური ბუნებით (ამ პროცესის საერთო ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური საფუძვლით); მათ შორის განსხვავებანი აიხსნება ინფორმაციის სხვადასხვაგვარი გააზრებითა და ინტერპრეტაციით, რაც

უკავშირდება შეგრძნებათა ორგანოებს. ეს ინტერპრეტაცია ძირითადად განისაზღვრება ენის მატარებელთა კოლექტიური გამოცდილებით, მათი მენტალიტეტით, ტრადიციებითა და სტერეოტიპებით.

საკვანძო სიტყვები:

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტები, ფრაზეოლოგიური ვარიანტები, ფრაზეოლოგიური სინონიმები, ფრაზეოლოგიური პარონიმები.

შესავალი

ენათაშორისი ეკვივალენტურობის შესწავლა მუდამ წარმოადგენდა ლინგვისტური სემანტიკის პრეროგატივას, მოგვიანებით კი მას დაემატა ახალი მიმართულებები – გენერაციული თეორია, სემანტიკურ ნიშანთა თეორია, სემანტიკური ველის თეორია, პროტოტიპთა თეორია, XX საუკუნის დასასრულსა და XXI საუკუნის დასაწყისში კი ანთროპოცენტრულმა პარადიგმამ საშუალება მისცა ლინგვისტებს, ეკვლიათ ანთროპოცენტრული ფრაზეოლოგია. ამას ხელი შეუწყო კოგნიტოლოგიის განვითარებამაც. ფრაზეოლოგიაში სამყაროს კონცეპტუალიზაცია და კატეგორიზაცია წარმოგვიდგება ორი თანაბარი განზომილებით – სინქრონულით და დიაქრონულით. სინქრონულ სიბრტყეზე სამყარო წარმოგვიდგება უაღრესად ანთროპომორფულად და ამ დონეზე სხვადასხვა ენათა ფრაზეოლოგიური ერთეულების შეპირისპირება და მათი ეკვივალენტურობის კვლევა მუდამ წარმატებულია.

ძირითადი ნაწილი

ენათაშორისი ეკვივალენტურობის კვლევა მოითხოვს ლექსიკურ მნიშვნელობათა

ტიპოლოგიურ ანალიზს, რამდენადაც იგი შეიძლება გამოყენებულ იქნას კომპლექსური სემანტიკური კვლევებისათვის. ბ. პოტიე ვითარებას ტიპოლოგიური ანალიზის დაწვრილებით სქემას, რომელიც ვარაუდობს ენობრივი მასალისადმი როგორც კვანტიტატიურ (რაოდენობრივ), ასევე კვალიტატიურ (თვისებრივ) მიდგომას.

ცნობილია, რომ ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა მრავალფეროვნება თავმოყრილია არა შინაარსის პლანში, არამედ გამოხატვის პლანში. კვალიტატიური თვალსაზრისით ტიპოლოგიზაციისას, მსგავსებათა და განსხვავებათა ხარისხობრივი მიმართებით, ეს მრავალფეროვნება შეიძლება წარმოდგენილ იქნას შკალის სახით. მსგავსებათა შემცირებისა და განსხვავებათა გაზრდის მიხედვით ენათაშორის ანალოგიურ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში ვლინდება შემდეგი ტიპები: **ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტები, ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ვარიანტები, ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური სინონიმები და ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური პარონიმები.**

კვანტიტატიური მიმართებით კი – წარმოვიდგება ანალოგთა სამი ჯგუფი: ერთი აერთიანებს ფრაზეოლოგიურ ერთეულებს სამივე საკვლევე ენაში (ფრანგული, იტალიური, ესპანური), დანარჩენი ორი კი – ორ წყვილ ენაში: ფრანგული – იტალიური და ფრანგული – ესპანური. ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტების გამოყოფის მთავარ კრიტერიუმს წარმოადგენს ფრაზეოლოგიური ერთეულის გამოხატვის პლანის შესაბამისობა მისი შინაარსის პლანთან.

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ეკვივალენტების პირველი ჯგუფის (სამივე საკვლევე ენის) მაგალითები:

ფრანგ. perdre de vue, იტალ. perdere d'occhio, ესპან. perder de vista – ‘მხედველობიდან დაკარგვა’; ფრანგ. dur d'oreille, იტალ. duro d'orecchi, ესპან. duro de oido – ‘სმენადაქვეითებული, ყურს აკლია’; ფრანგ. ne pas toucher un

seul cheveu, იტალ. non toccare un capello, ესპან. no tocar un pelo – ‘არავითარი ზიანის მიყენება’; ფრანგ. tâter le terrain, იტალ. tastare il terreno, ესპან. tantear el terreno – ‘განზრახვის თქმევენება’; ფრანგ. avoir bon (mauvais) goût, იტალ. avere buon (cattivo) gusto, ესპან. tener buen (mal) gusto – ‘კარგი (ცუდი) გემოვნების ქონა’.

ამ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში, რომლებიც განეკუთვნებიან სამი საკვლევე ენის (ფრანგული, იტალიური, ესპანური) პერცეფციულ სფეროს, შეინიშნება ენათაშორისი სიმეტრია, ანუ ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა შინაარსის პლანის სრული შესაბამისობა გამოხატვის პლანთან. ანალოგიური სურათია ენათაშორისი ფრაზეოლოგიურ ეკვივალენტთა ფრანგულ-იტალიურ ჯგუფში:

ფრანგ. l'œil du maître, იტალ. l'occhio del padrone – ‘მეპატრონის მზერა’; ფრანგ. l'œil mauvais, იტალ. le sguardo cattivo – ‘ცუდი, ავი თვალი’; ფრანგ. voir de ses propres yeux, იტალ. vedere con i propri occhi – ‘საკუთარი თვალებით ხილვა’; ფრანგ. voir juste (clair), იტალ. vedere giusto (cchiaro) – ‘გაგება, გარკვევა რაიმეში’; ფრანგ. entendre de belles, იტალ. sentirne delle belle – ‘კარგი ამბების მოსმენა რაიმეს ხარჯზე’; ფრანგ. entendre de ses propres oreilles, იტალ. sentire con sue propri orecchi – ‘საკუთარი ყურებით მოსმენა’; ფრანგ. prendre goût à qch., იტალ. prendere gusto a qc – ‘ძლიერ შეყვარება რაიმესი’.

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიურ ეკვივალენტთა ფრანგულ-ესპანური ჯგუფის მაგალითები:

ფრანგ. voir de bon œil, ესპან. ver con buenos ojos – ‘გამამხნეველად ყურება’; ფრანგ. prêter l'oreille, ესპან. prestar oido – ‘ყურის მიგდება’; ფრანგ. avoir l'ouïe fine, ესპან. tener el oido fine – ‘მახვილი სმენის ქონა’; ფრანგ. ouvrir les oreilles, ესპან. abrir los oidos – ‘მთელი გულისყურით მოსმენა’; ფრანგ. avoir le goût de, ესპან. tener gusto – ‘გემოვნების ქონა’; ფრანგ. homme de goût, ესპან. hombre de gusto – ‘გემოვნ-

ნებიანი ადამიანი’.

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ვარიანტების გამოყოფის კრიტერიუმს წარმოადგენს არაარსებითი განსხვავებანი გამოხატვის პლანში და სრული დამთხვევა შინაარსის პლანში; მაგ., ფრანგული *c'est encore à voir*, რომელიც სრულად ემთხვევა შინაარსის პლანში იტალიურ *è da vedere*-ს, განსხვავდება – გამოხატვის პლანში. ფრანგული გრამატიკის თავისებურებების გამო, რომელიც მოითხოვს ქვემდებარის აუცილებლობას, ფრანგული ფრაზეოლოგიური ერთეული იწყება ნაცვალსახელით *ce*, რომელიც ასრულებს გრამატიკული ქვემდებარის როლს. **ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ვარიანტები, თავიანთი ბუნების მიხედვით, შეიძლება იყოს ტოპონიმიკურები, გრამატიკულები და სტილისტურები.** გრამატიკული ვარიანტები ვარაუდობენ გრამატიკულ კომპონენტთა ვარირებას: ზმნებისა და ზმნური ფორმებისა, დამატების შემოქმედანი თანდებულების ხმარებისა, არსებითი სახელის რიცხვის ცვლისა და ა. შ.; მაგ., ფრანგული *voir de bon oeil*, ესპანური *mirar con buenos ojos* ‘მოწონება რაიმესი’; ფრანგულში გამოყენებულია არსებითი სახელი *oeil* ‘თვალი’ მხ. რიცხვში, ესპანურ ენაში კი – *ojos* ‘თვალები’ მრ. რიცხვში; და პირიქით, ფრაზეოლოგიზმებში: ფრანგ. *fermer les yeux sur*, იტალ. *chiudere un occhio* - ‘თვალის დახუჭვა რაიმეზე, შეგნებულად არ შენიშნო რაიმე’ ფრანგული *yeux* მრავლობით რიცხვშია, იტალიური *occhio* კი – მხოლოდით რიცხვში.

ტოპონიმიკურია ისეთი ვარიანტები, რომლებშიც გამოყენებულია სხვადასხვა სომატიზმი; მაგ., ფრანგ. *par ses beaux yeux*, ესპან. *por su bella o linda cara* ან ფრანგ. *entre quatre yeux*, ესპან. *cara a cara* ‘პირისპირ’; ფრანგულ მაგალითებში გამოიყენება *yeux* ‘თვალები’, ესპანურში კი – *cara* ‘სახე’. ფრანგულ ფრაზეოლოგიზმს *toucher du doigt* ‘თითით შეხება’ შეესაბამება იტალ. *toccare con mano* ‘ხელით შეხება’.

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური ვარიანტულობის მოვლენა შეიძლება გამოწვეული იყოს ნომინატიური სინონიმით: ფრანგ. *toucher au but*, ესპან. *llegar a la meta*, იტალ. *toccare la meta* ‘მიზნის მიღწევა’. ფრანგული ფრაზეოლოგიზმის საფუძველს წარმოადგენს ზმნა *toucher*, იტალიურისა – *toccare*, ესპანურისა კი – *llegar* პროტოტიპული მნიშვნელობით ‘ჩამოსვლა, მოსვლა’. ენათაშორისი ფრაზეოლოგიურ სინონიმებს მიეკუთვნება შემდეგი მაგალითებიც: ფრანგ. *qui s'y frotte s'y pique*, ესპან. *mirar y no tocar* ‘მასთან შეკვრა არ ღირს’; ფრანგ. *sans avoir l'air d'y toucher*, ესპან. *como quien no quiere la cosa* ‘უცაბედად, შემთხვევით’. გამოვლინდა კორელაცია: ფრანგული არსებითი სახელი *l'œil* (*les yeux*) ‘თვალი (თვალები)’ – ესპანური და იტალიური *la vista* ‘შეხება’. ფრანგულ ფრაზეოლოგიზმს *cela saute aux yeux* შეესაბამება ესპანური *eso salta a la vista* ‘თვალში საცემია’; ფრანგ. *lever les yeux sur qch* = ესპან. *alzar la vista*, ფრანგ. *détourner les yeux* = ესპან. *apartar la vista*, მაგრამ ფრანგ. *perdre de vue*, ესპან. *perder de vista*, იტალ. *perdere d'occhio* ‘მხედველობიდან დაკარგვა’ – სხვა თანაფარდობას ავლენს: ფრანგული ლექსემა *la vue*, ესპან. *la vista*, იტალიურ ენაში გადმოიცა არსებითი სახელით *occhio* ‘თვალი’.

სტილისტურებად ითვლება ის ვარიანტები, რომლებშიც ერთი ენის ხატოვანი ნომინაცია შეესაბამება მეორე ენის არახატოვან ნომინაციას ან როდესაც ვარიანტთა საფუძველს წარმოადგენს სხვადასხვა სტილისტიკური ტროპი; მაგალითად, ფრაზეოლოგიზმებში: ფრანგ. *avoir les yeux baissés*, ესპან. *tener los ojos calvados en el suelo* ‘მორიდებულად, მოკრძალებულად თავის დაჭერა’ ფრანგულ ენაში გამოიხატება არახატოვანი ნომინაციით, ესპანურში კი – მეტაფორით. ფრანგული ფრაზეოლოგიზმი *regarder du coin de l'œil* ‘მალულად, ფარულად ყურება’ აგებულია მეტონიმიურად, მისი ესპანური შესატყვისი *mirar de reojo, con el rabillo del ojo* კი

– მეტაფორულად, იტალ. *guardare colla coda dell'occhio* ‘ალმაცერად, მალულად ყურება’. ორივე შემთხვევაში გამოყენებულია ერთი და იგივე მეტაფორა: იტალ. *coda* ‘კული’, ესპან. *rabillo* ‘კული’. ფრანგული ფრაზეოლოგიზმი *regarder du coin de l'œil* კი მათ შეესაბამება როგორც სტილისტური ვარიანტი: ფრანგ. *coin de l'œil* ‘თვალის კუთხე’.

ენათაშორისი ფრაზეოლოგიური პარონიმები წარმოიქმნებიან სხვადასხვა ენის ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში, არამსგავს სიტუაციათა გამოსატვის შედეგად; მაგ., ფრანგულ ფრაზეოლოგიზმში *toucher la corde de pendu* ‘წარმატების ქონა’ - საქმე ეხება “წამოსაკიდ თოკს”, რომელიც ბედნიერების მომტანს გულისხმობს, იტალიურ ფრაზეოლოგიზმში კი – “სიმს”: *toccare una sola corda* ‘რაიმეს დაუინება’. ესპანურ ფრაზეოლოგიაში არის მყარ გამონათქვამთა საკმაო რაოდენობა, რომლებშიც ზმნა *tocar* ‘შეხება’ გამოიყენება ზმნა *mirar*-თან ‘ყურება’ ერთად, ანუ შეთავსებულია ორი პერცეფციული ზმნა – “მხედველობისა” და “შეხებისა”, ამასთანავე “შეხების” გამომხატველი ზმნა იხმარება უარყოფით ფორმაში; “უარყოფითობა” ქმნის დაპირისპირების მიმართებას: ერთი მოქმედება დასაშვებია, მეორე – აკრძალულია; ფრაზეოლოგიური ერთეული *mirame y no me toques* (სიტყვასიტყვით: ‘მიყურე, მაგრამ არ შემეხო’) წარმოადგენს ნებისდამრთველ-ამკრძალავი სემანტიკის მქონე დირექტიულ გამონათქვამს.

დასკვნა

ადამიანის მიერ სამყაროს მხედველობითი აღქმის ამსახველ ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა უმრავლესობა ერთმანეთს ემთხვევა, რაც განპირობებულია მათი საერთო წარმოშობით, ადამიანის მიერ სინამდვილის აღქმის რეალურად არსებული პროცესის უნივერსალური ბუნებით (ამ პროცესის

საერთო ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური საფუძვლით); ასევე დასავლეთრომანული სამყაროს ხალხთა გეოგრაფიული, სოციალური პირობებისა და კულტურათა შედარებითი მსგავსების გამო.

ლიტერატურა:

1. Dizionario Garzanti della lingua italiana. (1965): Milano
2. Vidal J. P. (1999): Dictionnaire Français-Espagnol, Espagnol-Français // Paris
3. Boche R. (2004): Dictionnaire Larousse Français-Italien, Italien-Français. Bologna
4. Pottier B. (1987): Théorie et analyse en linguistique. Paris

Эквивалентные фразеологические единицы (На материале французского, итальянского и испанского языков)

Габуня Кетеван Учаевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 599 201 099
E-mail: keti_gabunia@yahoo.com

Ахвледиани Циური Александровна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 599 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Резюме

Критерием выделения межъязыковых фразеологических эквивалентов является наличие несущественных различий в плане выражения

при полном совпадении плана содержания. В межъязыковых фразеологических аналогах выявляются следующие типы: межъязыковые фразеологические эквиваленты, межъязыковые фразеологические варианты, межъязыковые фразеологические синонимы, межъязыковые фразеологические паронимы.

В исследуемых языках, картина восприятия во многом совпадает, что обусловлено единым происхождением, универсальной природой реально существующего процесса восприятия действительности человеком и относительной схожестью географических, социальных условий и культур народов западно-романского мира. Различия связаны с иным осознанием и интерпретацией информации, полученной от органов чувств. Эта интерпретация во многом определяется коллективным опытом носителей языка, их ментальностью, а также сложившимися в данном языковом коллективе традициями и стереотипами.

Ключевые слова:

межъязыковые фразеологические эквиваленты, фразеологические варианты, фразеологические синонимы, фразеологические паронимы.

**Equivalent Phraseological Units
(on the material of French, Spanish
and Italian languages)**

Ketevan Gabunia

Tbilisi State University

Humanitarian science faculty

36, Chavchavadze ave., 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.:599 201 099

E-mail: keti_gabunia@yahoo.com

Tsiuri Akhvlediani

Tbilisi State University

Humanitarian science faculty

36, Chavchavadze ave., 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.:599 508 607

E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Abstract

The main criterion for isolating translingual phraseological equivalents is the correspondence of the plan of expressing phraseological units with the contents plan. In translingual analogous phraseological units the following types can be named: translingual phraseological equivalents, translingual phraseological variants, translingual phraseological synonyms, and translingual phraseological paronyms.

The analysis of the research material showed the coincidence of the majority of phraseological units expressing the visual perception of the universe by a man. It is caused by their common origin and the universal nature of really existing process of the perception of reality by a man. The difference between them can be explained by different interpretation of the information, which is connected with the organs of sense. This interpretation is generally defined by the collective experience of native speakers, their mentality, traditions and stereotypes.

Keywords:

translingual phraseological equivalents, phraseological variants, phraseological synonyms, phraseological paronyms.

Computer-mediated Communication - Novel Circumstances of Language Production

Rusudan Gotsiridze
Georgian Technical University
Department of Liberal Sciences
77 Kostava str., 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 893 301 342
E-mail: rusudgo@yahoo.com

Abstract

Computer-Mediated Communication is rapidly becoming a big part of our daily lives. More and more people are increasingly using the computer to communicate and interact with each other. The internet and its advantages of connectivity, enable computer-mediated communication to be used from a plethora of applications.

It is by now no secret how vital the Internet was, is, and will continue to be in our lives. One of the most important characteristics of this medium is the opportunities it offers for human-human communication through computers and networks.

Through the use of computer-mediated applications, online communities emerge. Online communities are also referred to as cyber societies, cyber communities, web groups, virtual communities, web communities, virtual social networks and e-communities among several others.

Keywords:

online communities, cyber communities, web groups, virtual communities, virtual social networks.

Introduction

Computer-mediated communication has contributed to the development of novel features of language, and to equally novel circumstances of language production. It is essential for an applied

linguist investigating the discourse of computer-mediated communication to aim to answer the question of how language in use is affected when it is mediated by computers.

Computer-mediated communication is: 'communication that takes place between human beings via the instrumentality of computers' (Herring, 1996). Thus it is communication enabled by specific information and communications technologies (ICTs) which we can refer to as the various types of computer-mediated communication. Within such a broad definition as Herring's, the present range of computer-mediated communication types includes email, postings on electronic bulletin boards and lists, telephone text-messaging (SMS), internet relay chat (IRC), communication in text-based multi-user domains and virtual worlds (MUD), video and audio conferencing.

Main Body

Scholars from a variety of fields study the above-mentioned phenomena. For example, many take a socio-psychological approach to computer mediated communication by examining how humans use computers (or digital media) to manage interpersonal interaction, form impressions and form and maintain relationships. These studies have often been focused on the differences between online and offline interactions, though contemporary research is moving towards the view that computer mediated communication should be studied as embedded in everyday life. Another branch of computer mediated communication research examines the use of paralinguistic features such as emoticons, pragmatic rules such as turn-taking and the sequential analysis and organization of talk, and the various sociolects, styles, registers or sets of terminology specific to these environments. The study of language in these contexts

is typically based on text-based forms of computer mediated communication, and is sometimes referred to as “computer-mediated discourse analysis”.

Human-to-human communication via computer networks, or interactive networking, is a recent phenomenon. Originally designed in the United States in the late 1960’s to facilitate the transfer of computer programs and data between remote computers in the interests of national defense (Levy, 1984; Rheingold, 1993), computer networks caught on almost immediately as a means of interpersonal communication, first among computer scientists in the early 1970’s (Hafner & Lyon, 1996), then among academic and business users in elite universities and organizations in the 1980’s, and from there into popular use -- facilitated by the rise of commercial Internet service providers -- in the 1990’s.

The study of computer-mediated discourse developed alongside interactive networking itself, as scholars became exposed to and intrigued by communication in the new medium. As early as 1984, linguist Naomi Baron published an article speculating on the effects of “computer-mediated communication as a force in language change”. The first detailed descriptions of computer-mediated discourse soon followed, with Denise Murray’s (1985) research on a real-time messaging system at IBM, and Kerstin Severinson Eklundh’s

(1986) study of the Swedish COM conferencing system. However, it was not until 1991, with the publication of Kathleen Ferrara, Hans Brunner, and Greg Whitemore’s “Interactive Written Discourse as an emergent genre”, that linguists and language scholars began to take serious notice of computer-mediated discourse. The immediately following years saw the rise of a wave of computer-mediated discourse researchers, working independently on what has since emerged as a more or less coherent agenda: the empirical description of computer-mediated language and varieties of computer-mediated discourse. Since the mid-1990’s, computer-mediated discourse research has continued to expand at a rapid rate, staking out new areas of inquiry and resulting

in an ever-growing list of published resources.

Computer-mediated discourse encompasses all kinds of interpersonal communication carried out on the Internet, e.g., by email, instant messaging, web discussion boards, and chat channels (Herring, 2001, 2004). In the last decade, computer-mediated discourse has attracted a great deal of research attention from linguistic—especially pragmatic, discourse-analytic, and sociolinguistic—perspectives. However, methodological reflection is lagging behind compared to other areas of discourse studies.

Subscribing to such a view of communication with regard to computer mediated communication involves recognizing that it includes not only person-to-person interaction, be it text-based or not, synchronous or asynchronous. Encompassed within the definition are visual, audio and multimedia artifacts and archives on the www, and their various linkages via the communications network of hypertext.

The way humans communicate in professional, social, and educational settings varies widely, depending upon not only the environment but also the method of communication in which the communication occurs, which in this case is through computers or other information and communication technologies (ICTs). The study of communication to achieve collaboration—common work products—is termed computer-supported collaboration and includes only some of the concerns of other forms of computer mediated communication research.

Communication occurring within a computer-mediated format has an effect on many different aspects of an interaction. Some of these that have received attention in the scholarly literature include impression formation, deception, group dynamics, disclosure reciprocity and especially relationship formation.

Computer mediated communication is examined and compared to other communication media through a number of aspects thought to be universal to all forms of communication, including (but not limited to) synchronicity, persistence or “record-

ability”, and anonymity. The association of these aspects with different forms of communication varies widely. For example, instant messaging is intrinsically synchronous but not persistent, since one loses all the content when one closes the dialog box unless one has a message log set up or has manually copy-pasted the conversation. E-mail and message boards, on the other hand, are low in synchronicity since response time varies, but high in persistence since messages sent and received are saved. Properties that separate computer mediated communication from other media also include transience, its multimodal nature, and its relative lack of governing codes of conduct. Computer mediated communication is able to overcome physical and social limitations of other forms of communication and therefore allow the interaction of people who are not physically sharing the same space.

The medium in which people choose to communicate influences the extent to which people disclose personal information. Computer mediated communication is marked with higher levels of self-disclosure in conversation as opposed to face-to-face interactions. Self disclosure is any verbal communication of personally relevant information, thought, and feeling which establishes and maintains interpersonal relationships. This is due in part to visual anonymity and the absence of nonverbal cues which reduce concern for losing positive Face. According to Walther’s (1996) Hyperpersonal communication Model, computer-mediated communication is valuable on providing a better communication and better first impressions. Moreover, Ramirez and Zhang (2007) indicate that computer-mediated communication allows more closeness and attraction between two individuals than a face-to-face communication.

Conclusion

There are many methodologies employed in studying computer-mediated communication and social interaction. Large-scale, sophisticated

surveys enumerate what people are doing online and why they say they are doing them. There are accounts of the metaphors that define the online experience for Internet date seekers and interpretive investigators’ insights from interacting with groups of young people about what is going on and what it means online. A number of recent and forthcoming volumes address different aspects of interpersonal interaction online. Any of these approaches provide glimpses into the changing landscape of interpersonal communication and computer-mediated communication.

Literature

1. Ferrara Kathleen, Hans Brunner and Greg Whitemore (1991): “Interactive written discourse as an emergent register.” *Written Communication*, 8(1), 8-34
2. Hafner K. & Lyon M. (1996): *Where Wizards Stay Up Late: The Origins of the Internet*. New York: Simon & Schuster
3. Herring S. C. (Ed.) (1996). *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*. Pragmatics and Beyond series. Amsterdam: John Benjamins. 324 pp.
4. Herring S. C. (2001): Computer-mediated discourse. In D. Schiffrin, D. Tannen, & H. Hamilton (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 612-634). Oxford: Blackwell Publishers. <http://ella.slis.indiana.edu/~herring/cmd.pdf>
5. Herring S. C. (2004): Computer-mediated discourse analysis: An approach to researching online behavior. In S. A. Barab, R. Kling, & J. H. Gray (Eds.), *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning* (pp. 338-376). New York: Cambridge University Press. Preprint: <http://ella.slis.indiana.edu/~herring/cmda.pdf>
6. Kerstin Severinson Eklundh, *Setting the Context for Computer-Mediated Dialogues*, http://www.languageatinternet.org/articles/2010/2665/Severinson_Eklundh.pdf

7. Levy R. I. (1984): "Emotion, knowing, and culture." pp. 214–237 in Culture Theory: essays on mind, self, and emotion., edited by R. Shweder and R. LeVine. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

8. Murray D. (1985): Conversation for Action: The Computer Terminal as Medium of Communication http://books.google.ge/books?id=NvL6Pp5FWr8C&pg=PA2&lpg=PA2&dq=Denise+Murray+1985&source=bl&ots=tJuAVo06Eq&sig=hEQG7SBeCVDi1jKGEZLv4CXs_s&hl=en&sa=X&ei=0R1MU4nJJlav7Ab-H4BA&ved=0CFEQ6AEwBw#v=onepage&q=Denise%20Murray%201985&f=false

9. Ramirez and Zhang (2007): New Directions in Interpersonal Communication Research, [http://books.google.ge/books?id=Fns04b-oH0cC&pg=PT294&lpg=PT294&dq=Ramirez+and+Zhang+\(2007&source=bl&ots=vh_UDuK8ID&sig=7xWsDXsqI8_eX5nnO1Q5quBM&hl=en&sa=X&ei=CiRMU_G_Eey7AbgvYGgBg&ved=0CDYQ6AEwAg#v=onepage&q=Ramirez%20and%20Zhang%20\(2007&f=false](http://books.google.ge/books?id=Fns04b-oH0cC&pg=PT294&lpg=PT294&dq=Ramirez+and+Zhang+(2007&source=bl&ots=vh_UDuK8ID&sig=7xWsDXsqI8_eX5nnO1Q5quBM&hl=en&sa=X&ei=CiRMU_G_Eey7AbgvYGgBg&ved=0CDYQ6AEwAg#v=onepage&q=Ramirez%20and%20Zhang%20(2007&f=false)

10. Rheingold Howard, The Virtual Community. <http://www.rheingold.com/vc/book/>

11. Walther, J. B. (1996): Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. Communication Research, 23, 3-43. <http://crx.sagepub.com/content/23/1/3.abstract>

კომპიუტერული კომუნიკაცია როგორც ენის პროდუცირების ახალი საშუალება

რუსუდან გოცირიძე
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი
კოსტავას ქ. №77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 593 301 342
E-mail: rusudgo@yahoo.com

რეზიუმე

კომპიუტერული კომუნიკაცია ელვისებური სისწრაფით მკვიდრდება ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში. სულ უფრო მეტი ადამიანი იყენებს კომპიუტერს კომუნიკაციისა და ინტერაქციის მიზნით. კომპიუტერული კომუნიკაციის გამოყენების საშუალებად გვევლინება ინტერნეტი.

საიღუმლო არ არის, რომ ინტერნეტს აქვს და მომავალშიც ექნება დიდი მნიშვნელობა ჩვენს ცხოვრებაში. მისი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელი არის შესაძლებლობები, რომლებსაც ის კომპიუტერებისა და ქსელების საშუალებით უზრუნველყოფს ადამიანებს შორის კომუნიკაციისათვის.

კომპიუტერული კომუნიკაციის საშუალებით იქმნება ონლაინ საზოგადოებები, რომლებიც ასევე ცნობილია როგორც კიბერ საზოგადოებები, ვებ ჯგუფები, ვირტუალური საზოგადოებები, ვირტუალური სოციალური ქსელები.

საკვანძო სიტყვები:

ონლაინ საზოგადოებები, კიბერ საზოგადოებები, ვებ ჯგუფები, ვირტუალური საზოგადოებები, ვირტუალური სოციალური ქსელები.

Компьютерная коммуникация как новое средство языкового продуцирования

Гоциридзе Русудан Арчиловна
Грузинский технический университет
Департамент либеральных наук
Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел.: 593 301 342
E-mail: rusudgo@yahoo.com

Резюме

Компьютерная коммуникация быстро становится частью нашей повседневной жизни. Все больше людей все чаще и чаще используют компьютер для коммуникации и интеракции. Средством использования компьютерной коммуникации является интернет.

Не является тайной, насколько важную роль в нашей жизни играет и в будущем тоже будет играть Интернет. Одна из самых важных особенностей этой среды – обеспечение возможностей для коммуникации через компьютеры и сети.

С помощью компьютерной коммуникации создаются онлайн сообщества. Онлайн сообщества также упоминаются как кибер сообщества, веб группы, виртуальные сообщества, виртуальные социальные сети.

Ключевые слова:

онлайн сообщества, кибер сообщества, веб группы, виртуальные сообщества, виртуальные социальные сети.

პირველი ქართული რესპუბლიკის ინგლისურენოვანი გაზეთის ‘The Georgian Messenger’ მთავარი გზავნილები

თინათინ მოსემღვდლიშვილი
საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტი
ქართული ფილოლოგიისა და მედია
ტექნოლოგიების დეპარტამენტი
კოსტავას ქ. №77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ: 599 988 814
E-mail: tikomosemgvdlshvili@gmail.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია პირველი ქართული რესპუბლიკის ყოველკვირეული ინგლისურენოვანი გაზეთის "The Georgian Messenger" ძირითადი თემატიკა. ელისაბედ ორბელიანის რედაქტორობით გაზეთი იმ პერიოდის მნიშვნელოვან პოლიტიკურ და სოციალურ მოვლენებს ფართოდ აშუქებდა. პუბლიცისტურ წერილებში ნათლად ჩანს რედაქციის ხედვა საქართველოს მომავალ პოლიტიკურ კურსთან მიმართებაში.

საკვანძო სიტყვები:

‘The Georgian Messenger’, პრესის ანალიზი, XX საუკუნის დასაწყისის ქართული პრესა.

შესავალი

XIX საუკუნის დასასრულსა და XX საუკუნის დასაწყისში საქართველოში ქართულ ჟურნალ-გაზეთებთან ერთად ევროპულ (ფრანგულ, ინგლისურ, გერმანულ) ენებზე გამოსული პერიოდული გამოცემები იბეჭდებოდა.

1919 წლის 25 თებერვლიდან თბილისში გამოსვლას იწყებს ყოველკვირეული ინგლისურენოვანი გაზეთი სახელწოდებით ‘The Georgian Messenger’ – „საქართველოს მოამბე“, გაზეთის რედაქტორად დაინიშნა ქალბატონი ელისაბედ ორბელიანი. გაზე-

თის რედაქცია მდებარეობდა ქ. თბილისში, მოსკოვის ქ. №4. გაზეთი ‘The Georgian Messenger’ წარმოადგენდა ერთი მანეთის ღირებულების 30X40სმ ფორმატის ოთხგვერდიან გაზეთს. რედაქტორის გასწვრივ ვკითხულობთ - ელისაბედ ორბელიანი.

ელისაბედ ორბელიანი (1871–1942) – ქართველი პოეტი, მთარგმნელი, ერეკლე II-სა და ალექსანდრე ჭავჭავაძის შთამომავალი იყო. განათლება მიიღო პარიზში. იგი ინგლისურენოვანი გაზეთის „საქართველოს მოამბე“-ს გარდა კიდევ რედაქტორობდა ორ ფრანგულენოვან გაზეთს – „თავისუფალი საქართველო“ და „საქართველოს რესპუბლიკა“. მან ფრანგულ ენაზე თარგმნა „ვეფხისტყაოსანი“. აგრეთვე ა. ჭავჭავაძის, გრ. ორბელიანის, ნ. ბარათაშვილის, ი. ჭავჭავაძის, ა. წერეთლის, ვაჟა-ფშაველასა და სხვათა თხზულებანი. მან ასევე ფრანგულად თარგმნა ოპერა „აბესალომ და ეთერის“ ლიბრეტო.

‘The Georgian Messenger’-მა, როგორც ჩანს, შემოიკრიბა ქართველი დემოკრატიული ინტელგენციის ის ჯგუფი, რომელსაც გულწრფელად სჯეროდა, რომ „დემოკრატიული“ და „დამოუკიდებელი“ საქართველოს ბედი ამიერიდან ინგლისზე იყო დამოკიდებული, რომ მხოლოდ ამ გზით შეეძლო მას შეენარჩუნებინა თავისუფლება და დაეცვა თავი „ჩრდილოეთის საფრთხისაგან“.

ძირითადი ნაწილი

‘The Georgian Messenger’-მა თავისი მიზანდასახულობა მკითხველებს ასე დაუხასიათა: „ჩვენს ქვეყანაში მყოფი ინგლისელი ჯარისკაცები მოკლებული არიან საშუალებას თვალი ადევნონ ინგლისურ პრესას და იყვნენ ევროპისა და მსოფლიოს მოვლენების

კურსში. მათთვის გაუგებარია ქვეყანაში სხვადასხვა ადგილობრივ ენებზე გამოძვარილი გაზეთებიც, რის გამოც მოუხერხებელი ხდება ინფორმაციის მიღება თვით ამიერკავკასიის შესახებ.

ჩვენი გაზეთის მიზანია ამოავსოს ეს ხარვეზი შეძლებისდაგვარად. ტექნიკურ სიძნელეთა გამო გაზეთი, სამწუხაროდ, კვირაში ერთხელ გამოვა. თვითოეულ ნომერში ჩვენ მოვათავსებთ მოკლე ინფორმაციას იმ უმნიშვნელოვანესი მოვლენებისა, რომელთაც გასული კვირის მანძილზე ადგილი ჰქონდათ ევროპაში. უცხოელ მკითხველებს ასევე გავაცნობთ ქალაქის კულტურულ ცხოვრებას, ყოველ ნომერში გამოქვეყნდება ოპერის, დრამათეატრების, კინოსურათების პროგრამები.

ჩვენ შევეცდებით მკითხველებს დაწვრილებით მოვუთხროთ იმ ღირსშესანიშნავ ადგილებსა და ისტორიულ ძეგლებზე, რომლებიც შეიძლება საინტერესო იყოს უცხოელისათვის, მოვუთხროთ საერთოდ ქვეყანასა და ხალხზე, სადაც იგი ცხოვრობს. გავაცნობთ მას ამ ხალხის კულტურას, ჩვევებს, მორალურ სულისკვეთებას, პოლიტიკურ შეხედულებებს.

ჩვენი სურვილია, რომ ინგლისელ მეომრებს დაახლოებითი წარმოდგენა მაინც ჰქონდეთ იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენს საქართველო სინამდვილეში, გვწამს, რომ ჩვენი პატარა დემოკრატიული რესპუბლიკა თვითოეულ მათგანში გულწრფელ და სანდო მეგობარს ჰპოვებს“.

გაზეთში სისტემატურად შექდებოდა პარიზის საზავო კონფერენციის მიმდინარეობა, საქართველოდან წარგზავნილი დელეგაციის საქმიანობა, ინგლისელ და ამერიკელ დიპლომატთა ინტერესები საქართველოს საკითხისადმი. ამის პარალელურად მუქ ფერებშია წარმოდგენილი საბჭოთა რუსეთის ვითარება, უხვადაა ცილისწამება ბოლშევიკურ პარტიაზე, მის ლიდერებზე, საგარეო და საშინაო პოლიტიკაზე, ინგლისი წარ-

მოდგენილია დემოკრატიისა და ცივილიზაციის გულწრფელ მოსარჩლედ.

გაზეთში ხშირად არის მასალები იმ დახმარებების შესახებ, რასაც ინგლისი ჰპირდება შიმშილობის პირას მყოფ საქართველოს. ერთი სიტყვით, გაზეთის ყველა ნომერი გამსჭვალულია ინგლისისადმი მამებლობის სულისკვეთებით და საქართველოში ინგლისელი დამპყრობლების მიერ დამყარებული რეჟიმის გამართლებასა და შელამაზებას ემსახურება.

გაზეთში ძირითადად მუშაობდნენ ქართველი კორესპონდენტები. ისინი უხვად წარმოადგენდნენ გაზეთში ანალიტიკური და საინფორმაციო ჟანრის მასალების პუბლიკაციებს. გაზეთში მრავლად არის ანალიტიკური ჟანრის კორესპონდენცია, სტატიები, მთავრობის წარმომადგენლების წერილები, რეცენზიები და ნარკვევები, ასევე მიმოხილვა, სადაც აფასებენ და აანალიზებენ იმდროინდელ ყოფას – პოლიტიკურსა თუ სოციალურს. გაზეთში ასევე იყო კულტურული განყოფილებაც.

გაზეთი ყურადღებას უთმობდა თანამედროვე საქართველოს სახელმწიფო პრობლემებს, ქვეყნის სახელმწიფო პოლიტიკა სრულად იყო ასახული, ზედმიწევნით შეუქდებოდა საქართველოს იმდროინდელი მთავრობის მოღვაწეობა როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ, საერთაშორისო ასპარეზზე. გაზეთის კორესპონდენტები ყოველკვირეულად სთავაზობდნენ მკითხველს უახლოეს ინფორმაციას ქვეყანაში მიმდინარე ნებისმიერ საჭირობოროტო საკითხზე.

გაზეთის მე-7-ე ნომერში გამოქვეყნდა მასალა „მოკავშირეთა დახმარება საქართველოსათვის სურსათით მომარაგების საქმეში“. ვითარება ისეა დახატული, თითქოს დამშეული ქართველი ხალხის დასაპურებლად ინგლისი გადამჭრელ ზომებს იღებს და აქ იგზავნება ხორბლითა და სხვა სურსათით დატვირთული ხომალდები, თითქოს

საქართველოს მთავრობისა და მოკავშირეთა შეთანხმებით რესპუბლიკა მალე მიიღებს 20.000 ფუტ ფქვილს და რომ მისი პირველი პარტია უკვე გზაშია. სინამდვილეში არავითარ სასურსათო დახმარებას ინგლისელი კოლონიზატორების მხრივ ადგილი არ ჰქონია. ის კი ფაქტია, რომ ინგლისელებს ამიერკავკასიიდან და საქართველოდან ბლომად გაჰქონდათ ნავთი, მარგანეცი და სხვა მრავალი ნედლეული.

გაზეთი ფართოდ აშუქებს 1918 წლის 26 მაისის აქტს და აღწერს ზეიმს, რომელიც 1919 წლის 26 მაისს ჩატარდა თბილისში. მასალები საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის „დამოუკიდებლობის“ შესახებ შესამებუღია საბჭოთა რუსეთის და განსაკუთრებით ბოლშევიკური პარტიის წინააღმდეგ ცილისწამებასთან.

თუმცა, მიუხედავად ინგლისელთა ინტერესებისა, გაზეთი საქართველოსათვის მაინც დადებით საქმეს აკეთებდა. იგი ცდილობდა ინგლისელი მკითხველისათვის გაეცნო საქართველო, ქართველი ხალხი, ქართული კულტურა.

დაწერილებით შუქდებოდა საქართველოს სახელმწიფოს მთავრობის წევრების ოფიციალური ვიზიტები როგორც მეზობელ, ასევე სხვადასხვა უცხოურ სახელმწიფოებში. გაზეთის მიღმა თითქმის არ რჩებოდა იმდროინდელი პოლიტიკური ცხოვრების ამსახველი არცერთი მომენტი, რთული პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული ცხოვრების ამსახველი მასალები მრავლად იყო წარმოდგენილი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გაზეთის ფურცლებზე საქართველოს საეკლესიო ცხოვრებისა და ეკლესიაში მიმდინარე პროცესების ამსახველი მასალაც მოიპოვებოდა. გაზეთის მკითხველი მუდმივად იყო ინფორმირებული ნებისმიერი მნიშვნელოვანი სახელმწიფო მოვლენისა და საქართველოს მთავრობის თუ ხელისუფლების წევრების საჯარო გამოსვლების შესახებ.

დასკვნა

იმდროინდელი საქართველოს პოლიტიკური მდგომარეობისა და საგაზეთო ნომრების შესწავლამ დაგვანახა, რომ გაზეთის კორესპონდენტები და მთლიანად მისი სარედაქციო პოლიტიკა მიზნად ისახავდა წარმოეჩინა ქვეყნის ინტერესი და მისწრაფება დასავლური სამყაროსადმი, ასევე მეზობელ სახელმწიფოებთან კეთილმეზობლური ურთიერთობის დამყარებისა და მისი შენარჩუნების სურვილი და მზაობა.

ამ რთულ პერიოდში გაზეთის მესვეურები ყველაფერს აკეთებდნენ, რომ უცხოელი მკითხველისათვის საქართველოს ნამდვილი სახე დაენახებინათ. თუმცა ძალიან ძნელი იყო გაზეთის რედაქციისათვის (რომელიც ინგლისისაგან ფინანსდებოდა), პრიორიტეტი პირველ რიგში ინგლისის ინტერესებისათვის არ მიენიჭებინა.

გაზეთის კორესპონდენტების მუშაობა, მათი პუბლიკაციები ცხადყოფს, რომ ქვეყანაში იმთავითვე იკვეთებოდა მთავრობისა და მოსახლეობის ერთიანი სურვილი და მისწრაფება დასავლური სამყაროსადმი, თუმცა სრულიად გამოკვეთილი და ცალსახა საკუთარი სახელმწიფოებრივი იდენტობისა და თვითგამოხატვის სურვილიც. გაზეთის თითქმის ყველა ნომერში იბეჭდება ქართული მხატვრული ტექსტების თარგმანები, მათ შორის ლეგენდები, ხალხური ზღაპრები, თქმულებები, იგავები, თვალსაჩინო ქართველი მწერლებისა თუ პოეტების ნაწარმოებები. გაზეთის მიზანი იყო საქართველოში მცხოვრები და მოღვაწე ინგლისურენოვანი მკითხველის, საგანგებოდ ჩამოყვანილი ინგლისელი ჯარისკაცებისა და მათი ხელმძღვანელობის ინფორმირება, მსოფლიოში, ისევე როგორც საქართველოსა და მთელს კავკასიაში მიმდინარე მოვლენებზე პოლიტიკურ, სოციალურ, კულტურულ და ეკონომიკურ სფეროებში. გაზეთის მიზანს ასევე წარმოადგენდა მკითხველისათვის საქართველოს ისტორიის, კულტურული იდენტო-

ბისა და ხასიათის თავისებურებების გაცნობა, მკითხველის მუდმივი ინფორმირება ქვეყანაში მიმდინარე კულტურული მოვლენების შესახებ.

ლიტერატურა

1. ჩხლაძე ნ. (1976): ღვაწლმოსილი ქართველი მანდილოსნები. თბილისი
2. კარანაძე დ. (2005): საქართველოში ინგლისურენოვანი პრესის ჩამოყალიბების ისტორია. თბილისი
3. პერტაია დ. (1918–1921): დამოუკიდებელი საქართველო და ინგლის-საფრანგეთის გეგმები. თბილისი

The Main Messages of the English Language Newspaper of the First Georgian Republic - 'The Georgian Messenger'

Tnatin Mosemgvdlishvili
Georgia Technical University
Department of Georgian Philology and Media Technology
77 Kostava str., 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 599 988 814
E-mail: tikomosemgvdlishvili@gmail.com

Abstract

The paper discusses the main thematic of the weekly English language newspaper 'The Georgian Messenger'. The newspaper edited by Elisabed Orbeliani covered the significant political and social events of the period. Publicistic letters showed clearly the vision of the editorial staff concerning the future political course of Georgia.

Keywords:

'The Georgian Messenger', the analysis of the press, 20-th century Georgian press.

Главные сообщения англоязычной газеты периода Первой Грузинской Республики 'The Georgian Messenger'

Мосемгвдlishvili Tnatin Захарьевна
Грузинский технический университет
Департамент либеральных наук
Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел.: 599 988 814
E-mail: tikomosemgvdlishvili@gmail.com

Резюме

В статье рассмотрена основная тематика еженедельной англоязычной газеты в эпоху Первой Грузинской Республики 'The Georgian Messenger'.

Под редакцией Элисабед Орбелиани газета широко рассматривала значительные политические и социальные события того времени. В публицистических письмах ясно выявляется взгляд редакции в отношении будущего политического курса Грузии.

Ключевые слова:

'The Georgian Messenger', анализ прессы, грузинская пресса начала XX века.

Textverarbeitungsmittel in der Korpuslinguistik

Russudan Tabukashwili

Georgische Technische Universität

Departement von freien Wissenschaften

77 Kostava Str., 0175, Tbilissi, Georgien

Tel: 593 512 484

E-mail: r.tabukashvili@gmail.com

Resüme

In dem Artikel werden die wichtigsten Elemente der Textverarbeitung in der Korpuslinguistik behandelt, zu denen Annotation, Tokenisierung, Encoding und reguläre Ausdrücke gezählt werden.

Annotationen, die nebst den Primärdaten und den Metadaten Bestandteile von Korpora sind, drücken die Zusatzinformationen aus. Es werden die drei Annotationsformen - die strukturelle Annotation, die *part-of-speech*-Annotation und die Annotation von Fehlern in Lernerkorpora – näher betrachtet.

Die Korpuslinguistik legt einen grossen Wert auch auf Tokenisierung, die in der Korpus-linguistik Aufteilung bedeutet. Sie wird bei der Zerlegung eines Textes in die Bestandteile verwendet und betrifft einerseits den Text selbst, andererseits aber segmentiert seine Bestandteile - Kapitel, Überschrift, Grundtext und praktisch alle möglichen Einheiten des Textes.

Des Weiteren werden die Arbeit Encoding und reguläre Ausdrücke betrachtet, die auch zu den Textverarbeitungsmitteln von Korpora gehören. Encoding, corpus encoding standard (CES), beinhaltet den Aufbau des Kodierungsstandards für linguistische Korpora. Bei einem Konvertierungsprogramm spielt Encoding eine wesentliche Rolle, weil die Dokumente im Internet in verschiedenen Formaten erscheinen. Anhand regulärer Ausdrücke, die aus zwei Typen von Zeichen bestehen, können bestimmte Textmuster abgekürzt oder unterspezifiziert beschrieben werden

Schlüsselwörter:

Korpuslinguistik, Annotation, Tokenisierung, Encoding, reguläre Ausdrücke.

Einführung

In der Korpuslinguistik, die sich mit der Untersuchung der älteren Sprachstadien natürlicher Sprachen beschäftigt, werden die linguistischen Daten (bzw. Texte in digitalisierter Form) auf Rechner gespeichert. Außer von Äußerungen natürlicher Sprachen beschreibt die Korpus-linguistik auch deren Elemente und Strukturen. Diese Art der Sprachbeschreibung (korpus-basierte Sprachbeschreibung) wird mit unterschiedlichen Zwecken in verschiedenen Bereichen (Sprachunterricht, Lexikographie, maschinelle Sprachverarbeitung usw.) verwendet. Die Korpuslinguistik – Digitalisierung von Texten – besteht aus den Daten, aus Metadaten, und aus linguistischen Annotationen, die diesen Daten zugeordnet sind.

Hauptteil

Korpus(= Korpora) wird als idealerweise elektronische Sammlung schriftlicher oder gesprochener Äußerungen definiert und als empirische Grundlage und speziell in der Korpuslinguistik als Stichprobe des Sprachgebrauchs bezeichnet. Korpora bestehen aus den Primärdaten (aus den Texten selbst), aus den Metadaten (Zusatzinformationen zu einem Text –Autor, Verlag, Datum der Veröffentlichung, bibliografische Angaben) und aus Annotation (Zusatzinformation zu den Elementen unterhalb der Textebene)

Annotationen von Korpora

Warum werden die Texte annotiert? Was ergibt sich daraus? Wozu dienen die Annotationen? Die Antworten auf diese Fragen finden wir bei Alexander Mehler und Henning Lobin. (vgl. 2004: 2). Sie meinen, dass anhand Annotation die Textstrukturen in Form der sogenannten semi-strukturierten Dokumente expliziert werden. Mithilfe der Annotation ist es möglich, Daten im Zuge der semiautomatischen Textanalyse auszutauschen und die Ergebnisse von durchgeführter Analyse wiederzuverwenden, zu erweitern und zu revidieren.

Es wurde schon betont, dass Korpora einerseits aus Primärdaten und Metadaten und andererseits aus Annotation, also aus Zusatzinformation zu den Elementen unterhalb der Textebene bestehen. Es ist wichtig zu bestimmen, welche zusätzliche Information ein Korpus enthalten muss. Die gesamten zusätzlichen Informationen, die dem „Rohtext“ zugefügt werden, werden mit dem Begriff *Annotation* bezeichnet. Mukherjee (vgl. 2009: 77) betont die Relevanz und die Rolle bzw. Funktion von Korpora für die Korpuslinguistik und unterscheidet drei verschiedene Annotationsformen:

For a corpus to be fully useful to potential users, it needs to be annotated. There are three types of annotation, or markup, that can be inserted in a corpus: structural markup, part-of-speech markup and grammatical markup.

(Meyer 2002:81, zit. nach Mukherjee, 2009:77)

Die strukturelle Annotation beinhaltet die Kodierung solcher strukturellen Texteigenschaften wie: Formatierung, Fett- und Kursivdruck, Überschrift und Beginn eines neuen Textabschnitts. Unter der *part-of-speech*-Annotation wird die Kodierung der Wortklassenzugehörigkeit zu jedem einzelnen Wort im Korpus verstanden. Die dritte Art von Annotation – die Annotation von Fehlern in Lernerkorpora meint die Markierung von Fehlern im Korpus, wodurch die systematische Analyse von Fehlerkategorien möglich ist. (vgl. Mukherjee 2009:83)

Tokenisierung und Encoding

Tokenisierung oder Segmentierung ist ein wesentlicher und grundlegender Begriff in der Korpuslinguistik und bedeutet Aufteilung. Tokenisierung spielt eine wichtige bzw. wesentliche Rolle bei der Textbearbeitung und wird bei der Zerlegung, Segmentierung eines Textes in die Bestandteile verwendet. Tokenisierung betrifft nicht nur den Text selbst, sondern umfasst alle seine Segmente - Kapitel, Überschrift, Grundtext und praktisch alle möglichen Einheiten des Textes, vom Kapitel an bis Satz und Worteinheiten.

Als Beispiel für das Veranschaulichen des Obengesagten führen Lemnitzer / Zinsmeier (vgl. 2006:

64f.) die Festlegung von Satzgrenzen, die für uns nicht kompliziert und leicht erkennbar ist, weil fast jede Satzgrenze mit einem Punkt markiert ist. In der Korpuslinguistik wird die Satzgrenze automatisch erkannt, obwohl hier die Disambiguierung sehr oft der Fall ist, also, es kommt vor, dass die Bedeutung vom Satzzeichen „Punkt“ erweitert wird, und nämlich es kann ein Abkürzungspunkt (Prof. Dr.), Ordinalzahlenpunkt (am 2. Februar) und Satzende punkt (Es begann 2002.) sein.

Encoding, andersgesagt Zeichenkodierung, spielt in der Korpuslinguistik auch eine entscheidende Rolle. In einem Korpus sind Informationen und Dokumentation über Dokumente gespeichert. Die Suchergebnisse auf unsere Anfragen an das Korpus ergeben sich durch ein gemeinsames Datenformat. Das Format XML wird öfter gewählt, weil es erstens, die Daten präsentiert und zweitens, weil der Erwerb von diesem Format im Web kostenlos verfügbar ist. (vgl. Voltmer 2006:19)

Laut Leonhard Voltmer (2006: 19f.) müssen alle Daten in XML-Format angegeben werden, oder sie müssen in dieses Format umgewandelt werden. Da im Internet die Dokumente in verschiedenen Formaten erscheinen (.html, .pdf und .txt.), wurde ein Konvertierungsprogramm installiert, welches die in anderen Formaten geschilderten Texte zuerst in HTML und später in XML umwandelt. In diesem Zusammenhang hält der Autor einen anderen Standard und zwar corpus encoding standard (CES) für wesentlich. CES ist für die Kodierung vom Korpus und dessen XML-Version XCES geeignet. XCES ist ein auf XML basierter Standard für die Korpuskodierung und dient zum Aufbau des Kodierungsstandards für linguistische Korpora. (Voltmer 2006: 19) Der Autor legt das Ziel vom CES fest und bestimmt es. Seiner Ansicht nach ist das Angabennormierung über die Annotierung der Dokumentstruktur (Titel, Überschrift, Absatz, Satz), über linguistische Annotierung im Dokumenttext (flektierte Formen, Phrasen) und über Textanlierung. Unter Textanlierung versteht Leonhard Voltmer (vgl. 2006: 19) die Angaben, mithilfe derer bestimmt wird, welche

Textstellen einander entsprechen, welcher Text die Übersetzung zu einem Ausgangstext ist usw. In diesem Zusammenhang behandelt Leonhard Voltmer (vgl. 2006: 19f.) den Standard text encoding initiative (TEI), dessen Ziel die Festlegung der Stelle von tags ist, die die Angaben enthalten. Alle Arten von Standards ergänzen einander und dementsprechend sollen die Daten allen Standards gleichzeitig entsprechen.

Reguläre Ausdrücke

Jeffrey E. F. Friedl (vgl. 2003: 1) definiert reguläre Ausdrücke und charakterisiert sie als ein Mittel für die Textbearbeitung. Dabei wird von ihm dieses Mittel als mächtig, flexibel und effizient bezeichnet. Seiner Meinung nach funktionieren die regulären Ausdrücke wie eine Programmiersprache. Sie dienen dazu, die Textmuster zu prüfen. Außerdem tragen sie dazu bei, mit Texten zu manipulieren, sie zu erweitern, zu reduzieren oder sie zu misshandeln. Es muss noch erwähnt werden, dass die regulären Ausdrücke auch andere einfache und komplexe Funktionen ausüben können, und nämlich sie haben die Suchfunktion des Texteditors (einfache Funktion) oder die komplexe Funktion der Textverarbeitungssprache. Der Autor legt einen Schwerpunkt darauf, dass die regulären Ausdrücke aus zwei Typen von Zeichen bestehen. Das sind einerseits Spezialzeichen, auch Metazeichen und andererseits Literale. Die Rolle von Metazeichen bei den regulären Ausdrücken ist nicht beschränkt und hat einen weiten Anwendungsbereich. Die regulären Ausdrücke beinhalten die Vielfalt von ausdrucksstarken Metazeichen. (vgl. Friedl 2003: 5)

Jeffrey E. F. Friedl (vgl. 2003: 5) bietet an, die regulären Ausdrücke als eigene Sprache zu betrachten. In dieser Sprache werden die Literale eine Funktion von Wörtern ausüben und die Metazeichen werden für die Funktion der Grammatik zuständig sein. Die Kombination von Wörtern und Grammatikregeln bringt bei sich einen sinnvollen Satz oder einen sinnvollen Ausdruck.

Nach Jeffrey E. F. Friedl (vgl. 2003: 6) beste-

hen reguläre Ausdrücke aus kleinen Bausteinen. Die Bausteine selbst haben eine einfache Struktur, obwohl mithilfe und mit Kombination von diesen Bausteinen unendlich viele Arten zusammengesetzt werden können.

Lemnitzer /Zinsmeier (vgl. 2006: 90) schildern auch die Vorteile von regulären Ausdrücken betont, dass mithilfe regulärer Ausdrücke (auch Platzhalterzeichen genannt) bestimmte Textmuster abgekürzt oder unterspezifiziert beschrieben werden können.

Zusammenfassung

die wichtigsten Elemente der Textbearbeitung in der Korpuslinguistik sind Annotation, Tokenisierung, Encoding bzw. Zeichenkodierung und Reguläre Ausdrücke. Mithilfe der Annotation können die Textstrukturen in Form der Dokumente erörtert werden, die es ermöglicht, die Daten auszutauschen, die Ergebnisse wiederzuverwenden, sie zu erweitern, bzw. sie zu revidieren. Die drei Arten von Annotationen - die strukturelle Annotation, die *part-of-speech*-Annotation und die Annotation von Fehlern in Lernerkorpora haben in der Korpuslinguistik verschiedene Funktionen, nämlich: die erste Art meint die Kodierung der Texteigenschaften. Die zweite Art beinhaltet die Kodierung der Wortklassenzugehörigkeit zu jedem einzelnen Wort im Korpus. Die dritte Art umfasst die Markierung von Fehlern im Korpus.

Anhand Tokenisierung, werden die Texte in die Bestandteile zerlegt und segmentiert. Encoding, corpus encoding standard (CES), beinhaltet den Aufbau des Kodierungsstandards für linguistische Korpora. Mithilfe regulärer Ausdrücke können die Texte geprüft werden, bestimmte Textmuster abgekürzt oder unterspezifiziert beschrieben werden. Anhand der regulären Ausdrücken können die Texte manipuliert, erweitert, reduziert oder misshandelt werden.

Literaturverzeichnis

1. Mehler A./ Lobin H. (2004): *Automatische Textanalyse. Systemen und Methoden zur Annotation und Analyse natürlchsprachlicher Texte*. Wiesbaden: VS/GWV. Online: <http://books.google.de/books?id=y0CimX4jkNAC&pg=PA3&dq=encoding+computerlinguistik&hl=de&sa=X&ei=QDkwUoOCIMWQ0AWFu4CABQ&ved=0CE8Q6AEwBQ#v=onepage&q=encoding%20computerlinguistik&f=false> (Zuletzt aufgerufen am 14.09.2013).
2. Mukherjee J. (2009): *Anglistische Korpuslinguistik. Eine Einführung*. Berlin, Erich Schmidt.
3. Lemnitzer L./ Zinsmeier H. (2006): *Korpuslinguistik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
4. Voltmer, L. (2006): *Computerlinguistik für die Terminografie im Recht*. Forum für Fachsprachlichen Forschung. Tübingen: Gunter Narr. Online: <http://books.google.de/books?id=4kJtpKMGkzAC&pg=PA19&dq=encoding+computerlinguistik&hl=de&sa=X&ei=QDkwUoOCIMWQ0AWFu4CABQ&ved=0CDMQ6AEwAA#v=onepage&q=encoding%20computerlinguistik&f=false>. (Zuletzt aufgerufen am 12. 09.2012).
5. Friedl J. E. F (2003): *Reguläre Ausdrücke*. Köln: Reilly. Online <http://books.google.de/books?id=QJRdvTr0YO0C&printsec=frontcover&dq=reguläre+ausdrücke&hl=de&sa=X&ei=6K4jUoLfIo3KswagpoDQDw&ved=0CDIQ6AEwAA#v=one> Zuletzt aufgerufen am 15.09.2013).

ტექსტის დამუშავების საშუალებები კორპუსის ლინგვისტიკაში

რუსუდან თაბუკაშვილი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი
კოსტავას №77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 593 512 484
E-mail: r.tabukashvili@gmail.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ტექსტის დამუშავების უმნიშვნელოვანესი ელემენტები კორპუსის ლინგვისტიკაში, კერძოდ: ანოტაცია, ტოკენიზაცია, ენკოდინგი და რეგულარული გამოთქმები. ანოტაცია, რომელიც პირველად მონაცემებთან და მეტამონაცემებთან ერთად კორპუსის შემადგენლად ითვლება, გამოხატავს დამატებით ინფორმაციას.

სტატიაში დეტალურადაა განხილული ანოტაციის სამი ფორმა – სტრუქტურული ანოტაცია, **part-of-speech**-ანოტაცია და კორპუსში შეცდომების ანოტაცია.

კორპუსის ლინგვისტიკაში ტოკენიზაცია კორპუსის დაყოფა/დანაწილების მნიშვნელობით გამოიყენება და მონაწილეობს ტექსტის შემადგენელ ნაწილებად დაყოფის პროცესში, რაც ეხება, ერთი მხრივ, თავად ტექსტს, ხოლო მეორე მხრივ – ტექსტის შემადგენელი ნაწილების სეგმენტაციას, როგორცაა: ტექსტის ცალკეული თავები, სათაური, ძირითადი ტექსტი და პრაქტიკულად ტექსტის ყველა ერთეული.

ენკოდინგი გულისხმობს ლინგვისტური კორპუსისათვის კოდირების სტანდარტის შემუშავებას. კონვერტაციის პროგრამაში ენკოდინგი მნიშვნელოვან ფუნქციას ასრულებს, რადგან დოკუმენტაცია ინტერნეტში სხვადასხვა ფორმატითაა წარმოდგენილი. რეგულარული გამოთქმების დახმარებით კი, რომლებიც თავის მხრივ ნიშანთა ორი ტიპისაგან შედგება, შესაძლებელია განსაზღვრული ტექსტის ნიმუშების შეკვეცა ან მათი სპეციფიურად აღწერა.

საკვანძო სიტყვები:

კორპუსის ლინგვისტიკა, ანოტაცია, ტოკენიზაცია, ენკოდინგი, რეგულარული გამოთქმები.

Способы разработки текста в корпусной лингвистике

Табукашвили Русудан Михайловна
Грузинский технический университет
Департамент либеральных наук
Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел.: 593 512 484
E-mail.: r.tabukashvili@gmail.com

Резюме

В статье рассмотрены значительные элементы по разработке текста в корпусной лингвистике, такие, как: токенизация, инкодинг и регулярные высказывания. Аннотация, которая вместе с первичными данными и метаданными считается составной частью корпуса, выражает дополнительную информацию. В статье детально рассмотрены три формы аннотации: структурная аннотация, аннотация **part-of-speech** и аннотация ошибок в корпусе.

В корпусной лингвистике токенизация употребляется как значение дробления/деления корпуса и принимает участие в процессе деления

текста на составные части, что относится, с одной стороны, прямо к тексту, а с другой стороны – к сегментации составных частей текста. Такими являются отдельные главы текста, заглавие, основной текст и практически все единицы текста.

Кроме вышесказанного, в статье рассмотрены инкодинг и регулярные высказывания, которые также относятся к способам разработки корпусного текста. Под инкодингом подразумевается выработка стандарта кодирования для лингвистического корпуса. В программе конвертации инкодинг осуществляет значительную функцию, так как документация в Интернете представлена в разном формате, а с помощью регулярных высказываний, которые со своей стороны состоят из двух типов знаков, возможны сокращения примеров определенного текста или их специфическое описание.

Ключевые слова:

корпусная лингвистика, аннотация, токенизация, инкодинг, регулярные высказывания.

Роль мелодики и пауз в актуальном членении немецкой политической речи

Падалка Ольга Владимировна

Киевский национальный лингвистический

университет

Кафедра германской и финно-угорской филологии

Великая Васильковская №73, г. Киев, Украина

E-mail: olja.87@mail.ru

Резюме

Статья освещает проблему определения типов актуального членения немецких политических речей и просодических средств ее оформления. Установлены типы актуального членения, которые характерны немецким политическим речам, и роль мелодики и пауз согласно интенции политиков.

Ключевые слова:

типы актуального членения, тема, рема, мелодика, пауза.

Введение

Современный этап развития лингвистики отмечается повышенным интересом ученых к изучению политического дискурса как совокупности всех речевых актов и реализаций риторических тактик говорящего. Результаты предыдущих исследований подтверждают, что успех политической речи определяется, с одной стороны, осознанным интонационным оформлением выступления, а с другой – замыслом автора, т.е. коммуникативно-прагматической нагрузкой речи, которая составляет ее актуальное членение. Таким образом, установление взаимодействия интонации с актуальным членением (АЧ) текста

речи путем слухового и акустического анализов является **целью** данного исследования.

Достижение поставленной цели возможно при выполнении следующих **задач**: 1) выявления роли интонационных параметров при восприятии оригинальных немецких политических текстов и тех же текстов с измененной мелодикой, дополнительными паузами или без пауз во время информативного анализа; 2) выделении типов актуального членения политической речи путем слухового анализа; 3) определении акустических характеристик интонационных компонентов, а именно изменений ЧОТ и физических коррелятов пауз, в рамках выделенных типов АЧ. **Материал** исследования составили политические речи 5 ведущих немецких политиков.

Основная часть

Политическая речь исследуется в нашей работе не только как устный политический текст, который произносится перед массовой аудиторией, обозначает задачи конкретной сферы социальной жизни и дает рекомендации для их осуществления [1, с.103], но и как способ формирования настроения слушателей [3, с.172]. Поэтому целью информативного анализа было определить роль мелодики и пауз с помощью метода семантического дифференциала. Для проведения эксперимента подготовлены три пары текстов: оригинальные речи, речи с измененной мелодикой, удаленными и добавленными паузами.

Первые пары текстов для информативного анализа составили оригинальные фрагменты политических речей и фрагменты с трансформированной мелодикой:

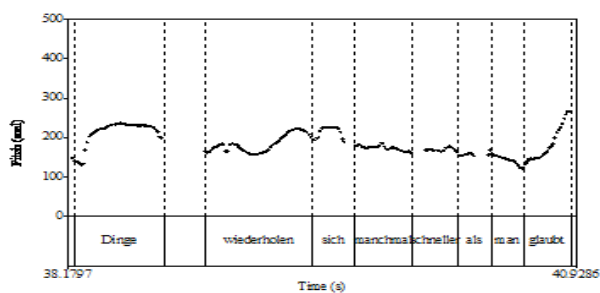

Рис. 1.1. Интонограмма синтагмы "Dinge wieder"holen sich 'manchmal 'schneller als man "glaubt. (оригинал)

Изменение мелодического контура с помощью фонетической программы Praat в оригинальных текстах (рис.1.1) дало возможность получить модифицированный текст (рис.1.2). В анализируемых текстах отличия движения тона в начале и в конце синтагм с нисходящего до восходящего или наоборот, и выравнивание тона в средних синтагмах, привели к измененному восприятию оригинального намерения политика. Как показано на рис.1.2, движение мелодического контура первой "Dinge и последней синтагм als man "glaubt в сравнении с оригинальными синтагмами (рис.1.1) изменено с восходящего до нисходящего тона.

Согласно полученным результатам, модифи-

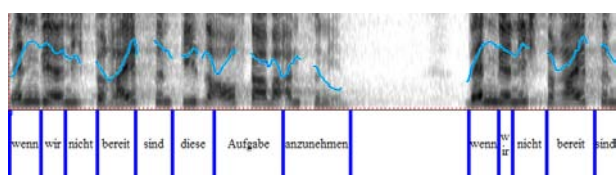

Рис. 2.1. Сонографический фрагмент речи Ангелы Меркель (оригинал) "Wenn 'wir nicht be"reit sind, 'diese 'Aufgabe "anzunehmen, "wenn 'wir nicht be"reit sind..."

цированные тексты описываются реципиентами как неестественные, бесцельные (58%), неуверительные (69%), невыразительные (53%) и неясные (61%). Это можно обосновать тем, что ровное движение тона начальных и конечных синтагм тяжело воспринимается слушателями,

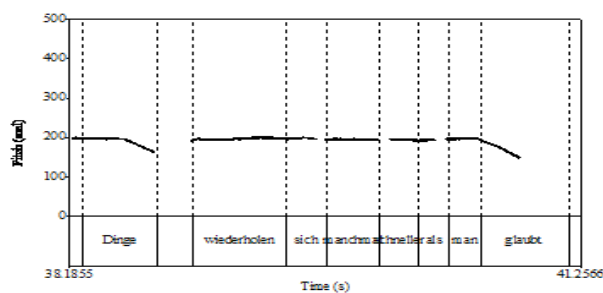

Рис. 1.2. Интонограмма синтагмы "Dinge wieder'holen sich 'manchmal 'schneller als man "glaubt. (модифицированный фрагмент)

поскольку в привычной для них речи монотон используется для обозначения незавершенности высказывания и сигнализирует о дальнейшей подаче информации. В анализируемых текстах ровный тон определяется реципиентами как невпечатляющий и неэмоциональный, в то время как нехарактерное использование нисходящего тона начальных синтагм и восходящего в конце характеризуется слушателями как неприятное, неяркое и бесцельное.

Следующие пары текстов для проведения информативного анализа составили фрагменты оригинальных немецких политических речей и тех же речей с вырезанными с помощью программы Praat паузами:

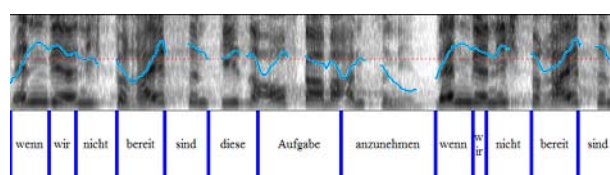

Рис. 2.2. Сонографический фрагмент речи Ангелы Меркель (модифицир.) "Wenn 'wir nicht be"reit sind, 'diese 'Aufgabe "anzunehmen, "wenn 'wir nicht be"reit sind..."

Выбор данных пар текстов мотивирован необходимостью подтвердить гипотезу о том, что логическое употребление пауз требуется не только говорящему, чтобы передохнуть, упорядочить мысли или заметить реакцию слушателей на произнесенное, но и слушающим, чтобы воспри-

нять новую информацию, сравнить ее с уже известным и отреагировать. Тексты без пауз (рис. 2.2) отмечались реципиентами как неестественные (80%). Отсутствие пауз мешало воспринимать интонационную границу в речи, выделить акценты и распознать главное. Установлено, что ускорение темпа и непрерывная речь утомляет и раздражает слушающих, а тексты без пауз отмечаются ими как неприятные (90%), невыразительные (78%) и хаотичные (89%).

В последнюю пару текстов для проведения эксперимента были объединены оригинальные фрагменты выступлений и тексты с дополнительными паузами:

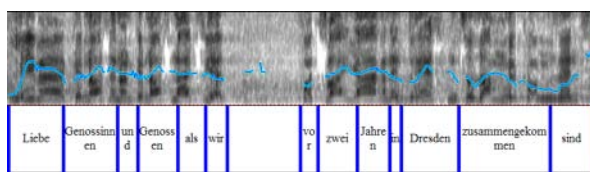

Рис. 3.1. Сонографический фрагмент текста *"Liebe Ge'nossinnen und Ge'nossen, 'als wir vor "'zwei "'Jahren in "'Dresden zusammenge"kommen sind...* (оригинал)

С помощью фонетической программы *Praat* в оригинальные фрагменты речей на границы синтагм, или в синтагму были логически добавлены паузы длительностью 500 мс. Избыток пауз существенно замедлил темп речи (увеличение длительности до 50с в модифицированном тексте), что подтверждают данные эксперимента: тексты с дополнительными паузами характеризуются слушателями по фактору активности как медленные (72%), спокойные (56%) монотонные (56%), а по фактору оценки как неприятные (52%). Однако, дополнение пауз незначительно повлияло на восприятие реципиентами намерения политиков и тексты отмечались информантами как целенаправленные (72%), уверенные (67%) и провакционные (72%).

Результаты информативного анализа позволили описать восприятие оригинальных немецких политических речей, используемых в нашем исследовании. Установлено, что политические

речи характеризуются слушающими как естественные (89%), впечатляющие (68%), приятные (70%), выразительные (75%), целенаправленные (95%), уверенные (90%) и убедительные (72%). Благодаря результатам информативного анализа был обозначен круг дальнейшего исследования.

Задание следующего этапа слухового анализа состояло в необходимости выделить типы актуального членения выступлений выбранных политиков. Согласно полученным данным установлено, что содержание речей происходит по пяти основным типам АЧ **T-R**, **T-R-T**, **R-T**, **R-T-R**, **T-R-T-R**, в которых новая информация сообщается в начале, в середине и в конце высказывания. Анализ примеров способа членения по схе-

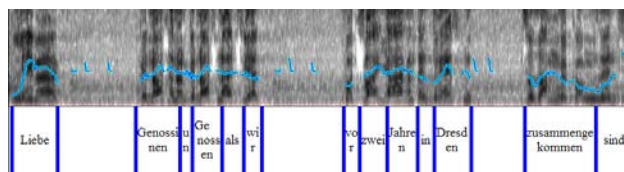
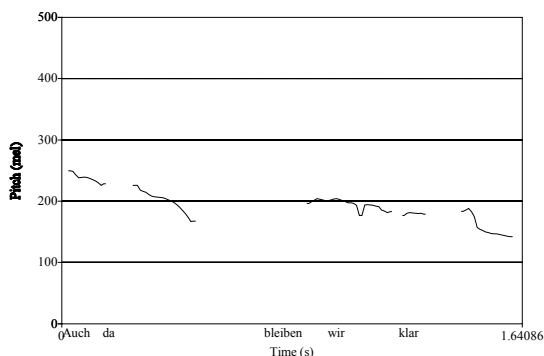

Рис. 3.2. Сонографический фрагмент текста *"Liebe Ge'nossinnen und Ge'nossen, 'als wir vor "'zwei "'Jahren in "'Dresden zusammenge"kommen sind...* (модифицированный фрагмент)

ме **T-R**, где **T** – тема/известная информация, а **R** – рема/новая/важная информация, характеризует высказывание как спокойную постепенную подачу материала, о чем свидетельствует уверенность говорящего, его решительность и логическое сообщение текста речи. Актуальное членение по схеме **T-R-T** часто встречается в речах выбранных политиков, так как позволяет им детальнее представить свое намерение с опорой на факты, пожелания и советы. Такой тип как **R-T** используется политиками в тех случаях, когда целью говорящего является подача новой/важной информации вначале сообщения. С помощью типа **R-T** политикам удается сразу привлечь внимание слушающих и заинтересовать их. В то время как тип АЧ **T-R-T-R** оформляет развернутое нейтральное детальное логическое высказывание, тип **R-T-R** характерен самым эмоциональным фрагментам речи. Далее исследование тех акустических параметров, а именно акустических характеристик

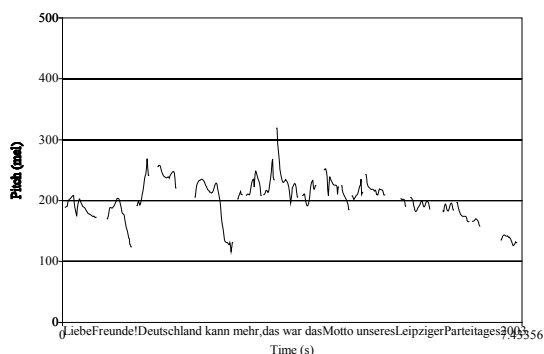
мелодики (ЧОТ) и физических коррелятов длительности пауз, которые играют важную роль в актуальном членении политической речи и способны произвести впечатление на слушателей, будет описано в рамках вышеописанных типов АЧ.

Проведенный инструментальный анализ позволил нам подтвердить важность изменения ЧОТ в каждом типе АЧ. Приведем несколько примеров, полученных в результате эксперимента:

Рис. 4.1. Реализация ЧОТ типа АЧ T→R

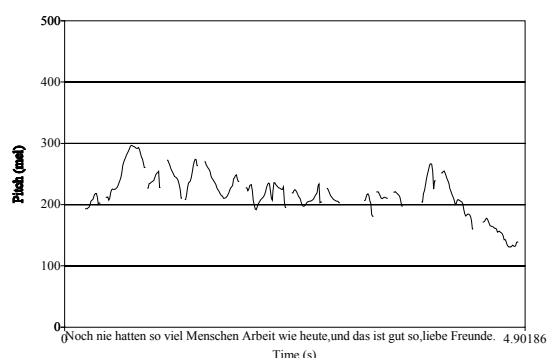
Как видно на рис.4.1 синтагма *Auch* “*da*”, которая является темой, оформляется в суженном диапазоне (нисходящее движение тона от 250Гц до 180Гц). Вторая *bleiben wir* и третья синтагмы “*klar*”, выступающие ремой, произносятся в узком диапазоне (нисходящее движение тона 247,45Гц – 162,69Гц). Начало темы в среднем регистре свидетельствует в данном примере о нейтральной окраске фрагмента, а нисходящее движение тона характеризует завершенность высказывания.

Рис. 4.2. Реализация ЧОТ типа АЧ T→R→T

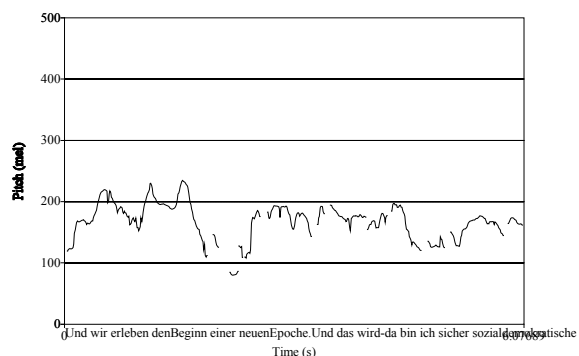
Следующий пример, представленный на рис.4.2. соотносится с типом АЧ T→R→T, где первая тема совпадает с синтагмой *Liebe Freunde!*

и произносится с нисходящим тоном в среднем регистре (200-140Гц). Рематическую часть создает вторая *Deutschland* и третья синтагмы *kann mehr*. Вторая синтагма произносится с резким повышением тона до 280,85Гц и сопровождается нисходящим тоном до конца рематического отрезка. Повышение тона в реме в первую очередь сигнализирует о желании политика привлечь внимание слушающих к данной части высказывания. Последняя тема состоит из трех синтагм и характеризуется эмоциональным ударением синтагмы *Motto* (301,59Гц), что выражает желание говорящего поставить акцент именно на данном слове.

Рис. 4.3. Реализация ЧОТ типа АЧ R→T

На рис. 4.3. описан пример реализации ЧОТ типа АЧ R→T. Данный тип высказывания определяется резким восходящим тоном от 210 до 311Гц в первой синтагме рематической части *noch* “*nie*”, что характеризуется эмоциональной окраской фрагмента. Дальнейшее оформление второй *hatten* “*so*” “*viele*” “*Menschen*”, третьей “*Arbeit*” и четвертой *wie* “*heute*” синтагм в реме и пятой синтагмы “*liebe*” “*Freunde*” в теме произносится нисходящим тоном с перепадом от 311 до 132, 71Гц.

Рис.4.4. Реализация ЧОТ типа АЧ R→T→R

Представленный на рис 4.4 тип АЧ $R \rightarrow T \rightarrow R$ оформляется политиками в узком тоне и в реме (269,95Гц – 177,5Гц), и в теме (231,82Гц-119,36Гц). Вторая рема произносится в среднем регистре от 168,81Гц до 133,79Гц.

Результатами эксперимента подтверждено, что изменение ЧОТ играет важную роль в сообщении новой/важной информации. Выбранные для исследования речи обычно реализуются в среднем и суженном диапазоне, поскольку именно с помощью перепадов ЧОТ политикам удается привлечь внимание слушающих, донести до них свою цель и убедить их в правильности своего намерения.

Наряду с мелодикой не менее важную роль играют паузы, так как часто именно употребление пауз усиливает семантическую значимость высказывания [2, с.79]. Вследствие акустического анализа установлено, что во всех выбранных экспериментальных речах и типах АЧ для разграничения известной/темы – неизвестной/ремы информации политики используют долгую паузу. Употребление короткой и средней пауз характерно для внутрисинтагменной и межсинтагменной паузы. Подтвердим это примерами, в которых рематическая часть высказываний подчеркнута:

1. *'Dieser Ver'gleich (621мс) / ist eine "Frechheit / (941мс), eine "Frechheit gegen'über dem "Land und den "Menschen, 'die "'hier hervor'ragende 'Arbeit "leisten. // (6675мс) (Kraft)*

2. *'Herr Präsi'dent! 'Meine "Damen und "Herren! / (664мс) 'Liebe "Freunde! // (1292мс) ,"Deutschland 'kann 'mehr“ / (1162мс) das war das "Motto unseres 'Leipziger Par'teitages } (465мс) des 'Jahres Zweitausend"drei. // (1401мс)*

3. *(1401мс) // 'Wir haben den "'Ehrgeiz, / (536мс) 'Deutschland in 'zehn 'Jahren (619мс) / 'wieder "ganz nach "'vorne zu "bringen, / (542мс) unter die 'drei 'besten Na'tionen Eu"ropas. / (949мс) Das war der "'Kernsatz des "'Antrages, / (839мс) den 'wir 'damals in 'Leipzig be"schlossen haben. / (1117мс)*

Приведенные примеры речей политиков подтвердили, что всем типам АЧ перед темой ха-

рактерно употребление долгой паузы длительностью 941мс – 1200 мс. Длительность межсинтагменных пауз совпадает со средней паузой и колеблется от 536мс до 800мс. Использование на границе темы/ремы средних и долгих пауз свидетельствует о желании говорящих четко разграничить главное от второстепенного.

Заключение

Благодаря полученным в результате информативного, слухового и акустического анализов данным описано интонационное и коммуникативное оформление немецкой политической речи. Путем информативного анализа доказано, что оригинальная политическая речь определяется слушающими как выразительный, впечатляющий и убедительный текст, который отличается своей целенаправленностью, уверенностью и провокативностью. Установлено, что полученные характеристики политической речи зависят от логического употребления мелодики и пауз в определенных типах АЧ, что было подтверждено во время акустического анализа. Так, перепады ЧОТ привлекают внимание реципиентов к конкретной части высказывания, а употребление долгой паузы помогает разграничить главное и второстепенное. Перспективы дальнейшего исследования заключаются в определении роли других компонентов интонации, а именно ударения, ритма и темпа, во время актуального членения речи.

Литература

1. Сотников А. В. (2012): Просодичні засоби актуалізації комунікативно – прагматичних інтенцій у британській політичній промові (експериментально – фонетичне дослідження). Киев. С.182

2. Steriopolo O. (2009): Intonation als Komplexphänomen. Germanistik in der Ukraine 4. Kiew. S. 75–86

3. Volfvovska O. (2009): Rhythmische Gruppe als Haupteinheit der Segmentierung und Beschreibung vorbereiteter Rede. Germanistik in der Ukraine 4. Kiew.S. 169–175

მელოდიკისა და პაუზების როლი გერმანული პოლიტიკური საუბრის აქტუალურ დანაწევრებაში

ოლგა პადალკა

კიევის ეროვნული ენათმეცნიერების
უნივერსიტეტი

გერმანული ფილოლოგიის კათედრა

ველიკაია ვასილკოვსკაია ქ. №73, ქ. კიევი,
უკრაინა

E-mail: olja.87@mail.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია გერმანული პოლიტიკური საუბრის აქტუალური დანაწევრების ტიპები და მისი გაფორმების პროსოდიული საშუალებები. დადგენილია გერმანული პოლიტიკური საუბრებისათვის დამახასიათებელი აქტუალური დანაწევრების ტიპები, ასევე მელოდიკისა და პაუზების როლი პოლიტიკოსთა ინტენციების შესაბამისად.

საკვანძო სიტყვები:

აქტუალური დანაწევრების ტიპები, თემა, რემა, მელოდიკა, პაუზა.

Melodics and Pauses Role in the Urgent Articulation of the German Political Speech

Olga Padalka

Kiev National Linguistic University

*Department of Germanic and Finno-Ugrian
Philology*

73, Velikaia Vasilkovskaia str., Kiev, Ukrain

E-mail: olja.87@mail.ru

Abstract

The article highlights the problem of role of determination types of actual segmentation of German political speech and its prosodic features. Describing melody and pause, its types and use, it is established role of different parts of speech in speeches of German politician.

Keywords:

types of actual segmentation, theme, melody, pause.

Особенности системы высшего образования в канадской провинции Квебек

Прокотьев Сергей Валерьевич
Кандидат технических наук, академик
Российской инженерной академии
Консул Генерального Консульства России в
Монреале, Канада
E-mail: svp2004@yandex.ru

Резюме

В рамках статьи рассматриваются особенности системы высшего образования в Квебеке (Канада). Представлены характеризующие ее выборочные статистические данные по университетам, провинции и стране.

Ключевые слова:

высшее образование, система образования, университет, Квебек, Канада.

Введение

Система высшего образования является предметом гордости канадцев и привлекает студентов со всего мира. Многие учебные заведения имеют хорошую инфраструктуру и уникальное лабораторное оборудование, позволяющее проводить научные исследования мирового уровня. Небезынтересным представляется рассмотрение некоторых особенностей получения высшего образования в крупнейшей провинции Канады Квебеке.

Для их анализа в статье использованы и обработаны данные, базирующиеся на информации статистического управления Канады и статистической службы Квебека, которые опубликованы по состоянию на конец 2013 года.

Основная часть

Сильной стороной канадского образования является тесная связь академических программ с

практикой. Учебные планы составляются с учетом мнений будущих нанимателей выпускников, с поправкой на состояние рынка труда. Хорошую репутацию имеет подготовка специалистов в области аэрокосмической индустрии, микроэлектроники, медицины, биотехнологий, бизнеса и естественных наук.

В отличие от многих развитых стран, в Канаде нет общегосударственной системы образования. Действующая модель состоит из десяти провинциальных и трех территориальных подсистем (в соответствии с административным делением), отражающих религию, историю и культуру конкретного региона.

В частности, система образования Квебека находится в ведении Министерства образования, отдыха и спорта провинции. Она основана на разделении ответственности между правительством, университетами, колледжами и школами. Провинциальные власти считают образование одним из приоритетов своей деятельности и направляют на него значительные ассигнования (например, в 2008 году – около 8 млрд. долл. США¹). В настоящее время в различных образовательных учреждениях учатся около 1,8 млн. человек. При этом федеральное правительство отвечает за образование коренных жителей Канады, военных и членов их семей, а также предоставляет субсидии на научно-исследовательскую деятельность.

В целом образование в провинции разделено на ступени: начальное (в том числе дошкольное), среднее, колледж и университет. Первые три из них являются бесплатными (за исключением частных учебных заведений и детских садов). Обязательным является только посещение школы для детей в возрасте от 6 до 16 лет.²

Заведения высшего образования – независимые юридические лица, пользующиеся большой автономией. В Квебеке насчитывается 18 высших

учебных заведений, включая 15 франкоязычных и 3 англоязычных (Табл. 1). При этом, согласно статистическим данным, только французским владеют около 52% населения провинции, а не знают его – 5,63%.³

самостоятельными заведениями). Кроме того, Политехническая и Коммерческая школы, также считающиеся самостоятельными, являются подразделениями Монреальского университета.

В 2010-2011 учебном году в университетах

Таблица 1. Высшие учебные заведения провинции Квебек

	Наименование	Расположение	Год основания	Язык	Веб-сайт	Кол-во студентов*
1.	университет Бишоп	Шербрук	1843	англ.	www.ubishops.ca	2756
2.	университет Конкордия	Монреаль	1974	англ.	www.concordia.ca	45954
3.	Монреальский университет	Монреаль	1878	фран.	www.umontreal.ca	40000
4.	Политехническая школа	Монреаль	1873	фран.	www.polymtl.ca	7400
5.	Коммерческая школа	Монреаль	1907	фран.	www.hec.ca	12200
6.	университет Макгилла	Монреаль	1821	англ.	www.mcgill.ca	37500
7.	Шербрукский университет	Шербрук	1954	фран.	www.usherbrooke.ca	40000
8.	Квебекский университет	Абитиби-Темискаминг	1970	фран.	www.quebec.ca	84000
9.	Квебекский университет	Гатино	1970	фран.		
10.	Квебекский университет	Шикутими	1969	фран.		
11.	Квебекский университет	Монреаль	1969	фран.		
12.	Квебекский университет	Римуски	1969	фран.		
13.	Квебекский университет	Труа-Ривьер	1969	фран.		
14.	Квебекский университет дистанционного обучения	Квебек	1972	фран.		
15.	Высшая техническая школа	Монреаль	1974	фран.	www.etsmtl.ca	7000
16.	Национальная школа администрирования	Квебек	1969	фран.	www.enap.ca	2133
17.	Национальный научно-исследовательский институт	Квебек и Монреаль	1969	фран.	www.inrs.ca	600
18.	университет Лавала	Квебек	1663	фран.	www.ulaval.ca	48000

*Данные по численности студентов взяты согласно информации, размещенной на сайтах университетов, и не совпадают с результатами переписи. Расхождения вызваны округлением количества обучаемых вузами, а также включением в их число лиц, посещающих различные курсы при учебных заведениях.

Особую роль в провинции играет Квебекский университет, филиалы которого расположены в различных населенных пунктах с целью обеспечения доступа к образованию большей части населения (формально в его структуру еще входят Высшая техническая школа, Национальная школа администрирования и Национальный научно-исследовательский институт, хотя и считаются

обучались 287 475 человек (3,68% от общей численности населения провинции), начальные и средние школы посещали 869 169 (11,12%), колледжи – 214 761 (2,75%). Численность же населения провинции в этот период достигала 7 815 955 человек. При этом общеканадское соотношение учащихся в университетах, школах и колледжах к населению страны составляло соответственно 3,74%, 14,24% и 2,17%.^{4, 5}

Особенностью Квебека является тот факт, что школьный диплом не дает права на поступление в университет. Для получения высшего образования необходимо пройти обучение в колледже. В провинции насчитывается около 50 подобных учебных заведений, финансируемых правительством, и 21 частное. Их программы рассчитаны на два – три года. Двухлетний курс ориентирован на подготовку и последующее поступление в университет, трехлетний – на получение специальности, позволяющей начать трудовую деятельность.²

Для поступления в университет необходимо иметь 13 лет довузовского обучения (11 лет школы и два года колледжа), что на один год больше, чем в остальных административных единицах Канады. Данное обстоятельство создает определенные трудности прибывающим в Квебек из других районов и принуждает их к дополнительному году занятий.

Требования к поступающим зависят от конкретного вуза, выбранной программы и специальности.

Некоторые учебные заведения предлагают т.н. кооперативные формы, предусматривающие включение в учебный план оплачиваемой стажировки. Это позволяет студентам получить опыт работы и дает определенные преимущества на рынке труда.

Обучение в университетах включает три этапа: бакалавриат, магистратуру и докторантуру. В качестве основной единицы измерения длительности той или иной программы принят «кредит». Как правило, он предусматривает 45 часов лекций, практических и лабораторных занятий, а также самостоятельной работы. Студент имеет возможность выбора курсов самостоятельно, однако существуют ограничения по их минимальному и максимальному количеству за период обучения. Например, программы бакалавриата предполагают от 90 до 120 кредитов.

Для получения степени бакалавра по большинству специальностей необходимо три года. Вместе с тем инженерное дело и педагогика тре-

буют четыре года, а медицина, фармацевтика и стоматология – обязательного прохождения профессиональной практики.

Магистратура рассчитана на два года и ориентирована на развитие исследовательских навыков. Обучение предусматривает проведение научных изысканий и подготовку квалификационной работы. Наряду с магистратурой, существует возможность дополнительного развития профессиональных навыков и получения диплома о специализированном высшем образовании.

Следующим этапом является получение степени доктора наук. Его содержание направлено на подготовку научных сотрудников, которые ведут исследовательскую деятельность и работают над диссертацией.

Согласно статистическим данным за 2006 год, количество лиц, имеющих диплом бакалавра в Квебеке, составляло 657 595 человек (22% от общеканадского показателя), магистра – 193 975 (22,4%), доктора – 40 360 (22,8%). При этом в провинции проживают около 23,6% населения страны.⁶

Многие университеты предоставляют студентам дополнительные услуги (медицинское обслуживание, общежитие, специальные программы помощи первокурсникам, помощь инвалидам). Студенты-иностранцы могут получить работу в своем учебном заведении.

В качестве интересного примера можно отметить одно из самых больших и старейших образовательных учреждений Квебека - университет Лавалья, основанный в 1663 году и насчитывающий свыше 48 тыс. студентов (более 4,6 тыс. иностранных).⁷

Из его стен вышли многие представители канадской элиты, включая бывших премьер-министров Ж.Кретьена и Б.Малруни. В состав университета входят 30 исследовательских центров, выполняющих проекты как в интересах государства, так и частного бизнеса. В них проводятся работы по изучению проблем телекоммуникации, лазерных технологий, экономики и финансов, международных отношений, методов пере-

дачи сигналов, астрофизики. Подготовка студентов осуществляется на факультетах архитектуры, бизнес-администрирования, естественных наук, инженерного дела, искусств, медицинском, музыки, педагогическом, прикладных наук, социальной работы, стоматологическом, теологии, фармакологии и юридическом.

Университеты субсидируются правительством Квебека и привлекательны из-за относительно низкой стоимости обучения по сравнению с другими вузами Северной Америки. Так, из общей суммы расходов квебекских университетов и колледжей, в 2009 году составлявшей около 8,5 млрд. долл. США, 57,2% просубсидировало провинциальное правительство, 9,9% - федеральное и 0,03% - местные власти. При этом плата за обучение покрыла только 9,31% общих расходов учебных заведений. Для сравнения можно отметить, что по Канаде в целом покрытие расходов за счет стоимости обучения составило 20,78%.⁸

Средняя плата за год обучения в университете (бакалавриат) для жителей провинции в настоящее время составляет 2550 долл. США. При этом самым дорогим является получение гуманитарных специальностей (3245 долл. США), а самым дешевым – ветеринарное образование (2215 долл. США).⁹ Кроме того, для квебекских студентов действуют различные льготные программы кредитов и стипендий.

Для представителей других провинций страны стоимость высшего образования будет выше, а еще выше - для иностранцев, не имеющих статуса иммигранта в Канаде. Так, для иностранных студентов она составит в среднем около 13 тыс. долл. США в год (без учета стоимости проживания, учебных пособий и дополнительных расходов). Их количество в университетах Квебека в 2010 году насчитывало 25 430 человек (14,8% от общего числа иностранцев, обучающихся в Канаде, и 8,8% от числа студентов в провинции). В основном – это представители Китая, США, Франции, Саудовской Аравии, Южной Кореи и Индии.¹⁰ Например, по данным департамента по работе с иностранными студентами, в универси-

тете Макгилла в 2012 году обучались 2267 студентов из США, из Франции – 981, Китая – 560, Индии – 358, Саудовской Аравии – 282, Ирана – 264, Пакистана – 262, Южной Кореи – 232, Мексики – 133, России – 41.

Большинство квебекских университетов имеют серьезные долги, которые продолжают расти. Список должников «возглавляет» Монреальский университет, имеющий задолженность в 139 млн. долл. США. Задолженность Макгилла, считающегося одним из лучших высших учебных заведений Канады, превышает 72 млн. долл. США. Руководители вузов видят выход из сложившейся ситуации в повышении платы за обучение. Однако длительные массовые акции протеста против такого шага в 2011 – 2012 годах способствовали поражению правящей партии на выборах в Квебеке и привели к решению правительства об отсрочке рассмотрения данного вопроса. Попытка властей повысить плату на размер годовой инфляции вызвала новую волну протестов зимой и весной 2013 года.

Наглядным примером заинтересованности провинции в увеличении числа иностранных студентов является то обстоятельство, что правительство Квебека выдает желающим (в случае соответствия определенным требованиям) вместе с дипломом о высшем образовании т.н. отборочный сертификат, позволяющий в упрощенной форме подавать документы на канадское гражданство. Период обучения в вузе частично может быть засчитан при исчислении срока пребывания в Канаде в ходе рассмотрения вопросов о гражданстве.

Показателем востребованности образования можно считать коэффициент занятости (отношение числа работающих к общему числу активного населения) лиц, окончивших то или иное учебное заведение. Так, среди имеющих дипломы об окончании колледжа или университета этот показатель для Квебека равен 74,2% (по Канаде – 81%), средней школы - 59,3% (72%), для не имеющих дипломов – 34,1% (55%).^{11,12}

Интересным является и то, что 94% лиц, по-

лучивших образование в провинции, оставались проживать в ней.¹³

В настоящее время сотрудничество российских вузов с квебекскими незначительно. В 1997 году при содействии Министерства международных связей провинции на основе договора о сотрудничестве между Российским государственным гуманитарным университетом и университетом Лавала был открыт Международный учебно-научный центр «Москва-Квебек». В рамках договора он организует стажировки для студентов и аспирантов из России. Весной 2014 года был подписан меморандум о взаимопонимании между университетом Макгила и МФТИ, кото-

рый предусматривает возможности для дальнейшего развития отношений. Кроме того, в Квебеке по контрактам работают российские преподаватели, обучаются российские студенты.

Заключение.

В заключение можно отметить тот факт, что распоряжением правительства Российской Федерации от 19 сентября 2013 г. № 1694-р был утвержден перечень иностранных образовательных организаций, дипломы которых признаются в России. В их число попали и два вуза провинции Квебек (табл. 2).¹⁴

Таблица 2. Выписка из перечня иностранных образовательных организаций

Наименование иностранной образовательной организации, которая выдает документы об образовании и (или) о квалификации, признаваемых в РФ	Получаемые в иностранной образовательной организации образование и (или) квалификация, которые соответствуют образованию и (или) квалификации, получаемым в РФ	Образование и (или) квалификация, получаемые в Российской Федерации, которым соответствует образование и (или) квалификация, получаемые в иностранной образовательной организации
Монреальский университет (University of Montreal)	Bachelor with Honours	высшее образование - бакалавриат
	Master	высшее образование – магистратура
Университет Макгила (McGill University)	Bachelor with Honours	высшее образование - бакалавриат
	Master	высшее образование – магистратура

Литература

1. Statistics Canada, CANSIM, table 385-0009. Last modified: 2010-03-08.
2. Официальный сайт правительства Квебека <http://www.gouv.qc.ca/portail/quebec/pgs/commun/portrait/education/>.
3. Statistics Canada, 2011 Census of Population. Population by knowledge of official language, by province and territory. Last modified: 2013-02-13.
4. Statistics Canada. Table 477-0037 - Enrolments in regular programs for youth in public elementary and secondary schools, by age and sex, Canada, provinces and territories, annual (number), CANSIM (database).
5. Statistics Canada, CANSIM, table 477-0019. Postsecondary enrolments, by registration status. Last modified: 2013-01-23.
6. Statistics Canada, 2006 Census of Population. Last modified: 2009-07-29. Population 15 years and over by highest degree, certificate or diploma, by province and territory.

7. Официальный сайт университета. <http://www.ulaval.ca>.

8. Statistics Canada, CANSIM, table 385-0007. Last modified: 2009-06-16. Universities and colleges revenue and expenditures, by province and territory.

9. Statistics Canada, Centre for Education Statistics. Last modified: 2011-10-03. Undergraduate tuition fees for full time Canadian students, by discipline, by province.

10. Economic Impact of International Education in Canada. Foreign Affairs and International Trade Canada - Roslyn Kunin & Associates, Inc., May 2012. <http://www.international.gc.ca/education/report-rapport/economic-impact-economique/index.aspx?lang=eng>.

11. Statistics Canada, 2006 Census of Population, Statistics Canada catalogue no. 97-560-XCB2006031 (Quebec/Québec, Code24).

12. Statistics Canada, Education Indicators in Canada: An International Perspective, 2012, Catalogue no.81-604-X.

13. 2006 Census: Educational Portrait of Canada, Catalogue no. 97-560-X.

14. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 19 сентября 2013 г. № 1694-р. Опубликовано 25 сентября 2013 г. на интернет-портале “Российской Газеты” <http://www.pravo.gov.ru/>.

The Featured of Highrt Education System in Quebec, Canada

Sergey Prokopiev

PhD, academician of Russian Academy of Engineering

Consul of Consulate General of Russia in Montreal, Canada

E-mail: svp2004@yandex.ru

Abstract

The article gives insight into Quebec’s higher education system. The paper gives some statistical

information about universities, the province and Canada.

Keywords:

higher education, education system, universities, Quebec, Canada.

უმაღლესი განათლების სისტემის თავისებურებანი კანადის პროვინცია კვებეკში

სერგეი პროკოპიევი

რუსეთის საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი

რუსეთის გენერალური საკონსულოს

კონსული მონრეალში, კანადა

E-mail: svp2004@yandex.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია უმაღლესი განათლების სისტემის თავისებურებანი კვებეკში (კანადაში). წარმოდგენილია კვებეკისთვის დამახასიათებელი არჩევითი სტატისტიკური მონაცემები უნივერსიტეტებიდან, პერიფერიებიდან და ქვეყნიდან.

საკვანძო სიტყვები:

უმაღლესი განათლება, განათლების სისტემა, უნივერსიტეტი, კვებეკი, კანადა.

სამეტყველო მაქსიმები და მათი რღვევის მაგალითები

მედია სვანი
საქართველოს უნივერსიტეტი
ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი
კოსტავას ქ. №77^ა, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 597 755 127
E-mail: medea_svani@yahoo.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია გრაისის ოთხ სასაუბრო მაქსიმაზე დაკრძობით ის შემთხვევები, როცა მოსაუბრის მხრიან ხდება მაქსიმას რღვევის ფაქტები. მაქსიმას რღვევის ხუთი შემთხვევიდან ნაშრომში ყურადღება ექცევა რღვევის ერთ-ერთ შემთხვევას, კერძოდ – უგულბეღყოფას. ეს მოვლენა განხილულია ოსკარ უაილდის ნაწარმოების „დორიან გრეის პორტრეტი“ ემპირიულ მასალაზე დაყრდნობით.

საკვანძო სიტყვები:

მაქსიმა, რაოდენობის მაქსიმები, ხარისხის მაქსიმები, რელევანტური მაქსიმები, „დორიან გრეის პორტრეტი“.

შესავალი

მოსაუბრე და მსმენელი, რომლებიც საუბრობენ, ჩვეულებრივ თანამშრომლობენ ერთმანეთთან. იმისათვის, რომ რეფერენცია იყოს წარმატებული, თანამშრომლობის პრინციპი მნიშვნელოვანი და საჭირო ფაქტორია. მოსაუბრის პრესუპოზიციები მსმენელმა უნდა მიიღოს, რადგან თუ მოსაუბრე ამბობს “my car”, მას ნამდვილად ჰყავს მანქანა და არ ცდილობს მსმენელის შეცდომაში შეყვანას. ეს კოოპერაციის პრინციპი არის ის მარტივი რამ, რომელშიც

ხალხი არ ცდილობს მოატყუოს ერთმანეთი რელევანტური ინფორმაციის გაცვლით. უმეტეს შემთხვევებში ეს კოოპერაცია არის დასაწყისი იმისა, რათა ნათქვამი აღქმული იქნას სწორად. ამ პრინციპის მიხედვით ყველა ფრაზა ხელს უნდა უწყობდეს ამ საუბრის მიზნებს. “Make your contribution such as is required at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the talk exchange in which you are engaged [კ. გრაისი. 1975].

საუბრისას საჭიროა ურთიერთგაგება, ასევე დისტანციის დაცვა, რათა არ მოხდეს ერთმანეთის პირად სამყაროში ზედმეტად ჩარევა. გრაისმა ჩამოაყალიბა იმპლიკაციის თეორია, რომელიც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია მთელი პრაგმატიკის ისტორიაში. ეს არის იმის ახსნის მცდელობა, თუ როგორ მიდის მსმენელი წარმოთქმულიდან ნაგულისხმევამდე, გამოხატული მნიშვნელობის დონიდან ნაგულისხმევი მნიშვნელობის დონემდე (რ. იმნაიშვილი).

პირითადი ნაწილი

გრაისის ოთხი სასაუბრო მაქსიმა გვეხმარება გავარკვიოთ, თუ როგორი ტიპის იმპლიკაციასთან გვაქვს საქმე. საუბრის წარმატება დამოკიდებულია არა მარტო იმაზე, რას ამბობს მოსაუბრე, არამედ იმაზეც, თუ რამდენად უახლოვდება იგი მიზანს. ადამიანები იყენებენ კოოპერაციის პრინციპს, როდესაც ურთიერთობენ. ისინი ცდილობენ გაუგონ ერთმანეთს, რაშიც ეხმარებათ ენაში გამოყენებული ზემოთ ნახსენები გრაისის მიერ შემუშავებული მაქსიმები. ამ რიგისაა:

1. ხარისხის მაქსიმა (Maxim of quality) – ნუ გადასცემ იმას, რაც ყალბია, მცდარია და

რისი საბუთიც არ გაგაჩნია;

2. რელევანტურობის მაქსიმა (Maxim of relevance) – ვისაუბროთ იმაზე, რაც ღირებულა;

3. რაოდენობის მაქსიმა (Maxim of Quantity) – ნუ გასცემ საჭიროზე მეტ ინფორმაციას;

4. რაგვარობის მაქსიმა (Maxim of Manner) – იყავით აშკარა, ნათელი, არ უნდა იყოს ბუნდოვანება, ორაზროვნება, დაცული უნდა იყოს ლაკონურობა, თანმიმდევრობა.

ჯენი თომასის აზრით, შემთხვევები, როდესაც მოსაუბრე იცავს ყველა მაქსიმას, ნაკლებ საინტერესოა, თუმცა მათი რღვევის მაგალითები საკმაოდ ხშირია. ცნობილია მაქსიმების რღვევის 5 შემთხვევა:

1. უგულვებლყოფა-flouting;
2. განზრახული დარღვევა-violation;
3. უნებური დარღვევა-infringement;
4. დუმილის არჩევანი-opting out;
5. შეყოვნება-suspending.

ამიტომ ჩვენ გადავწყვიტეთ სწორედ ამაზე გაგვემახვილებინა ყურადღება. უგულვებლყოფის დროს მოსაუბრე არღვევს პრინციპს იმ მიზნით, რომ მიანიშნოს მსმენელს, მოძებნოს ის მნიშვნელობა, რომელიც განსხვავდება ან თან სდევს გამოხატულ მნიშვნელობას.

განზრახული რღვევის დროს პრინციპის დარღვევა ხდება მოტყუების მიზნით. ამ დროს ვხვდებით, რომ მოსაუბრე ცრუობს ან ამბობს ნახევარ სიმართლეს.

უნებური დარღვევის დროს პრინციპი ირღვევა არა იმიტომ, რომ მოტყუებასთან ან იმპლიკაციასთან გვაქვს საქმე, არამედ იმიტომ, რომ მოსაუბრე არაკომპეტენტურია ენაში, ეს ხდება მაშინ, როდესაც მოსაუბრეს აქვს მეტყველების დეფექტი, ენა კარგად არ იცის, ბავშვია, მთვრალია და. ა. შ., რის გამოც ვერ ახერხებს ნათლად და მკაფიოდ მეტყველებას.

დუმილის არჩევანსა მოსაუბრე სხვადასხვა მიზეზების გამო არ ამბობს სიმართლეს და არც იმ იმპლიკაციას ქმნის, რომ უარს ამბობს თანამშრომლობაზე.

შეყოვნების არჩევა – დარღვევის ამ სახეობასთან გვაქვს საქმე ტაბუს ან ცრურწმენის შემთხვევაში, რაც იცვლება კულტურიდან კულტურაში. ხშირად ამა თუ იმ სიტყვის ხმარება გარკვეულ ენებში მიუღებელია და მიმართავენ ევფემიზმებს, დაშვებულია ბუნდოვანება.

ჩვენ მოვიძიეთ მაქსიმების შემთხვევები ოსკარ უაილდის ნაწარმოების “დორიან გრეის პორტრეტის” მიხედვით.

ხარისხის მაქსიმის უგულვებლყოფა საუბარს ირონიას ანიჭებს. სინამდვილის საპირისპირო აზრის გამოთქმით ხდება მსმენელის აბუჩად აგდება ან საუბრის გახალისება.

“I don’t think I shall send it anywhere; he answered tossing his head back in that used to make his friend’s laugh at him at Oxford”. აქ ნაწარმოების გმირი თითქოს დასცინის თავის მეგობარს, როდესაც აღნიშნავს, რომ არსად გაგზავნის თავის ნახატებს.

“Lord Henry elevated his eyebrows and looked at him in amazement through the thin blue wreaths of smoke that curled up in such fanciful whorls from his heavy opium fainted cigarette”. „ხოლო ღორდი ჰენრი მას გაოცებით და წარბების აწევით უყურებს“.

“I know you will laugh at me he replied, but I really can’t exhibit it. Lord Henry stretched himself out of the divan and laughed”. „იგი აღნიშნავს, რომ მისი მეგობარი დასცინის, მაგრამ ის ნამდვილად არ აპირებს თურმე სურათის გამოფენას“.

რელევანტურობის მაქსიმის უგულვებლყოფის შედეგად მოსაუბრის ძირითადი მიზანია საუბრის თემის შეცვლა, რადგან იგი მისთვის უსიამოვნოა, ან რადგან მან არ იცის, რა პასუხი გასცეს დასმულ კითხვას, ამიტომ სწრაფადვე გადადის სხვა თემაზე. “Poor lady Brandon, you are hard on her, Harry”, said Hallward listlessly. “My dear fellow, she tried to found salon and only succeeded in opening a restaurant, tell me what did she say about Mr. Dorian Gray”. „ჰალვარდი მეგობარ ჰარისს ესაუბრე-

ბა ლედი ბრენდონზე, რომ იგი ქალბატონის ხელშია, მაგრამ ჰარი თავს არიდებს პასუხს და საუბრობს ქალბატონი ბრენდონის საქმიანობაზე“.

ამ მაქსიმის დარღვევა შეიძლება გამოიწვიოს შემფოტებამაც, როცა ადამიანს ესაუბრებიან ისეთ თემაზე ან საგანზე, რაც არ აინტერესებს და გადააქვს საუბარი სხვა თემაზე. მაგ:

“He is very good-looking” assented Lord Henry. “I hope he will fall into proper hands”, continued the old man.

რაოდენობის მაქსიმის უგულვებლყოფა გეხედება მაშინ, როცა ხდება ჭარბი ან მწირი ინფორმაციის მიწოდება. ეს ხდება მაშინ, როდესაც მოსაუბრეს არ სურს სიმართლის თქმა და პასუხობს მოკლედ. “Don’t go to the theatre tonight Dorian” said Hallward. “Stop and dine with me”. “I can’t Basil”. ამ ეპიზოდში პაღვარდი თხოვს დორიანს, რომ არ წავიდეს თეატრში და დარჩეს მასთან ერთად სასადილოდ, მაგრამ დორიანი მოკლედ პასუხობს, რომ არ შეუძლია.

“It such a bore putting on one’s dress-clothes”, muttered Hallward. “And when one has them on, they are so horrid”. “yes”, answered Lord Henry dreamily.

რაგვარობის მაქსიმის უგულვებლყოფის მიზანია პირდაპირი პასუხის იგნორირება და ზოგჯერ იგი ირონიის შემცველიცაა.

“Poor family affection, I assure you, Uncle George. I want to get something out of you”.

“Money, I suppose”, said Lord Fermor, making a wry face. “Well, sit down and tell me all about it. Young people, nowadays, imagine that money is everything”.

“I don’t understand you”, said Sir Thomas, growing rather red.

“I do”, Lord Henry murmured Mr. Erskine with a smile.

ხარისხის მაქსიმის განზრახ დარღვევა ხდება მოტყუების მიზნით. მოსაუბრე ამბობს ნახევარ სიმართლეს, მისთვის ან მსმენელისათვის ნაკლებად ხელსაყრელ ფაქტს კი მაღავს.

“I am too fond of reading books to care to write them Mr. Erskine”

“I fear you are right”, answered Mr. Erskine.

რეღევანტურობის მაქსიმის განზრახ დარღვევის მაგალითები მხატვრულ ტექსტში არ მოიძებნება, რადგან საუბრის თემის შეცვლით არ იტყუებიან, უბრალოდ ხდება უსიამოვნო თემაზე თავის არიდება.

რაოდენობის მაქსიმის განზრახ რღვევის დროს მოსაუბრეს არ სურს ან არ შეუძლია სასიამოვნო პასუხის გაცემა და ხაზს უსვამს სხვა თვისებას.

“I wonder is that really so Henry”, said Dorian Gray.

“It must be, if you say it. And now I am off. Imogene is waiting for me. Don’t forget about tomorrow. Good-bye”.

ზოგჯერ ნაწარმოების გმირი ზედმეტს ლაპარაკობს, მაგრამ არაადეკვატურ ინფორმაციას იძლევა. მაგ: “Take care Basil, you go too far”. “I must speak, and you must listen. You shall listen. When you met Lady Gwendolen, not a breath of scandal had ever touched her. Is there a single decent woman in London now who would drive with her in the park, Why even her children are not allowed to live with her”...

რაგვარობის მაქსიმის დარღვევისას ბუნდოვანება არბილებს უსიამოვნო ინფორმაციას.

“What can I do for you Mr. Gray”?

“I am so sorry you have given yourself the trouble of coming round Mr. Hubard”.

აქ ნაწარმოების გმირი ბოდიშს უხდის ბატონ გრეის, მაგრამ ბატონი გრეი ბუნდონად პასუხობს, რომ მან თავად ჩაიგლო თავი უხერხულ მდგომარეობაში მასთან მისვლით.

დასკვნა

ჩვენი დაკვირვების შედეგად, მასალაში ყველაზე მეტად გვხვდება პირველი ორი ტიპის დარღვევა. ამასთანავე აქვე გვხვდება აღნიშნოთ, რომ ხშირად ხდება მაქსიმების გადაფარვაც და უმეტესად ეს ხდება რაოდენობისა და რაგვარობის მაქსიმების ერთობლივი მოქმედების შემთხვევაში, როდესაც პასუხის გაცემის არქონას მწირი ინფორმაციის მიწოდება ახლავს თან. აგრეთვე გვხვდება ხარისხისა და რაოდენობის მაქსიმების გადაფარვა, როდესაც ნახევარ სიმართლეს ზედმეტი ლაპარაკი ერთვის სიცრუის შესანიღბად. უნებური რღვევის და შეყოვნების მაგალითები უაილდის ნაწარმოებში ვერ მოვიძიეთ, თუმცა არ არის გამორიცხული სხვა მწერალთა ნაწარმოებებში მოგვცენ ამგვარი რღვევების მაგალითები.

ლიტერატურა

1. პ. გრაისი (1975): speech maxims
2. მ. მარღანია (2005): “მაქსიმები”. განათლების ფსიქოლოგია. თბილისი.
3. ნ. ვასაძე (1988): პედაგოგიკის ისტორია. გამომცემლობა “განათლება”. თბილისი
4. Austrian S.G. (Ed). (2002): Developmental theories through the life cycle. New York: Columbia University Press

5. Baumrind D. (1996): Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*. 4. 1-103
6. Berk L. E.(2002): *Infants, children, and adolescents (4th ed)*. Boston, MA: Allyn & Bacon
7. Dewey J. (1938/1997): *Eperience and Education*. New York: Macmillan
8. Dewey J. (1990): *The school and society. The child and the curriculum*. Chicago & London: The University of Chicago Press
9. Myers D. G. (2007): *Psychology (8th ed)*. New York: Worth
10. Ormrod J. E. (2008): *Human learning (5th ed)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson

Vocal Maxims and Examples of Their Destruction

Medea Svani

Georgian University

Department of Languages and Communication

77^a Kostava str., 0175, Tbilisi, Georgia

Tel. : 597 755 127

E-mail: medea_svani@yahoo.com

Abstract

Relying on Grapsov's four Maxims the article examines those cases, when from the side of collocutor are revealed the facts of destruction by max. Of five cases of destruction Maxim in the article the attention is inverted in one case, it is concrete for the ignoring. This phenomenon is empirically studied based on the example of the materials on the novel „The Dorian Gray's portrait“ by Oscar Wild.

Keywords:

Maxim, the Maxims of a quantity, the Maxims of quality, the Maxims of relevancy, „The Dorian Gray's portrait“.

Речевые максимы и примеры их разрушения

Свани Медея Тенгизовна

Грузинский технический университет

Департамент языков и коммуникации

Ул.Костава №77^а, 0175, Тбилиси, Грузия

Тел.: 597 755 127

E-mail: medea_svani@yahoo.com

Резюме

Опираясь на четыре максимы Грайса, в статье рассмотрены те случаи, когда со стороны собеседника выявляются факты разрушения максим.

Из пяти случаев разрушения максим в статье внимание обращено на один случай, конкретно на игнорирование. Это явление эмпирически изучено на примере материалов романа Оскара Уайльда „Портрет Дориана Грея“.

Ключевые слова:

Максима, максимы количества, максимы качества, максимы релевантности, „Портрет Дориана Грея“.

Реализация дифференциальных признаков гласных в речи носителей немецкого языка в Германии, Австрии и Швейцарии

Сольская Татьяна Николаевна

Киевский национальный лингвистический университет

Кафедра германской и финно-угорской филологии

Ул. Великая Васильковская №73, г. Киев, Украина

E-mail: tsolskaya@mail.ru

Резюме

В статье приводятся результаты экспериментально-фонетического исследования, позволившего описать специфику реализации системы гласных фонем в подготовленной речи носителей немецкого языка в Германии, Австрии и Швейцарии. Предпринята попытка установления иерархии устойчивых / неустойчивых дифференциальных признаков гласных в пределах каждого исследуемого национального варианта немецкого языка.

Ключевые слова:

национальный вариант, дифференциальный признак, система гласных фонем.

Введение

Проблема изучения национальной вариативности немецкого языка вызывает пристальный интерес у лингвистов в последние несколько десятилетий. При этом особое внимание языковедов уделяется трактовке понятия немецкого, австрийского и швейцарского вариантов немецкого языка, раскрытию комплекса их лингвистических и социальных признаков, а также установлению источников дивергентного развития [1; 8]. В то же время вопрос о степени стабильности / вариативности реализации дифференциальных признаков гласных фонем, пределах их варьирования в речи носителей немецкого языка в Германии, Австрии и Швейцарии не получил еще должного

освещения в германистике.

Экспериментально-фонетическое исследование, проведенное нами на материале подготовленной речи (чтения рассказа „Der Hundetraum“ Леонгарда Тома) преподавателей немецкого языка из Гамбурга, Вены, Аарау (n = 9), сделало возможным изучение особенностей реализации немецких гласных в идентичных контекстуальных условиях. Полученные данные слухового, а также инструментального видов анализа послужили основой для выводов об иерархии устойчивых / неустойчивых дифференциальных признаков гласных в пределах каждого исследуемого национального варианта немецкого языка.

Основная часть

По мнению большинства фонологов-германистов [3; 11; 12; 13; 16; 17; 20], система гласных фонем немецкого языка включает 15 монофтонов, противопоставленных по таким фонологически взаимосвязанным дистинктивным признакам, как качество, подъем, ряд, лабиализация, а также длительность.

Дифференциальный признак „качество“ гласных, который описывается в терминах „напряженный“/„ненапряженный“ или „закрытый“/„открытый“, основан на различии в мускульном напряжении, сопровождаемым периферическим положением артикуляционных органов, в частности языка и губ, относительно их нейтрального положения [9; 18].

В фонологической теории общепринятым является постулат, согласно которому качество немецких гласных коррелирует с их длительностью: долгие гласные /i:/, /y:/, /e:/, /ø:/, /u:/, /o:/ являются закрытыми напряженными, в то время как краткие /ɪ/, /ʏ/, /ɛ/, /œ/, /ʊ/, /ɔ/, /a/ – открытыми ненапряженными. Отмеченная корреляция

нарушается вследствие наличия в системе немецких гласных фонем долгих ненапряженных монофтонгов /ɛ:/ и /a:/, которые уподобляются по тембру соответствующим кратким /ɛ/ и /a/ и противопоставляются с ними исключительно по количественному признаку.

Однако результаты исследования артикуляционных и акустических характеристик 15 монофтонгов в речи носителей трех рассматриваемых национальных вариантов немецкого языка подтверждают тот факт, что описанная выше взаимосвязь качественных и количественных параметров гласных не является универсальной, поскольку реализуется последовательно только в немецком национальном варианте немецкого языка (за исключением гласных /ɛ:/ и /a:/). Вместе с тем национальные варианты немецкого языка в Австрии и Швейцарии обнаруживают определенную вариативность качественных (тембральных) характеристик гласных, свидетельствующих о возможной нейтрализации оппозиции „закрытый“/„напряженный“ – „открытый“/„ненапряженный“.

Анализ характеристик гласных высокого подъема /i:/ – /ɪ/, /y:/ – /ʏ/, /u:/ – /ʊ/ в речи но-

языка в Германии различия гласных высокого подъема по длительности (долгий – краткий) сопровождаются их качественными расхождениями (закрытый / напряженный [i:], [y:], [u:] – открытый / ненапряженный [ɪ], [ʏ], [ʊ]).

В австрийском и швейцарском национальных вариантах, однако, противопоставление гласных высокого подъема по длительности не сопряжено с различиями их тембральных характеристик, поскольку краткие гласные высокого подъема /ɪ/, /ʏ/, /ʊ/ реализуются в речи швейцарцев закрыто напряженно как [i:], [y:], [u:], приближаясь по тембру к долгим [i:], [y:], [u:]. В речи австрийцев краткий [ɪ] отличается закрытым напряженным произнесением, в то время как гласные /ʏ/, /ʊ/ проявляют наряду с открытыми ненапряженными аллофонами [ʏ], [ʊ], закрытые напряженные оттенки [y:], [u:].

Полученные выводы объективно подтверждаются результатами анализа спектрограмм, в частности, слов „Boutique“ и „Tisch“ в подготовленной речи носителя немецкого языка в Швейцарии, представленных на рис. 1.

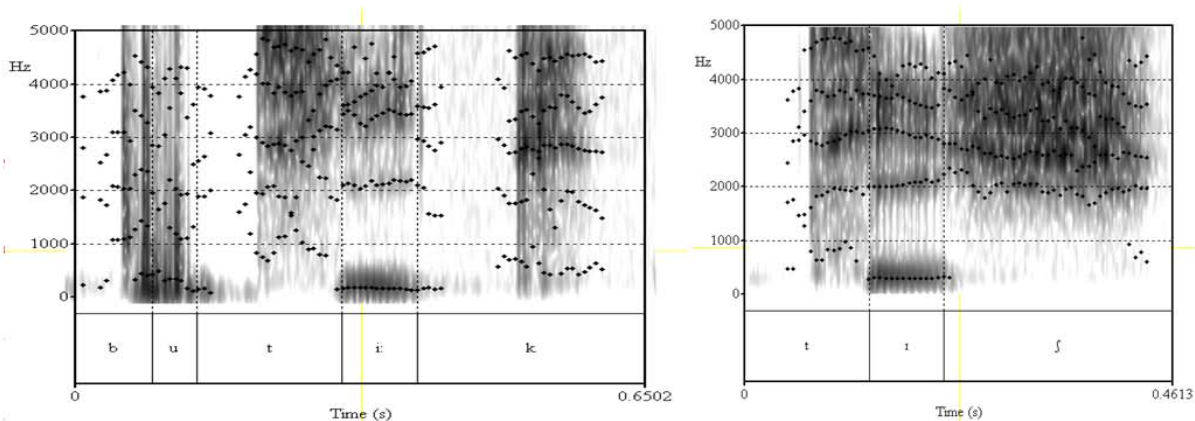

Рис. 1 Сонограммы слов „Boutique“ (слева) и „Tisch“ (справа) в речи диктора швейцарского национального варианта немецкого языка

сителей исследуемых национальных вариантов немецкого языка позволяет констатировать следующее: в национальном варианте немецкого

Из данных сонограмм следует, что формантные показатели краткого гласного [ɪ] в слове „Tisch“ (F1 = 281 Гц, F2 = 2086 Гц) фактически

совпадают с частотными значениями долгого напряженного гласного [i:] в слове „*Boutique*“ (F1 = 258 Гц, F2 = 2133 Гц), свидетельствуя об отсутствии различия соответствующих гласных по тембру, так как краткий гласный артикулируется как закрытый децентрализованный напряженный аллофон, что позволяет обозначить его, в соответствии со стандартами МФА, транскрипционным знаком [i].

Сказанное позволяет сделать вывод, что дистинктивный признак „качество“ (тембр) может оказаться нерелевантным для дифференциации долгих [i:], [y:], [u:] и кратких, но закрытых напряженных [i], [y], [u] гласных высокой степени подъема, различие которых сохраняется на основе длительности, что составляет специфическую черту произношения австрийского и швейцарского национальных вариантов немецкого языка.

Изложенные особенности реализации кратких гласных высокого подъема /i/, /y/, /u/ в речи австрийцев и швейцарцев обусловлены, по видимому, интерференцией артикуляционной базы баварского и верхнеалеманнского наречий, а именно: венского и цюрихского диалектов, носителями которых являются информанты.

Как известно, артикуляционная база зависит от фонематической системы языка, особенно – от используемых в нем дифференциальных признаков [2, с. 81]. Поскольку в фонологической системе цюрихского и венского диалектов отсутствуют краткие открытые ненапряженные гласные высокого подъема /i/, /y/, /u/ [10, S. 247], австрийцы и немецкоязычные швейцарцы последовательно заменяют их в стандартной немецкой речи закрытыми напряженными краткими гласными [i], [y], [u], имеющими место в системе фонем диалектного субстрата.

Рассмотрение фонетических характеристик краткой гласной среднего подъема /ɛ/ позволило установить, что в речи немцев и швейцарцев она реализуется нормативно как широкий ненапряженный [ɛ]. Однако аллофонический ряд

австрийской ударной /ɛ/ представлен не только открытым ненапряженным оттенком [ɛ]: значительную долю (30%) реализаций гласной /ɛ/, типичных именно для национального варианта немецкого языка в Австрии, составляет повышенный по подъему и существенно децентрализованный по ряду аллофон, тембральный оттенок которого уподобляется закрытому напряженному звуку [e].

Из истории развития фонологической системы немецкого языка известно, что в средневерхненемецкий период различались по качественному признаку три краткие фонемы переднего ряда среднего подъема: открытое старое германское *ē*, возникшее по примарному умлауту закрытое *e*, а также сверткрытое *ä*, появившееся по секундарному умлауту. В XVIII веке на преимущественной территории Германии происходит нейтрализация качественной оппозиции этих фонем: любое краткое <e> произносится открыто ненапряженно, независимо от его этимологического происхождения или написания, что является одним из правил современного нормативного произношения. Наряду с этим на юге Германии и в отдельных севернобаварских наречиях сохранялась качественная дифференциация двух кратких фонем – открытой /ɛ/ и закрытой /e/, поскольку старое германское *ē* слилось с секундарным умлаутом *ä* [4, с. 141 – 143].

М. Шустер и Х. Шикола отмечают, что противопоставление открытой /ɛ/ и закрытой /e/ кратких гласных, основанное на их различном этимологическом генезисе, является одним из характерных признаков венского городского диалекта [19, с. 224 – 225]. Вероятно, именно интерференция артикуляционной базы венского диалекта обуславливает обнаруженную специфику функционирования гласной /ɛ/ в австрийской речи, где краткая /ɛ/ может приобретать наряду с открытым ненапряженным аллофоном [ɛ], качество закрытого напряженного звука [e].

Определенная вариативность тембральных характеристик свойственна также реализации

краткой гласной заднего ряда /ɔ/ в подготовленной речи австрийцев и швейцарцев, где гласная /ɔ/ проявляется как в нормативном открытом ненапряженном аллофоне [ɔ], так и в более оттянутом назад „темном“ напряженном оттенке [ɔ̃].

Установленная закономерность реализации гласной /ɔ/ в речи австрийцев и швейцарцев, очевидно, также обусловлена спецификой фонологических противопоставлений венского и цюрихского диалектов, исследователи которых – М. Шустер и Х. Шикола, а также Й. Флайшер и С. Шмид отмечают, что системы гласных этих диалектов включают закрытые напряженные долгую /o:/ и краткую /o/ фонемы заднего ряда среднего подъема, различающиеся исключительно на основании длительности [19, с. 228; 10, с. 247].

Таким образом, учитывая высокую степень вариативности тембральных характеристик кратких гласных /ɪ/, /ʏ/, /ʊ/, /ɛ/, /ɔ/, приобретающих качество закрытых напряженных аллофонов [ĩ], [ỹ], [ũ], [ɛ̃], [ɔ̃] в речи носителей австрийского, оттенков [ĩ], [ỹ], [ũ], [ɔ̃] – в речи дикторов швейцарского национальных вариантов немецкого языка, можно сделать вывод об ослаблении степени выраженности дифференциального признака „качество“ гласного при противопоставлении долгих и кратких фонем /i:/ – /ɪ/, /y:/ – /ʏ/, /u:/ – /ʊ/, /o:/ – /ɔ/ в швейцарской стандартной речи, монофтонгов /i:/ – /ɪ/, /y:/ – /ʏ/, /u:/ – /ʊ/, /e:/ – /ɛ/, /o:/ – /ɔ/ – в стандартной речи австрийцев. В связи с этим при различении указанных пар фонем ведущую роль играет дистинктивный признак „длительность“, что является следствием влияния на стандартное произношение баварских и верхнеалеманнских диалектов, в вокалических системах которых квантитативный признак является релевантным.

Неустойчивость проявления дифференциального признака „подъем“ в немецком и австрийском вариантах немецкого языка обнаруживается при изучении объективных характеристик гласного среднего подъема [ɛ:], свидетельствующих об изменениях широкого долгого ненапряженного варианта [ɛ:] по степени подъема в речи дикто-

ров-немцев и австрийцев, что приводит к уподоблению его по тембру узкому напряженному [ɛ:].

Этот процесс способствует слиянию двух самостоятельных фонем /ɛ:/ и /e:/ в одну фонему /e:/ и дает основания, вслед за Л. Р. Зиндером [4], а также Е. И. Стериополо [7], квалифицировать гласные [ɛ:] и [e:] как факультативные варианты одной фонемы /e:/.

В речи швейцарцев, напротив, анализируемый гласный последовательно реализуется как долгий широкий ненапряженный [ɛ:], что подтверждает релевантность оппозиции долгих узкой и широкой фонем /e:/ – /ɛ:/ для национального варианта немецкого языка в Швейцарии.

Вышеупомянутые особенности реализации гласной /e:/ в определенной степени объясняются историческими закономерностями развития фонологической системы немецкого языка. Различение долгой закрытой гласной /e:/ и открытой /ɛ:/ было неоднородным еще в средневерхненемецкий период и сохранялось только на юге Германии, тогда как их оппозиция в нижне-немецком и некоторых центральных диалектах *нейтрализовалась* [4, с. 143 – 144]. Несмотря на большую пестроту в употреблении гласных /:/ – /e:/, кодификаторы немецкой орфоэпической нормы включили долгую открытую /ɛ:/ в систему немецкого вокализма, основываясь на правилах орфографии, которая к середине XIX века была уже унифицирована. Следовательно, выделение в нововверхненемецком языке двух самостоятельных долгих фонем /e:/ – /ɛ:/ не имело ни историко-фонетического содержания, ни опоры в речевой действительности.

Систематическое произнесение широкого ненапряженного долгого гласного [ɛ:] швейцарцами обусловлено, по всей видимости, влиянием верхнеалеманнского диалекта, в фонологической системе которого существует противопоставление широкой /ɛ:/ и узкой /e:/ долгих гласных фонем [10, с. 247].

Дифференциальный признак „ряд“ гласных также характеризуется определенной неустойчи-

востью, проявляющейся в наличии существенных расхождений по тембру, которые определяют реализацию гласных низкого подъема [a:] – [a] в речи дикторов-носителей трех исследуемых национальных вариантов немецкого языка.

Так, спектральный анализ гласных низкого подъема [a:] – [a] позволил установить определенные отклонения от кодифицированной нормы произношения, согласно которой долгий [a:] и краткий [a] являются гласными центрального ряда как в немецком, так и в австрийском и швейцарском национальных вариантах немецкого языка [15, с. 25, 238, 263].

Однако объективные характеристики анализируемых гласных свидетельствуют о том, что австрийские долгий [a:] и краткий [a] обладают более „светлым“ передним тембральным оттенком по сравнению с соответствующими гласными [a:] – [a] немецкого национального варианта, отличающимися центральным характером произнесения.

Вместе с тем зафиксированные в речи образованных швейцарцев варианты долгого [a:] и краткого [a] обладают „темным“ тембром вследствие заднеязычной артикуляции гласных низкого подъема. Обнаруженный факт позволяет классифицировать швейцарские долгий [a:] и краткий [a] как гласные заднего ряда и обозначить их, в соответствии со стандартами МФА, транскрипционными знаками [ɑ:] – [ɑ].

Отмеченное своеобразие реализации гласных /ɑ:/ – /ɑ/ швейцарцами вызвано, по-видимому, интерференцией цюрихского диалекта, система гласных которого включает долгую /ɔ:/ и краткую /ɒ/ фонемы заднего ряда нижнего подъема, различающиеся только длительностью [10, с. 247].

Изложенные особенности гласных, подлежащие тщательному анализу, могут быть объяснены, в первую очередь, историческими факторами развития системы фонем немецкого языка в ее национальных вариантах. Известная географическая, национально-политическая, экономическая и культурная изолированность Швейцарии

от остального немецкоязычного ареала способствовала тому, что на протяжении многих столетий верхнеалеманнский диалект не подвергался влиянию большинства языковых инноваций франкского происхождения. Вследствие этого структуре современного верхнеалеманнского диалекта свойственно сохранение отдельных реликтовых фонетических признаков, характерных для средневерхненемецкого периода [5, с. 111].

Система гласных фонем средневерхненемецкого языка, представленная Л. Р. Зиндером, Т. В. Строевой [4, с. 115], содержит краткую /ɑ/ и долгую /ɑ:/ фонемы низкого подъема, которые во всех группах немецких диалектов относятся к заднему ряду. „Темные“ /ɑ/ – /ɑ:/ сохраняются также в нововержненемецкий период, когда образуется общенемецкий национальный язык [4, с. 147]. Впоследствии краткий [ɑ] приобретает „светлый“ оттенок, в то время как долгий [ɑ:] сохраняет „темный“ заднеязычный характер в речи немцев и австрийцев, что подтверждается литературными данными, а также свидетельствами орфоэпических словарей 80-х годов XX ст. [21, с. 23; 14, с. 33 – 35].

Результаты экспериментально-фонетического исследования позволяют констатировать, что на современном синхронном срезе долгий [ɑ:] уподобляется по тембру краткому „светлому“ [ɑ] в национальных вариантах немецкого языка в Германии и Австрии. Однако для швейцарского национального варианта типичны „темные“ гласные заднего ряда [ɑ:] – [ɑ], что, вероятно, обусловлено сохранением архаических черт его звукового строя.

Из сказанного следует, что при дифференциации фонем /ɑ:/ – /ɑ/ во всех вариантах немецкого языка ведущую роль играет длительность гласного, а не качество, что подтверждает вывод Е. И. Стериополо о целесообразности представить систему гласных немецкого языка в виде треугольника, а не традиционного трапецоида: „...вид треугольника будет точнее отражать системные связи немецких гласных, реально функ-

ционирующих в современной немецкой речи“ [6, с. 387].

Заключение

Изучение особенностей реализации системы гласных в подготовленной речи носителей немецкого языка в Германии, Австрии и Швейцарии позволяет констатировать, что дифференциальный признак „качество“ гласного отличается относительной стабильностью в немецком национальном варианте немецкого языка, охватывающая противопоставление шести долгих закрытых напряженных гласных /i:/, /y:/, /e:/, /ø:/, /u:/, /o:/ шести кратким открытым ненапряженным /ɪ/, /ʏ/, /ɛ/, /œ/, /ʊ/, /ɔ/, за исключением долгого /a:/ и краткого /a/, которые уподобляются по тембру.

В австрийском и швейцарском национальных вариантах немецкого языка, однако, дифференциальный признак „качество“ обнаруживает неустойчивость, что проявляется в вариативности тембральных характеристик кратких гласных /ɪ/, /ʏ/, /ʊ/, /ɛ/, /ɔ/, приобретающих качество закрытых напряженных аллофонов [i], [y], [u], [e], [ɔ] в речи дикторов-австрийцев, оттенков [i], [y], [u], [ɔ] – в речи немецкоязычных швейцарцев. Сказанное позволяет сделать вывод об ослаблении степени выраженности дистинктивного признака „качество“ гласного вплоть до полной нейтрализации последнего, имеющей место при дифференциации долгих и кратких фонем /i:/ – /ɪ/, /y:/ – /ʏ/, /u:/ – /ʊ/, /o:/ – /ɔ/ в швейцарской стандартной речи, монофтонгов /i:/ – /ɪ/, /y:/ – /ʏ/, /u:/ – /ʊ/, /e:/ – /ɛ/, /o:/ – /ɔ/ – в стандартной речи австрийцев. При этом первостепенное значение для различения этих пар фонем приобретает дифференциальный признак „длительность“, который становится релевантным.

Изменения по подъему затрагивают реализацию долгого открытого ненапряженного гласного [ɛ:] в немецком и австрийском вариантах немецкого языка, что приводит к уподоблению его

по тембру долгому узкому напряженному [e:] и способствует слиянию двух самостоятельных фонем /ɛ:/ и /e:/ в одну фонему /e:/.

Определенная вариативность дифференциального признака „ряд“ обнаруживается при изучении характеристик гласных низкого подъема [a:] – [a], обладающих более „светлым“ передним тембральным оттенком в речи австрийцев по сравнению с соответствующими гласными [a:] – [a] немецкого национального варианта, отличающимися центральным характером произнесения. Вместе с тем зафиксированные в речи образованных швейцарцев варианты долгого [a:] и краткого [a] обладают „темным“ тембром вследствие заднеязычной артикуляции гласных низкого подъема.

Максимальной стабильностью проявления во всех трех исследуемых национальных вариантах немецкого языка характеризуется дифференциальный признак гласных „участие губ“.

Изложенные особенности реализации дистинктивных признаков гласных в речи австрийцев и швейцарцев обусловлены, главным образом, историческими факторами развития системы фонем немецкого языка в ее национальных вариантах, а также влиянием специфики вокалических систем венского и цюрихского диалектов.

Литература

1. Домашнев А. И., Копчук Л. Б. (2001): Типология сходств и различий языковых состояний и языковых ситуаций в странах немецкой речи. Наука. СПб
2. Зиндер Л. Р. (1979): Общая фонетика. Высш. школа. Москва
3. Зиндер Л. Р. (2003): Теоретический курс фонетики современного немецкого языка. Академия. Москва

4. Зиндер Л. Р., Строева Т. В. (1965): Историческая фонетика немецкого языка. Просвещение. Ленинград
5. Помазан Н. Г. (1994): Характеристика алеманнского диалекта (Центральный и маргинальные ареалы). Вопросы языкознания. Москва
6. Стериополо Е. И. (1995): Система гласных и её реализация в речи (экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкого языка): дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.19. СПб
7. Стериополо Е. И. (2002): Фонетико-фонологическая эволюция системы гласных немецкого языка. Проблемы и методы экспериментально-фонетических исследований. К 70-летию профессора кафедры фонетики и методики преподавания иностранных языков Л. В. Бондарко. СПб
8. Ammon U. (1995): Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: das Problem der nationalen Varietäten. De Gruyter. Berlin; New York
9. Chomsky N., Halle M. (1968): The Sound Pattern of English. Harper & Row. New York
10. Fleischer J., Schmid S. (2006): Zurich German. Journal of the International Phonetic Association
11. Hakkarainen H. J. (1995): Phonetik des Deutschen. Fink. München
12. Huneke H.-W., Steinig W. (2002): Deutsch als Fremdsprache : eine Einführung. Erich Schmidt. Berlin.
13. König W. (2011): Dtv-Atlas Deutsche Sprache. Deutscher Taschenbuch Verlag. München
14. Krech E.-M., Kurka E., Stelzig H., Stock E. [u. a.]. (1974): Wörterbuch der deutschen Aussprache. Leipzig
15. Krech E.-M., Stock E., Hirschfeld U., Anders L. Ch. (2009): Deutsches Aussprachewörterbuch. Walter de Gruyter. Berlin; New York
16. Linke A., Nussbaumer M., Portmann P. R. (2004): Studienbuch Linguistik. Max Niemeyer Verlag. Tübingen
17. Pompino-Marschall B. (2003): Einführung in die Phonetik. Walter de Gruyter. Berlin; New York
18. Ramers K.-H. (2001): Einführung in die Phonologie. Wilhelm Fink Verlag. München
19. Schuster M., Schikola H. (1996): Das alte Wienerisch : Ein kulturgeschichtliches Wörterbuch. Deuticke Franz Verlags. Wien
20. Wiese R. (2011): Phonetik und Phonologie. Wilhelm Fink. Paderborn
21. Wiesinger P. (1988): Die Deutsche Sprache in Österreich. Eine Einführung. Das österreichische Deutsch. Böhlau. Wien, Köln, Graz

Realization of the Differential Signs of the Vowel Speech of Native Speaker of German Language in Germany, Austria and Sweetzeland

Tatiana Solskaia
Kiev National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian
Philology
73, Velikaia Vasilkovskaia str., Kiev, Ukraine
 E-mail: tsolskaya@mail.ru

Abstract

The article deals with the results of experimental phonetic research, which has allowed to describe the specifics of vowel system realization in prepared speech of German, Austrian and Swiss German native speakers. An attempt was made to establish a hierarchy of stable / unstable distinctive features within each German national variety under consideration.

Keywords:

national variety of a language, distinctive feature, system of vowel phonemes.

ხმოვანთა დიფერენციალური ნიშნების რეალიზაცია გერმანიის, ავსტრიისა და შვეიცარიის გერმანული ენის მატარებელთა საუბარში

ტატიანა სოლსკაია

კიევის ეროვნული ენათმეცნიერების

უნივერსიტეტი

გერმანული ფილოლოგიის კათედრა,

ველიკაია ვასილკოვსკაიას ქ. №73, ქ. კიევი,

უკრაინა

E-mail: tsolskaya@mail.ru

რეზიუმე

სტატიაში წარმოდგენილია ექსპერიმენტალურ-ფონეტიკური კვლევა, რომელიც სა-

შუალებას იძლევა აღვწეროთ ხმოვან ფონემათა სისტემის რეალიზაციის სპეციფიკა გერმანიის, ავსტრიისა და შვეიცარიის გერმანული ენის მატარებელთა მზა საუბარში. შევეცადეთ დაგვედგინა გერმანული ენის ხმოვანთა მყარი/არამყარი დიფერენციალური ნიშნების იერარქია ყოველი საკვლევი ეროვნული ვარიანტის ფარგლებში.

საკვანძო სიტყვები:

ენის ეროვნული ვარიანტი, დიფერენციალური ნიშნები, ხმოვან ფონემატა სისტემა, ალოფონი, აკუსტიკური დახასიათება.

Linguistic Parallelism as Unexpected Regularity in Language

Marina Zoranyan

Georgian Technical University

Department of Liberal Sciences

77 Kostava st., 0175, Tbilisi, Georgia

Tel. : 593 783 826

E-mail: marinaziger@gmail.com

Abstract

The paper views the concept of linguistic parallelism in literary stylistics. Parallelism is a stylistic device used for foregrounding purposes. Foregrounding is achieved by either linguistic deviation or linguistic parallelism. Parallelism can be defined as repetition of a grammatical pattern, while the words in the pattern may be changed. If deviation is an unexpected irregularity in language, then parallelism can be called an unexpected regularity. Like deviation, it can occur at all levels of language (phonological, syntactic, morphological, etc.) and can be used in both literary and non-literary texts. Parallelism has an emotional effect on readers. When parallelism is present, readers try to find a semantic motivation for it, to perceive semantic relation between words and phrases unusual in the language system, thus the relating parts of text together act as a powerful force in cohesion of foregrounding.

Keywords:

linguistic parallelism, foregrounding, linguistic deviation, syntactic parallelism, phonological parallelism, semantic parallelism.

Introduction

Linguistic parallelism is a frequent stylistic device used for foregrounding purposes. Foregrounding refers to features of the text which in some sense “stand out” from their surroundings. Foregrounding in language was first identified by Czech theorist Jan Mukarovsky (1964). The term is borrowed from

art criticism, which distinguishes between the foreground and the background in the visual arts (e.g. painting and photography). **Foregrounding theory** suggests that in any text some sounds, words, phrases, and clauses may be so different from what surrounds them, or from some perceived “norm” in the language generally, that they are set into relief by this difference and made more prominent as a result. (Jeffries & McIntyre, 2010: 31) The foregrounding is achieved by either linguistic **deviation** or **linguistic parallelism**.

Linguistic deviation is a concept arising from the Russian formalists, and poetry is the genre that most clearly exemplifies this feature. When a writer wants to make his language creative or inventive, she/he uses a language different from the conventional and everyday language of his day. Using unconventional or unusual language, he can give his readers unexpected surprise and make a strong impression on their mind. This kind of the creative use of language is technically called a linguistic deviation by which the writer creates a language deviated from the norms of literary convention (Leech, 1969: 50).

Foregrounding is not only promoted by breaking linguistic rules (i.e. by stepping outside the rules. It can also be achieved within the rule-system of the language concerned by selecting a particular linguistic feature more often than we might normally expect. One of the examples of it is parallelism, where some linguistic features vary, while others are held constant. (Short, n.d.:5-6).

Main Body

Parallelism is identified as “structural repetition in which variable elements occur”. (Leech & Short, 1981: 142). If deviation is an unexpected irregularity in language, then parallelism can be called an unexpected regularity. A parallel structure joins together

two or more recognizably similar, yet not identical structures. Parallelism can be defined as repetition of a grammatical pattern, while the words in the pattern may be changed, e.g.: “New roads; new ruts.” (G. K. Chesterton).

Like deviation, parallelism can occur at all levels of language (phonological, syntactic, morphological etc.).

Let’s view the short extract from Simon Armitage’s “Poem” which contains a number of examples of parallelism:

“*And every week he tipped up half his wage.
And what he didn’t spend each week he saved.
And praised his wife for every meal she made
And once, for laughing, punched her in the face.*”

(“Poem”, Armitage, 1999: 29)

1. There is the syntactic parallelism of every line beginning with the conjunction “**and**”.

2. There is the phonological parallelism inherent in the [εi] sound that appears in the final word of each line.

3. There is semantic parallelism in the first three lines, in that each of them details positively-valued action, in comparison with negative connotations of the action described in the fourth line. So the fourth line is semantically deviant.

With regard to interpreting parallel structures, G. N. Leech (1969: 67) explains that every instance of parallelism “sets up a relationship of equivalence between two or more elements: the elements which are singled out by the pattern as being parallel. Interpreting the parallelism involves appreciating some external connection between these elements” (see also Levin, 1962). We are invited to look for a connection between each of the lines that are parallel. This is easy to do for the first three lines of the stanza in the example; the parallelism appears to reinforce the positive evaluation of the propositional content. The fourth line, though, despite being syntactically and phonetically parallel to the three preceding lines, differs greatly in semantic terms, because it contains words with pejorative connotations. Nevertheless,

the parallelism invites us to see the action described in the fourth line as being somehow equivalent to those described in the first three lines. The fourth line is also foregrounded additionally because it is semantically deviant when compared to the preceding three lines. This is quite a complex example because of the mix of parallelism and deviation, and the paradoxical interpretation we are forced into as a result of the parallelism is summed in the final couplet of the poem:

“*Here’s how they rated him when they looked back:*

Sometimes he did this, sometimes he did that.”
 (“Poem”, Armitage 1999: 29)

Short (1985: 9) quotes the following line from Shakespeare’s Othello which he considers the “best example ever” of parallelism:

I kissed thee ere I killed thee (“Othello the Moor of Venice”, Shakespeare, 1969: 245)

While analysing the line Short (1985: 9) mentions that it consists of two parallel clauses linked by ‘*ere*’. The words **I** and **thee** are repeated. Although words ‘*kissed*’ and ‘*killed*’ are different, they are parallel to one another in many ways. They present different types of parallelism:

a) phonetic – [kist], [kild]

b) Here we have phonetic parallelism through alliteration (the repeated word-initial [k] and the similarity of word-final [d] and [t]) and assonance (the repeated [i] vowel). Moreover both of these words are monosyllabic and have the same structure, CVCC.

c) orthographic - *kissed, killed*

The only orthographic difference between these words lies in the presence of double ‘s’ in ‘*kissed*’ and double ‘l’ in ‘*killed*’. Even here there is parallelism due to doubling.

d) morphological - *kiss-ed, kill-ed*

Both of these words consist of two morphemes, the second of which is a past tense marker *-ed*.

e) grammatical

Kissed and *killed* are both verbs within two grammatically parallel clauses: SVO cj SVO.

Short (ibid.) concludes that it is this parallel linguistic pattern in the line that makes it foregrounded and therefore important interpretatively. Moreover the parallelism helps us to understand the line.

Parallelism tends to foreground the relations of meaning between parallel words and phrases which fill the variable positions. The relations of meaning foregrounded in this way are in general relationships of similarity or of contrast. The synonymical or antonymical relations of meaning between the expressions paralleled may also be reinforced by phonological, morphological, and grammatical features. (Simon, 2010: 177)

Shot (1985: 9) finds the expression “*I kissed thee ere I killed thee*” interesting. These words Othello says just after he has killed Desdemona. Parallelism in this example promotes the observation of oppositional relations of meaning between the paralleled items ‘*kissed*’ and ‘*killed*’. It is this effect of parallelism that makes the readers see the two halves of the quoted line as opposed to each other and in particular ‘*kissed*’ as opposed to ‘*killed*’ and thereby they relate the former (*kissed*) to the Love theme in Othello and the latter (*killed*) to the theme of Hate or Jealousy. If we take ‘*kissed*’ and ‘*killed*’ out of context it would be apparent that these two words are not antonyms (unlike Love and Hate). The poetic context through the use of parallelism makes us to consider them antonyms. In other words parallelism has an effect on readers – it makes them try to do one of two things: they try either to interpret parallel items as opposed or parallel in meaning. (ibid:10)

Parallelism is very frequently used as a rhetorical device, in both literary and non-literary texts, and is common even in everyday speech, e.g. in proverbs, or in jokes.

In the proverb ‘*Out of sight, out of mind*’, the parallel structure functions on the syntactic and on the lexical level (the same grammatical structure is used: a prepositional phrase followed by a noun; moreover, the prepositional phrase is repeated, therefore there

is lexical parallelism as well). This foregrounds the opposition between ‘*sight*’ and ‘*mind*’ and forces us to create a meaning connection between the two, and then interpret them as similar: what your eyes can’t see is also erased from your mind. The link between ‘*sight*’ and ‘*mind*’ is further enhanced by the shared notion that we ‘see’ not only with our physical, but also with our mind’s eye. We can notice here the phonological parallelism as well – the two foregrounded words both have one syllable, the same vowel sound, and a very similar last consonant (*t/d*).

From the above mentioned examples, it is clear what Short calls ‘the parallelism processing rule’: when a parallelism is present, readers try to find a semantic motivation for that parallelism, to perceive semantic relation between words and phrases unusual in the language system, thus the relating parts of text together act as a powerful force in cohesion of foregrounding.

Conclusion

Linguistic parallelism is one of the means of language by which foregrounding is achieved. The foregrounding effect here arises out of a repeated structure.

Parallelism has an emotional effect on readers: it makes them interpret the parallel items either as opposed or parallel in meaning. Short (ibid.) however warns against ascribing these particular relations of meaning to all parallelisms as a general rule. He considers the interpretations rather as the result of a “processing tendency” by which the readers, when faced with parallel structures, “try to interpret them in this way.”

Literature

1. Jeffries L. & McIntyre D. (2010): *Stylistics*. Cambridge: Cambridge University Press
2. Leech G. N. (1969): *A Linguistic Guide to English Poetry*. London: Longman
3. Leech G. & Short M.H. (1981): *Style in Fiction : A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. London : Longman , p.142
4. Levin S.R. (1962): *Linguistic Structures in Poetry*. The Hague: Mouton
5. Mukařovsky J. (1964): *Standard Language and Poetic Language*, in Garvin, P. (ed.) *A Prague School Reader on Esthetics, Literary Structure, and Style*, pp.17-30. Washington, DC: Georgetown University Press
6. Short M. (n.d.). *Who Is Stylistics ?* Retrieved March 3, 2014 from <http://wenku.baidu.com/view/371c933610661ed9ad51f336.html>
7. Short M.H. (1985): "Who Is Stylistics ?," *Focus on English 1.3*
8. Simon S. (2010): *A Detailed Explanation and Definition of the Stylistic Concepts Relevant to our Theory of Teaching Literature*. (Chapter 5). Retrieved March 3, 2014 from http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/319/12/12_chapter5.pdf

Fiction cited from:

1. Armitage S. (1999): *Kid*. London: Faber and Faber
2. Chesterton G. K. quotes. Retrieved 02.09.2012 from http://famouspoetsandpoems.com/poets/g__k__chesterton/quotes
3. Shakespeare W. (1969): "Othello the Moor of Venice" *Complete Pelican Shakespeare. The Tragedies*. ed. Alfred Harbage .New York : Penguin, 245

Лингвистический параллелизм как непрогнозируемое соответствие норме

Зоранян Марина Георгиевна
Грузинский технический университет
Департамент либеральных наук
Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел.: 593 783 826
E-mail: marinaziger@gmail.com

Резюме

Статья рассматривает понятие лингвистического параллелизма в литературной стилистике. Параллелизм - это стилистический прием, используемый с целью вынесения информации на передний план, что достигается либо лингвистическим отклонением, либо лингвистическим параллелизмом. Параллелизм может быть определен как повторение грамматической структуры, при этом слова, наполняющие ее, могут меняться. Если стилистическое отклонение – это непрогнозируемое несоответствие норме, то параллелизм можно назвать непрогнозируемым соответствием норме. Подобно отклонению, он может встречаться на всех уровнях языка (фонологическом, синтаксическом, семантическом, и т.д.) и используется как в художественных текстах, так и в разных речевых стилях. Когда параллелизм присутствует в тексте, читатели пытаются найти семантическую мотивацию для него, чтобы уловить семантическую связь между словами и выражениями, необычными в языковой системе. Таким образом, параллелизм является эффективным средством для связывания частей текста.

Ключевые слова:

лингвистический параллелизм, вынесение на передний план, лингвистическое отклонение, синтаксический параллелизм, фонологический параллелизм, семантический параллелизм.

**ლინგვისტური პარალელიზმი
როგორც ნორმის
არაპროგნოზირებადი
შესაბამისობა**

მარინა ზორანიანი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი
კოსტავას ქ. №77, 0175, თბილისი,

საქართველო

ტელ.: 593 783 826

E-mail: marinaziger@gmail.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ლინგვისტური პარალელიზმის ცნება ლიტერატურულ სტილისტიკაში. პარალელიზმი არის სტილისტური საშუალება, რომელიც გამოიყენება ინფორმაციის წინა პლანზე გამოტანის მიზნით, რაც მიიღწევა ლინგვისტური გადახრის ან ლინგვისტური პარალელიზმის საშუალებით. პარალელიზმი შეიძლება განისაზღვროს როგორც ერთი გრამატიკული მოდელის გამეორება, როდესაც სიტყვები

ამ მოდელში განსხვავდება. თუ გადახრა მოულოდნელი ენობრივი დარღვევაა, მაშინ პარალელიზმი არის მოულოდნელი ნორმა. გადახრის მსგავსად პარალელიზმი შეიძლება შეგვხვდეს ენის ნებისმიერ (ფონოლოგიურ, სინტაქსურ, მორფოლოგიურსა და ა.შ.) დონეზე. იგი გამოიყენება როგორც მხატვრულ, ისე სხვადასხვა სასაუბრო სტილის ტექსტებში. როცა ტექსტში გამოიყენებულია პარალელიზმი, მკითხველები ცდილობენ დაადგინონ მისი სემანტიკური მოტივაცია, რათა უკეთესად აღიქვან ამ ენისთვის უჩვეულო კავშირი სიტყვებსა და ფრაზებს შორის. ეს სტილისტური ხერხი წარმოადგენს მძლავრ ძალას ტექსტის შეკვრისა ინფორმაციის წინა პლანზე გამოტანის მიზნით.

საკვანძო სიტყვები:

ლინგვისტური პარალელიზმი, წინა პლანზე წამოწევა, ლინგვისტური გადახრა, სინტაქსური პარალელიზმი, ფონოლოგიური პარალელიზმი, სემანტიკური პარალელიზმი.

სიტუაციონალურობა როგორც ტექსტუალობის ერთ-ერთი კატეგორია

მეგი ფალავანიშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი
კოსტავას №77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ: 599 902 513

E-mail: m_palavani@yahoo.com

რეზიუმე

„სიტუაციონალურობა ან სიტუაციურობა როგორც ტექსტუალობის ერთ-ერთი კატეგორია“ წარმოადგენს აქტუალურ თემას და ლინგვისტიკაში ჯერ კიდევ არ არის არსებითად გამოკვლეული, თუმცა ის სოციოლინგვისტიკის და პოლიტიკური მეცნიერების ყურადღების ცენტრში აღმოჩნდა. საქართველოშიც ამ საკითხის საფუძვლიანი შესწავლა ჯერ კიდევ არ ჩატარებულა, მაგრამ უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ რამდენიმე ქართველმა მკვლევარმა საკუთარ შრომებში მოკლედ განიხილა ეს საკითხი და სულ რამდენიმე ფრაზით გამოხატა თავისი დამოკიდებულება.

სტატიაში მოკლედ განვიხილავთ სიტუაციონალურობის საკითხს. კვლევის შედეგად იკვეთება სიტუაციონალურობის კომუნიკაციური თავისებურებები. კომუნიკაციის დროს ხდება ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა, ამ პროცესში შეიძლება გარკვეული ზეგავლენა ხდებოდეს კომუნიკანტებზე. სქემა მარტივია: თუ არსებობს სიტუაცია, ჩამოყალიბდება ტექსტი და შედგება კომუნიკაცია.

სტატიის ძირითადი მიზანია სიტუაციონალური კატეგორიის შესწავლა და სხვადასხვა მკვლევარების აზრთა გაზიარება, რათა ნათლად გამოიკვეთოს სიტუაციონალური კატეგორიის მნიშვნელობა ტექსტების აღქმაში.

საკვანძო სიტყვები:

ტექსტი, ტექსტუალობა, ტექსტუალობის კატეგორიები, კომუნიკაცია, სიტუაციონალურობა, სიტუაციონალური მონიტორინგი, სიტუაციონალური მენეჯმენტი.

შესავალი

XX საუკუნის 70-ან წლებში ენათმეცნიერთა ინტერესმა ენის სტრუქტურის საკითხებიდან გადაინაცვლა ენის ფუნქციონირებაზე, რადგანაც ნათელი გახდა, რომ აუცილებელია ყურადღება მიექცეს ენის ფუნქციონალურ ასპექტებსაც. ტექსტს იკვლევენ სტილისტიკის და სინტაქსის, მეტყველებისა და სამეტყველო ფსიქოლოგიის, კომუნიკაციის და ფუნქციური სტილების და სხვა თეორიების თვალსაზრისით, მაგრამ დღემდე სათანადოდ არ არის შესწავლილი ტექსტუალობის კატეგორიები, თუნდაც ისეთი კატეგორია, როგორც არის სიტუაციონალურობა.

მეცნიერები აღიარებენ, რომ ტექსტი პრინციპულად სიტუაციურია (დამოკიდებულია კომუნიკაციურ სიტუაციაზე). ეს პრობლემა გასული საუკუნის 70-80-ან წლებში განიხილეს თავიანთ ნაშრომებში ჰუმპერცმა და ჰაიმმა (1972 წ.), მოგვიანებით ბაუმანმა და შერცერმა (1974წ.). მეცნიერ მ. კრონჰაუზის აზრით, სიტუაციონალურობის კრიტერიუმში, სხვაგვარად კატეგორია, იმ სიტუაციის მხედველობაში მიღებაა, რომლის დროსაც ხორციელდება საუბარი ან რომელთანაც დაკავშირებულია მოცემული ტექსტი [4, 263]. ამ საკითხის უფრო დაწვრილებითი ანალიზი თავის ნაშრომში სახელწოდებით „ტექსტის ლინგვისტიკის შესავალი“, ჩაატარეს რ. ბოგრანდმა და ვ. დრესლერმა. ამ ტერმინით ორივე მკვლევარი აღნიშნავს ტექსტის რელევანტურობას აქტუალური კომუნიკაციური სიტუაციის მიმართ“. [3, 169]

ძირითადი ნაწილი

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ტექსტი და ტექსტუალობა ლინგვისტიკის შესწავლის საგანია. ტექსტუალობის ერთ-ერთი კატეგორია სიტუაციონალურობაა, რომელიც ნაკლებად არის შესწავლილი ქართველი მეცნიერების მიერ.

ქართველ მკვლევართა ჯგუფი თ. გამყრელიძის თაოსნობით ტექსტის ბუნებისა და ტიპის განსაზღვრისათვის არსებითად მიიხრევა ტექსტის დანიშნულების, მოლაპარაკის მიზანდასახულობისა და განზრახვის განმარტებას, მსმენელის დამოკიდებულებას მთლიანი ტექსტისადმი და მის მიერ შეტყობინების აღქმას. ის აღნიშნავს „ტექსტის მიმართებას სიტუაციასთან, ანუ, ერთი მხრივ, მისი წარმოქმნის მიზეზის, ხოლო მეორე მხრივ – მისი თვისობრიობის განსაზღვრული გარემოს გათვალისწინებას. ამასთან დაკავშირებით განიხილება ტექსტის შესაბამისობა სიტუაციასა და გარემოსთან, მისი „ეფექტურობა“, ანუ მსმენელზე ტექსტის ზემოქმედების ხარისხი“. [1, 435]

რ. თაბუკაშვილი მიიხრევა, რომ არსებობს „სიტუაციური ცოდნა“. ეს წინადადებებია, რომლებიც ასახავენ „არა მუდმივ, მყარსა და აუცილებელ კავშირებს, არამედ დროებით, განსაზღვრულ სიტუაციასთან მიმართებაში არსებულ კავშირებსა და დამოკიდებულებებს“. [2, 4-8]

რ. ბოგრანდის აზრით, ტექსტი უნდა განიხილებოდეს როგორც სისტემა, უფრო სწორად, ელემენტთა სისტემა, რომლებიც ერთად ფუნქციონირებენ. ვეთანხმებით არაერთი მკვლევარის აზრს, რომ ტექსტის კომუნიკაციურობა მისი ძირითადი გამორჩეული ნიშანია, რითაც ის, (ანუ ტექსტი), განსხვავდება ენის სხვა ერთეულებისაგან. ხოლო ტექსტის სწორად გაგებასა და აღქმაში, ჩვენი აზრით, კონტექსტი გადამწყვეტ როლს ასრულებს. განასხვავებენ „ვიწრო კონტექსტს“ (მიკროკონტექსტს) და „ფართო კონტექსტს“ (მაკროკონტექსტს).

ვიწრო კონტექსტში იგულისხმება ის ერთეულები, რომლებიც მოცემულ სიტყვას წინადადების ფარგლებში ერწყმის. ხოლო ფართო კონტექსტის შემთხვევაში მისი გარემოცვა სცილდება წინადადების ფარგლებს და მოიცავს მთელ ტექსტს. შეუძლებელია ფართო კონტექსტის ზუსტი ფარგლების დადგენა. სიტუაციის მიხედვით იგი შეიძლება იყოს წინადადებების ჯგუფი, აბზაცი, თავი ან ზოგჯერ მთელი ნაწარმოებიც კი. არის შემთხვევები, როდესაც მთლიანი კონტექსტიც კი ვერ გვაძლევს სრულ ინფორმაციას. ასეთ შემთხვევაში განხილული უნდა იქნას სიტუაცია, რომელშიც ხდება მოქმედება, მოქმედების საგანი, კომუნიკაციის მონაწილენი და ა. შ. მაგალითისათვის განვიხილოთ შემდეგი წინადადება – სათაური:

Pandora's Nuclear Box is Wide Open. [2, Nov.6-12] (პანდორას ატომური ლარნაკი ფართოდაა გახსნილი.)

ამ შემთხვევაში საუბარია შეერთებული შტატების მიერ ერაყში ბირთვული იარაღის შესაძლო გამოყენების შესახებ. გამოთქმა „პანდორას ლარნაკი“ ალეგორიულ დატვირთვას ატარებს და სათაურს ორიგინალურ ელფერს ანიჭებს. ცნობილი ბერძნული მითოლოგიური სიუჟეტის მიხედვით, ამ ლარნაკიდან ოდესღაც ყველანაირი სიავე, სიბოროტე და ავადმყოფობა ამოსულა. იგივე შეიძლებოდა მომხდარიყო ერაყში ბირთვული იარაღის გამოყენების შედეგად. ფრაზა „პანდორას ლარნაკი“ შესაბამის წინარე ცოდნასაც საჭიროებს, ურომლისოდაც მისი გაგება შეუძლებელია.

განვიხილოთ კიდევ ერთი ფრაზა სტატიიდან:

Russia's Lavrov says no problem if G8 does not meet... Lavrov said the G-8 format has been useful in discussing global crises. [2, Mar. 23]

სტატიაში საუბარია ქალაქ სოჭში დიდი რვიანის შეხვედრაზე, სადაც რუსეთი მე-8-ე წევრად მოიაზრებოდა. ფრაზა გასაგები ხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ

მკითხველი გაითვითცნობიერებს იმ გარემოებას, რომ სოჭში ოლიმპიური თამაშების შემდეგ უნდა გამართულიყო შეხვედრა სახელმწიფო მეთაურთა დონეზე, რომელიც ჩაიშალა უკრაინაში დაწყებული მოვლენების გამო.

სტატიაში სახელწოდებით „Крым хочет самостоятельности – пока еще в составе Украины“. („ყირიმს სურს დამოუკიდებლობა ჯერ კიდევ უკრაინის შემადგენლობაში“) [1, 27თებ.] ავტორს გამოყენებული აქვს შემდეგი ფრაზა: „...к происходящему вокруг полуострова сейчас приковано внимание всего мира: последний раз это было 69 лет назад, когда в Ялте Сталин, Рузвельт и Черчилль определяли послевоенное устройство мира“. („ის, რაც ხდება ამჟამად ყირიმის ნახევარკუნძულზე, მთელი მსოფლიოს ყურადღების ცენტრშია: უკანასკნელად ეს მოხდა 69 წლის წინ, როდესაც იალტაში სტალინი, რუზველტი და ჩერჩილი განსაზღვრავდნენ ომისშემდგომი მსოფლიოს მოწყობას“.) ამ შემთხვევაშიც, თუ მკითხველი არ ფლობს თუნდაც მეორე მსოფლიო ომის შესახებ გარკვეულ წინარე ცოდნა-ინფორმაციას და სტალინის, რუზველტის და ჩერჩილის სახელები მას არაფერს ეუბნება, მისთვის გაუგებარი გახდება, თუ რა ხდებოდა 69 წლის წინ და რა კავშირი აქვს ამ შეხვედრას ყირიმის კრიზისთან. ამ მაგალითებიდან ჩანს, რომ ყველაფერი ნათელი ხდება მხოლოდ და მხოლოდ იმ სიტუაციიდან გამომდინარე, რომელშიც იქმნებოდა ტექსტი ან რომელთანაც ამ ტექსტს კავშირი ჰქონდა.

არაერთი მეცნიერი, მათ შორის რ. ბოგრანდი და ვ. დრესლერი, აღნიშნავენ, რომ „ტექსტუალობა“ მოცემულ შემთხვევაში ნიშნავს იმ ნიშან-თვისებათა, პარამეტრთა ერთობლიობას, რომელიც დამახასიათებელი უნდა იყოს ტექსტისათვის და გამოყოფს ტექსტუალობის (Textuality ნიშნავს – სიტყვა-სიტყვითი) შვიდ კატეგორიას (კრიტერიუმს). ესენია: კოჰეზიურობა, კოჰერენტულობა, ინ-

ტენციონალურობა, აღქმა, ინფორმატიულობა, სიტუაციონალურობა და ინტერტექსტუალობა. მათი თეორიის მიხედვით, მხოლოდ ამ შვიდი კრიტერიუმის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, ნებისმიერ წინადადებათა (ენობრივ ერთეულთა) თანმიმდევრობა შეიძლება ჩაითვალოს ტექსტად. თუ ტექსტი არ აკმაყოფილებს ამ შვიდი კატეგორიის არსებობას, ის ტექსტად არ განიხილება. (Nicht text).

ერთ-ერთი კატეგორია ბოგრანდ-დრესლერის კვლევაში არის სიტუაციონალურობა და ეხება, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, იმ ფაქტორებს, რომლებიც ტექსტს მომხდარი სიტუაციის შესაბამისს ხდიან (რელევანტურს). მაგალითისათვის მოგვყავს შემდეგი ნიშანი: „უცხო პირთა შესვლა აკრძალულია“. თუ ეს ნიშანი სამხედრო ბაზის ან რაიმე სხვა აკრძალული ობიექტის წინ არის დაყენებული, სიტუაციიდან გამომდინარე ნათელი ხდება, თუ როგორ უნდა აღვიქვათ იგი და რაზე მიუთითებს ეს ნიშანი. მაგრამ იგივე წარწერა, ჩვენ რომ სახელში, სამხარეულში ან ტუალეტის წინ მოვათავსოთ, გაურკვეველი იქნება ამ ნიშნის საცხოვრებელ ბინაში მოთავსების მიზეზი. გარდა ამისა, სათანადო ადგილას განთავსებულ ამ შეტყობინებას მისი ლაკონურობა ფრიად ხელსაყრელს ხდის. ლაკონურობა და მაქსიმუმი ეკონომია კი სიტუაციონალური კატეგორიის დამახასიათებელი თვისებებია. აქ მოქმედებს ციკლის კანონი უმცირესი ძალისხმევის შესახებ, რომელიც მოქმედებს ყველა ენაში. ამ კანონის არსი შემდეგია: ადამიანი ცდილობს, დროისა და ენერჯიის მინიმალური დახარჯვით მიიღოს ან გადასცეს ინფორმაციის მაქსიმუმი.

რ. ბოგრანდი და ვ. დრესლერი აღნიშნავენ: „თუ ტექსტის ძირითადი ფუნქციაა უზრუნველყოს სიტუაციური მოდელის აღწერა გონივრული ჩარევის გარეშე, ამ შემთხვევაში ხორციელდება სიტუაციონალური მონიტორინგი, ხოლო თუ ტექსტის

ძირითად ფუნქციად სიტუაციის იმ მიმართულებით წარმართვაა, რომელიც ხელსაყრელია ტექსტის შემქმნელის მიზნების განსახორციელებლად, მაშინ სორციელდება სიტუაციონალური მენეჯმენტი [3, 130]. თუმცა, მათი აზრით, ხდვარი სიტუაციურ მონიტორინგსა და მენეჯმენტს შორის საკმაოდ გაურკვეველია და შეიძლება იცვლებოდეს მონაწილეების შეხედულებების საფუძველზე.

გვინდა მოვიყვანოთ ერთი საინტერესო მაგალითი ბოგრანდ-დრესლერის წიგნიდან და გავიხსენოთ ის სიტუაცია, როდესაც ტომ სოიერს (მარკ ტვენის ნაწარმოების ცნობილ გმირს) მისმა დეიდამ ღობის შეღებვა დაავალა. ამ დროს გამოივლის ბენი ვაშლით ხელში. „რა, მუშაობ? არ თქვა, რომ შენ ეს მოგწონს!“-ეკითხება ბენი. „რატომაც არა? რა, ბიჭებს ყოველდღე ეძლევათ შანსი, რომ ღობე შეღებონ?“ მიუგებს ტომი. ეს სიტყვები ახალ ელფერს სძენენ სიტუაციას. ბენი ვაშლის ჭამასაც კი წყვეტს. ამ დროს ტომი კიდევ ერთხელ შეაგლებს თვალს თავის ნამუშევარს და უსიტყვოდ აგრძელებს ღებვას. ბენის დაინტერესება იზრდება, მასაც უღვივდება შეღებვის ინტერესი და ტომს ვაშლის შუაგულს პირდება. ტომი თითქმის დათანხმდება, მაგრამ მალევე იცვლის აზრს. იმიზეზებს, რომ დეიდა პოლი განსაკუთრებულად აფასებს სწორედ ამ ქუჩისპირას მდგარ ღობეს და ის ფრთხილად უნდა შეიღებოს. ამას კი ათასიდან, ალბათ, მხოლოდ ერთი ბიჭი თუ შეიძლებს. აი, სახლის უკანა ღობის შეღებვაზე არავითარი პრობლემა არ შეიქმნებოდა. ბენი სულ გაგიჟდება და მთელ ვაშლსაც კი სთავაზობს, მაგრამ ტომი პასუხობს, რომ ჯიმისაც და სიდსაც უნდოდათ ასევე ამ ღობის შეღებვა, მაგრამ დეიდა პოლიმ ეს საქმე მხოლოდ და მხოლოდ მას – ტომს მიაწოდო. ბენი პირდება, რომ უნაკლოდ შეღებავს იმ ღობეს და ტომი უხალისოდ უთმობს ბენს ფუნჯს, თუმცა გულში გახარებულია.

ახლა გავარჩიოთ ეს ფრაგმენტი. მიზნის მისაღწევად, ტომმა ხელოვნურად უნდა შექმნას ისეთი სიტუაცია, სადაც ბენმა უნდა შეასრულოს მისი ჩანაფიქრი: ძირითადი მიზანი- ბენს ღობე შეაღებინოს, ქვემიზანი კი ვაშლის ხელში ჩაგდებაა. შესაბამისად, მოლაპარაკება რთული და კარგად დაგეგმილი უნდა იყოს. საწყისი ტექსტი განმარტავს საერთო სტრატეგიას. საუბრის დაწყებისათვის უნდა იქნას გამოყენებული სიტუაციონალური მონიტორინგი. შემდეგ ტომი ირჩევს იგნორირების (როდესაც ის თითქოსდა ვერ ამჩნევს ბენს), გამოკითხვის და შენაცვლების მეთოდს.

ტომი ზანტად პასუხობს ბენის შეკითხვებს და აჩვენებს, რომ სალაპარაკოდ არ სცალია. ამრიგად, მოსაწყენი საქმიანობა იშვიათ მოვლენად გვევლინება. ბენიც აწარმოებს საკუთარ მონიტორინგს ფუნჯის ხელში ჩაგდების მიზნით, მაგრამ ხვდება, რომ მისი მონიტორინგი იგნორირებულია. მან უნდა შეცვალოს სტრატეგია. ამიტომაც ის მეორედ ესაღმება ტომს და, ამჟამად, ტომს აქვს სურვილი შეამჩნიოს ის – იმიზეზებს თავის ჩართულობას საქმეში. ახლა ბენის ჯერია გააქტიურდეს (ვაშლის ჭამაც კი დაავიწყდება), შეკითხვები დააყაროს ტომს და რაც მთავარია, სთხოვოს დაუთმოს ფუნჯი. ამით ტომის მიზანი მიღწეულია. ტომი ანვითარებს თემას და ატყობინებს ბენს უარის თქმის მიზეზს – ეს დეიდა პოლია. ბენი ისევ ეხვეწება და ტომი გამოდის დამხმარე ძალის როლში, რომელიც დაეხმარება ბენს მიზნის მიღწევაში. ტომი იხსენებს ჯიმის და სიდს, რომლებსაც არ მიეცათ საშუალება შეეღებათ ღობე. ამრიგად, ბენის გონებას მიმართავენ იქითკენ, რომ ღობის ღებვა მას ჯიმზე და სიდზე ძლიერს და უკეთესს ხდის. ტომი ამბაფრებს სიტუაციას იმის აღნიშვნით, რომ ნაკლებად ნიჭიერმა ბიჭმა არ შეიძლება შეღებოს ეს ღობე. ვაჭრობა-აუქციონი გრძელდება. რა თქმა უნდა, დისკუსია ტომსა და ბენს შორის

რის გათვლილია იმაზე, რომ ბენმა დათმოს ვაშლი, თუმცა ვაშლი ტომს უკვე ნაკლებად აინტერესებს. საუბარი დაძაბულია და საქმე ესკალაციამდე მიდის. რ. ბოგრანდი და ვ. დრესლერი აღნიშნავენ, რომ ესკალაციას, როგორც წესი, დათმობა მოყვება. სწორედ ამ ნაბიჯს დგამს ტომი, ის მიდის დათმობაზე, რადგანაც მას ორი მიზანი აქვს – მთავარი და მეორეხარისხოვანი. კიდევ კარგი, საღებავი დამთავრდა, თორემ ის გააკონტრებდა მთელი სოფლის ბიჭებს.

დასასრულს მოგვყავს კიდევ ერთი ანალოგიური მაგალითი ქართული რეალობიდან. გვინდა გავაანალიზოთ ამონარიდი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის დავით უსუფაშვილის გამოსვლიდან ევროკავშირის პარლამენტების თავმჯდომარეების კონფერენციაზე, აღმოსავლეთ ქვეყნების საპარლამენტაშორისო თანამშრომლობის სესიის ფარგლებში.

„საქართველო სამხედრო აგრესიის წინაშე დაუცველია. დღეს კიდევ უფრო რთულ მდგომარეობაში ვართ. გვესმის, რომ თუ საქართველო NATO-სკენ ნაბიჯს გადადგამს, ეს რუსეთის მხრიდან მორიგ აგრესიას გამოიწვევს. ჩვენ ვრისკავთ, სწორედ ამიტომ გვჭირდება პასუხი, რას მოვიმოქმედებთ, თუ საქართველო რუსეთის მორიგი სამიზნე გახდება“.

„გაანჩია, რისთვის იქნება რუსეთი მზად და რა ხელსაყრელი პირობები იქნება ... კვლავ არის იმის საფრთხე, რომ პოლიტიკურმა დაპირისპირებამ სახელმწიფოს საფრთხე შეუქმნას. გარდა ამისა, უსაფრთხოების სისტემის შეიარაღებული ძალების რეფორმას საშველი არ დაადგა, ამიტომ საქართველო სამხედრო აგრესიის წინააღმდეგ დაუცველია“ – მიიჩნევს იგი. [1, 9 აპრილი].

პოლიტოლოგ სოსო ცისკარიშვილის აზრით, „ის, რომ დ. უსუფაშვილი არ აკონკრეტებს, თუ რა სახის დახმარებას ელის საქართველო NATO-საგან და მიგვანიშნებს

იმ გარემოებაზე, რომ NATO თითქოსდა გულგრილი რჩება საქართველოს გასაჭირის მიმართ, მცდარი იქნებოდა. NATO ყველაფერს თავად გადაწყვეტს, უბრალოდ ეს განცხადება დააფიქრებს ალიანსის წევრებს, რადგანაც ასეთი რამ საქართველოს მხრიდან დღემდე არ დაფიქსირებულა“.

პოლიტოლოგ ირაკლი კიკიანის აზრით, რუსეთის იმპერია სრულ აგონიაშია და უკონტროლო ნაბიჯებს დგამს. დ. უსუფაშვილის განცხადება დასაველეთის მორიგი გაფრთხილებაა, რათა მათ რუსეთზე ზეწოლა კიდევ უფრო გააძლიერონ.

უდავოა, რომ ამონარიდის პირველ ნაწილში დ. უსუფაშვილი აშკარა სიტუაციონალური მონიტორინგის ხერხს მიმართავს, ხოლო ამონარიდის მეორე ფრაზაში უკვე სიტუაციონალური მენეჯმენტის ელემენტები იგრძნობა. შემდეგი ფრაზით: „საქართველო სამხედრო აგრესიის წინააღმდეგ დაუცველია“ დავით უსუფაშვილი ზეგავლენის მოხდენას აპირებს მსმენელზე. მისი სიტყვები გაანალიზებას მოითხოვს და, ალბათ, სათანადო რეაგირებასაც. ვფიქრობთ, თავისი გამოსვლით უსუფაშვილმა ოდნავ დაძაბა სიტუაცია, წარმოაჩინა ის ოდნავ მუქ ფერებში. დაძაბულობას კი, ბოგრანდ-დრესლერის სწავლების მიხედვით, დათმობა მოსდევს. ალბათ არ არის შემთხვევითი ის, რომ მეორე თუ მესამე დღეს ამერიკელი კონგრესმენი მერფი ითხოვდა საქართველოსათვის მაპის მინიჭებას, ხოლო აპრილის ბოლოს ჩატარებულ საერთაშორისო კონფერენციაზე, რომელსაც ესწრებოდნენ ამერიკელი სენატორები, მათ შორის ჯოზეფ ბაიდენი და ჯონ კერი, პირდაპირ გაჟღერდა მოწოდება საქართველოს ევროატლანტიკურ ალიანსში გაწევრიანების აუცილებლობის თაობაზე. ამ გამოსვლებს თბილისში მაისის დასაწყისში ნატოს გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლის – ჯეიმს აპატურაის ჩამოსვლაც მოჰყვა.

მონიტორინგის და მენეჯმენტის სტრატე-

გიას ფართოდ იყენებენ ბიზნესის სფეროში, სავაჭრო გარიგებების დროს, პოლიტიკური მოლაპარაკებების დროს, დიპლომატიკაში და სხვა. ეს ფაქტი ამის მკაფიო მაგალითია. თუ გავითვალისწინებთ იმას, რაც უსუფაშვილის გამოსვლაზე პოლიტოლოგმა სოსო ცისკარიშვილმა თქვა, ჩვენს მიერ ჩატარებული ანალიზის სიზუსტეში უფრო დავრწმუნდებით. უსუფაშვილი სიტუაციონალური მონიტორინგისა და მენეჯმენტის გამოყენების შემდეგ დააფიქრებს თავისი ნათქვამით ალიანსის წევრებს. ირაკლი კიკიანის სიტყვებით, დ. უსუფაშვილის განცხადება დასავლეთის მორიგი გაფრთხილებაა და მან რუსეთზე ზეწოლა კიდევ უფრო უნდა გააძლიეროს, ანუ საქმე მიდის ესკალაციამდე, რასაც დათმობა უნდა მოჰყვეს.

დასკვნა

სიტყვას და განსაკუთრებით ტექსტს ჩვენ ცხოვრებაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. მათი მეშვეობით ხდება საზოგადოებაში ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა. ტექსტი ვერ ჩაითვლება ტექსტად, თუ ის არ აკმაყოფილებს ტექსტუალობის შვიდ კატეგორიას, რის გარეშეც ნებისმიერი ტექსტი არატექსტად განიხილება.

ტექსტუალობის ერთ-ერთი კრიტერიუმი სიტუაციონალურობაა. ტექსტში ყოველთვის აისახება ის სიტუაცია, რომელშიც ის წარმოიქმნება და გამოიყენება, რადგანაც მისი შინაარსი სწორედ იმ სიტუაციიდან იკვეთება, რომელშიც მას იყენებენ. მსმენელი, მკითხველი, მიმღები ვერ გაიგებს და ვერ აღიქვამს ტექსტს, თუ ვერ გაერკვა სიტუაციაში. აქედან გამომდინარე, სიტუაციონალურობა თამაშობს არც თუ ისე უმნიშვნელო როლს კომუნიკაციაში, ხოლო ნებისმიერი ტექსტი სწორედ კომუნიკაციურობას ემსახურება. ინფორმაცია, რომელიც სიტყვით ან ტექსტით ვრცელდება, ახდენს გარკვეულ ზეგავლენას ჩვენს ცნობიერებაზე და ქმედებაზე, ხოლო ეს ზეგავლენა

ხორციელდება სიტუაციონალური მონიტორინგისა და მენეჯმენტის მეშვეობით და ამ ორ ცნებას შორის განსხვავება თითქმის არ არსებობს. სიტუაციონალურობა შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც სტრატეგია ბიზნესის სფეროში, ვაჭრობაში და პოლიტიკურ სფეროში ეფექტური მოლაპარაკებების საწარმოებლად.

ლიტერატურა

1. გამყრელიძე თ., კიკნაძე ზ., შადური ი., შენგელია ნ. (2003): თეორიული ენათმეცნიერების კურსი. თბილისი
2. თაბუკაშვილი რ. (2004): ტექსტის რეფერირება და ანოტირება, თბილისი
3. Beaugrande R. and Dressler W. (1981): Introduction to Text Linguistics. Longman, London. 130
4. Кронгауз М.А. (2001): Семантика Москва. ПГТУ
5. რეზონანსი, 9 აპრილი, 2014
6. Guardian Weekly, 6-12 November
7. International Herald Tribune, Wednesday, Nov. 27, 2002
8. Daily Mirror Feb. 21, 2003
9. Reuters, 27 თებერვალი 2014//<http://www.yahoo.com/news/>
10. Reuters - March 23, 2014 Yahoo News//<http://www.yahoo.com/news/>
11. March 23, 2014 Yahoo News //<http://www.yahoo.com/news/>

Situationality as One of the Categories of Textuality

Maggie Palavandishvili
Georgian Technical University
Department of Liberal Sciences
77 Kostava str., 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 599 902 513
E-mail: m_palavani@yahoo.com

Abstract

The topic of our investigation “Situationality as one of the categories of textuality”, which is of current importance and an interesting one as well. Situationality has not been studied thoroughly by linguistics, though it should be mentioned that it has drawn the attention of sociolinguists and political scientists. In Georgia, no scientists have investigated the matter profoundly. Although it should be mentioned that several Georgian scientists have investigated the matter and in several phrases have shown their position in respect to this matter. There is no doubt that the issue needs to be paid attention to on the part of scientists.

In the article we consider in short the problem of situationality and as a result of our survey it is becoming obvious that situationality has got communication traits. As for the communication, it may gain definite influence on the speaker and listener, cause the exchange of information takes place. The diagram is rather simple: if there exists a situation then the text will be formed and naturally the communication will take place.

The main purpose of the article is a short investigation of the matter in question, with a view to familiarizing ourselves with the point of view of different scientists, on the grounds of which the importance of situational category in the understanding of various texts is becoming more distinct.

Keywords:

Text, textuality, categories of textuality, communication, situationality, situational monitoring, situational management.

Ситуационность - одна из категорий текстуальности

*Палавандишвили Мэгги Владимировна
Грузинский Технический Университет
Департамент либеральных наук
Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел: 599 902 513
E-mail: m_palavani@yahoo.com*

Резюме

„Ситуационность-это одна из категорий текстуальности“. Тема актуальна и ее изучение представляет большой интерес, поскольку вопрос ситуационности или ситуационности в лингвистике еще не изучен, хотя он оказался в центре внимания социолингвистики и политологии. В Грузии этот вопрос фундаментально еще никем не изучен, но надо отметить тот факт, что несколько грузинских исследователей затронули этот вопрос в своих трудах и несколькими фразами высказали свое мнение по данному вопросу.

В статье рассмотрен вопрос ситуационности. В процессе исследования выявилась коммуникативность ситуационности. Во время коммуникации имеет место обмен информации и происходит воздействие на участников. Схема очень проста: если существует ситуация, тогда создается текст и состоится коммуникация.

Ключевые слова:

Текст, текстуальность, категории текстуальности, коммуникация, ситуационность, ситуационный мониторинг, ситуационный менеджмент.

სკანდინავიური ენების გავლენა ინგლისურ ენაზე

მაია ქავთარია

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ჭავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,

საქართველო

ტელ. 599 414 573

E-mail: maia_kav@yahoo.com

რეზიუმე

აღრეულ შუა საუკუნეებში ძველი ინგლისური ენა კიდევ ერთი უცხო ენის გავლენის ქვეშ მოექცა. ეს ენა სკანდინავიის ნახევარკუნძულიდან მომხდურ დამპყრობთა ენა იყო. მათი მმარცველური ლაშქრობები დაპყრობით მთავრდებოდა.

ინგლისური ენისა და სკანდინავიური ენების ურთიერთობა მტკიცდება იმ ადგილთა სახელებით, რომლებიც ბრიტანეთის კუნძულებზე მრავლადაა, ასევე ყოველდღიური მოხმარების საგნების სახელებით და იმ სიტყვების ნასესხობით, რომლებიც სამხედრო და სანაოსნოსაქმესთან არიან დაკავშირებული.

წარმოდგენილ სტატიაში ვეცადეთ გვეჩვენებინა ინგლისური ენისა და სკანდინავიური ენების ურთიერთგავლენის ხარისხი.

საკვანძო სიტყვები:

ძველი ინგლისური ენა, სკანდინავიური ენები, ნასესხები სიტყვები.

შესავალი

ძველი ინგლისური ენა აღრეული შუა საუკუნეების დასასრულისათვის მესამე უცხო ენის გავლენის ქვეშ მოექცა. სკანდინავიელები VIII საუკუნემდე კმაყოფილდებოდნენ ნახევარკუნძულის მწირი მონაცემებით, მაგრამ VIII საუკუნეში ეკონომიკურმა თუ პოლიტიკურმა ცვლილებებმა განაპირობეს საარსებო საშუალებათა ახალი გზების ძიე-

ბა, მათ დაიწყეს ახლომდებარე ჩრდილოეთისა და ბალტიის ზღვების სანაპიროებზე მმარცველური ლაშქრობები, რაც მთავრდებოდა ახალი მიწების დაპყრობებით. როგორც მიუთითებენ, შვედებმა სამეფოც კი დააარსეს რუსეთის ტერიტორიაზე, ხოლო ნორვეგიელებმა ბრიტანეთის კუნძულების, ფაროუსა და ისლანდიის რაიონების კოლონიზაცია მოახერხეს, აქედან კი გრენლანდიისა და ლაბრადორის სანაპიროზეც გადავიდნენ. დანიელებმა დააარსეს ნორმანდიის საჰერცოგო და საბოლოოდ დაიპყრეს ინგლისი. სკანდინავიელთა წარმატებული სამომარი მოქმედებები დასრულდა იმით, რომ XI საუკუნის დასაწყისში დანიის მეფე კნუტი დაეუფლა ინგლისის ტახტს, ამავე დროს დაიპყრო ნორვეგია და ინგლისის დედაქალაქიდან მართავდა სკანდინავიის უდიდეს ნაწილს. სკანდინავიიდან დაძრულ დამპყრობლებს კონტინენტური ევროპის მცხოვრებლები ვიკინგებს ეძახდნენ. მათი ლაშქრობებისა და მმართველობის პერიოდს ვიკინგების ხანას უწოდებდნენ. მმარცველურ ლაშქრობებს სკანდინავიელთა დიდი რაოდენობით გადმოსვლა მოჰყვა კუნძულებზე, რამაც მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ძველ ინგლისურ ენაზე.*

ანგლო-საქსური ქრონიკების მიხედვით, 787-850 წლებში სკანდინავიელთა სამი გამორჩეული შეტევა განხორციელდა ინ-

* სკანდინავიელები დახელოვნებული ზღვაოსნები იყვნენ. ნადავლის მოპოვების მიზნით ლაშქრობდნენ შორეულ ქვეყნებში (ვარაუდობენ, რომ ისინი ამერიკასაც კი იცნობდნენ). მათთვის კარგად იყო ცნობილი დასავლეთ ევროპის სანაპიროები და ხმელთაშუა ზღვის აუზი. ძველი რუსული მატინე „Повесть Временных Лет“ სკანდინავიელებს ვარიაგების სახელწოდებით იცნობს და მათ რუსული სახელმწიფოს შექმნის სათავეებთან ასახელებს. ვარიაგები, როგორც მოქირავნე მოლაშქრეები, ბიზანტიის იმპერატორის სამსახურშიც აქტიურად ერთვებოდნენ. ბერძნული სახელწოდებით Βαργγιον იცნობდნენ მათ, არაბები (ვარანგ), სომხები (ვრანგ). „ქართლის ცხოვრებაში“ დაფიქსირებულია „ვარანგნი“, სამი ათასი მოქირავნე მეომარი.

შუა საუკუნეებში ბალტიის ზღვას ვარიაგების ზღვას უწოდებდნენ.

გლისზე. თავიდან თავდასხმა ხდებოდა სანაპირო ქალაქებსა და მონასტრებზე, ვიკინგებს გაჰქონდათ ოქრო, ვერცხლი, ძვირფასეულობა და გაჰყავდათ ტყვეებიც. 793-794 წლებში, ჯეროუსა და ლინდისფარნის მონასტრების განადგურების შემდეგ ვიკინგთა თავდასხმები შემდგომი 40 წლის განმავლობაში არ განხორციელებულა.

სკანდინავიელთა შემოტევის მეორე ტალღას მოჰყვა ინგლისის თითქმის ყველა რეგიონის დარბევა და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მას მოჰყვა სკანდინავიელთა ფართომასშტაბური გადმოსახლებები. 850 წ. კუნძულებს მოადგა დანიური ფლოტი 350 გემის შემადგენლობით. მათ გამოიზამთრეს კუნძულ თანეტზე, გაზაფხულზე დაიპყრეს კენტერბერი და ლონდონი და მიწასთან გაასწორეს მიმდებარე რაიონები. მიუხედავად იმისა, რომ დასავლეთ საქსონურმა არმიამ მომხდურები დაამარცხა, სკანდინავიელებმა მალევე განაახლეს შეტევები და 866 წელს დანიელთა დიდმა არმიამ დაარბია აღმოსავლეთ ინგლისი და 867 წელს დაიპყრო იორკი. 869 წელს აღმოსავლეთ ინგლისის მეფე დაიღუპა დამპყრობლებთან ბრძოლაში და ინგლისის აღმოსავლეთ ნაწილი მთლიანად დანიელთა გავლენის ქვეშ მოექცა. მათ ყურადღებას ახლა უესექსი იქცევდა. უესექსი და მეფე ალფრედი დიდ წინააღმდეგობას უწევდა დამპყრობთ, მაგრამ შვიდწლიანი წინააღმდეგობის შემდეგ მეფე იძულებული გახდა თავი შეეფარებინა სომერსეტის ჭაობიანი ადგილებისათვის. 878 წელს ალფრედმა შეკრიბა ახალი ლაშქარი და მოულოდნელად დაესხა თავს დანიელებს, რასაც შედეგად ინგლისელთა ერთპიროვნული გამარჯვება მოჰყვა.

ვედმორის ზავით (The Treaty of Wedmore, 878), რომელსაც ხელი ალფრედმა და გუთრუმმა (Guthrum*) მოაწერეს, დასრულდა დანიელთა მეორე შემოტევა. მიუხედავად იმი-

* Guthrum, Godrum, ან Guthorm, ასევე Aethelstan, Athelstan, ან Ethelstan (გარდაიცვალა 890 წელს), დანიელთა მეთაური ანგლო-საქსებთან ბრძოლებში.

სა, რომ ჯარები გაიწვიეს უესექსიდან, დანიელები ვერ აიძულეს დაეტოვებინათ ინგლისი. ზავით საზღვარი გადიოდა ჩესტერიდან აღმოსავლეთისაკენ ლონდონამდე, სადაც მომხდურები ჯერ კიდევ რჩებოდნენ. მათ მიერ დასახლებულ ტერიტორიებზე მოქმედებდა დანიური კანონი (Danish Law=Danelaw**), ამასთანავე დანიელებმა მიიღეს ქრისტიანობა და თვით გუთრუმაც მოინათლა. დანიელთა გაქრისტიანებას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ორი ხალხის ნაკლებად წინააღმდეგობრივი აღრევისათვის. [G.Knowles.1997:37]

სკანდინავიელთა მესამე ტალღა ბრიტანეთის კუნძულებს თავს დაატყდა 878-1042 წლებში. ვედმორის ზავს არ დაუსრულებია ჩრდილოური შემოსევები. გუთრუმაც მალევე უღალატა რწმენას და დაიწყო ახალი დარბევები. ალფრედის შვილი ედუარდ უფროსი და შვილიშვილი ეთელსტანი აქტიურ კონტრშეტევებს ახორციელებდნენ, რის გამოც დანიელები თავდაცვით ტაქტიკას უფრო მეტად იყენებდნენ, ვიდრე თავდასხმით. 937 წელს ეთელსტანმა უდიდესი გამარჯვება მოიპოვა დანიელთა გაერთიანებული ჯარებზე. თუმცა დანიელთა მარცხი დანებებით არ დამთავრებულა. სვენმა (Svein) თავისი შვილის კნუტის (Cnut) დახმარებით 1044 წელს თავი ინგლისის მეფედ გამოაცხადა. მან განახორციელა წარმატებული ბრძოლები, ინგლისის მეფე ეთელრედი (Æthelred) ჩამოაგდო ტახტიდან და განდევნა იგი ქვეყნიდან. სვენის უეცარი სიკვდილის შემდეგ კნუტს სამი წელი დასჭირდა თავის დამკვიდრებისათვის ინგლისის ტახტზე, რასაც დანიელთა 25 წლიანი მმართველობა მოჰყვა ინგლისში.

მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყნის სათავეში დანიელები მოექცნენ და გაჩნდა დანიური დასახლებები, იყო ნორვეგიული და სხვა სკანდინავიური დასახლებებიც. ასეთ დასახლებებში, ბუნებრივია, რომ სოციალური ურთიერთობების ფონზე, ორი ენა აქ-

** Danelaw, ასევე Danelagh ან Danelaga

ტიურად ურთიერთთანამშრომლობდა. ქრისტიანობის გავრცელება უფრო მჭიდრო კავშირს აყალიბებდა ადგილობრივ მოსახლეობასა და ახალმოსახლეთა შორის, რომლებიც უკვე აქტიურად ერთვებოდნენ ინგლისის ყოველდღიურობაში. ხუთი უძლიერესი ცენტრი – ლინკოლნი, დერბი, ლისესტერი, სტემფორდი და ნოტინჰემი რჩებოდა სკანდინავიური გავლენის კერად. დრო სჭირდებოდა ჩრდილოელ მომხდურთა ამ უდიდესი ცენტრებისა და ქვეყანაში გაფანტული მცირე დასახლებების ასიმილაციას ინგლისის მოსახლეობასთან.

წარმოუდგენელია ის, რომ ამ ურთიერთგავლენის პერიოდში ერთსასდაიმავე ტერიტორიაზე იარსებებდა სხვადასხვა ენები. სკანდინავიური ზოგან მალევე დაივიწყეს, თუმცა მისი განახლება ვაჭრობითა და ნორმანთა დაპყრობამდე მუდმივად მიმდინარე თავდასხმებით მაინც ხდებოდა, ზოგან კი XVII საუკუნემდე შემორჩა (ძირითადად შოტლანდიაში). სავარაუდოა, რომ არსებობდნენ ორივე ენაზე მოსაუბრენიც. ამ ურთიერთგავლენას კი ამტკიცებს ის სკანდინავიური ელემენტები, რომლებიც ინგლისურ ენაში მრავლად გვხვდება.

ძირითადი ნაწილი

მსგავსება ძველ ინგლისურსა და სკანდინავიულ დამპყრობთა ენებს შორის იმდენად დიდია, რომ თანამედროვე ინგლისურში ძნელია გარკვევა იმისა, თუ რომელია ინგლისური სიტყვა და რომელი ნასესხები. უმრავლესობა ყველაზე უფრო ხშირად გამოყენებულ სიტყვებს შორის თითქმის ერთმანეთის იდენტური იყო. რომ არ იყოს შემორჩენილი ლიტერატურული ძეგლები ძველი ინგლისური ენის პერიოდიდან, ვიტყვოდი, რომ ისინი ყველანი სკანდინავიური წარმოშობისაა, თუმცა რაღაც გარკვეული კრიტერიუმებით მაინც შეგვიძლია მათი გამოცნობა.

უპირველეს ყოვლისა, ეს არის გარკვეული ბგერების განვითარება ჩრდილო-გერმანიკულსა და დასავლეთ – გერმანიკულში. ყველაზე ნათელი მაგალითია ბგერა sk. ძველ ინგლისურში მოხდა ამ ბგერის პალატალიზაცია sh-ში (ძველი ინგლისური დამწერლობით sc) გარდა შესაძლო კომბინაციისა scr. სკანდინავიურ ენებში კი იგი დარჩა როგორც მკვეთრი ბგერა sk. შესაბამისად, საკუთრივ ინგლისური სიტყვები გვხვდება ბგერით: ship, shall, fish თანამედროვე ინგლისურში, ხოლო სკანდინავიურიდან ნასესხებ სიტყვებში გვხვდება sk: sky, skin, skill, scrape, scrub, bask, whisk. [Th.Pyles, J.Algeo.1982:300]

ძველი ინგლისური scyrte გახდა shirt, მაშინ როცა მისი შესაბამისი ძველი ნორვეგიული skyrta განვითარდა skirt-ში. მაგარი ბგერების k-სა და g-s გამოთქმის შენარჩუნება ისეთ სიტყვებში, როგორცაა kid, get, give, gild, egg მიუთითებს მათ სკანდინავიურ წარმოშობაზე. ზოგჯერ, თუმცა ძალიან იშვიათად, ხმოვანიც მიუთითებს სიტყვის წარმოშობაზე. მაგალითად, გერმანიკული დიფთონგი ai ძველ ინგლისურში გახდა ā (ო თანამედროვე ინგლისურში), ხოლო ei ან ē ძველ სკანდინავიურში. მაგალითად, aye, nay (არსებობდა მშობლიური no-ს პარალელურად) hale (ინგლისური(w)hole) reindeer, swain ნასესხებია. საშუალო ინგლისურში ერთმანეთის გვერდით არსებობდნენ სკანდინავიური წარმომავლობის geit, gait და ძველი ინგლისური gāt, gōt. მშობლიური სიტყვის ფორმა შემორჩა თანამედროვე ინგლისურში ფორმით goat. ასევე სკანდინავიური loathsome საშუალო ინგლისურში არსებობდა leiþ, laiþ ფორმით, ხოლო ინგლისური ძირითადი იყო lāþ, lōþ. ასეთი კრიტერიუმი ეფუძნება ორ ენაში ბგერათა განვითარებას და განსხვავებს სკანდინავიური ძირის სიტყვებს მშობლიური სიტყვებისაგან, მაგრამ არსებობს ისეთი შემთხვევები, როცა ასეთი კრიტერიუმები ვერ გვეხმარება კონკრეტული ნასესხობის გარკვევაში. მაგალითად, bloom

(flower) შეიძლება ერთნაირად იყოს განვითარებული როგორც ძველი ინგლისური blōma–დან, ასევე სკანდინავიური blōm–დან, მაგრამ ძველ ინგლისურში ნიშნავდა რკინის ნაჭერს, ნაღობს, ხოლო სკანდინავიურში ყვავილს. როგორც ჩანს, ძველი ინგლისური სიტყვა შემორჩა როგორც მეტალურგიული ტერმინი, ხოლო სკანდინავიურმა მოაღწია თანავედროვეობამდე ყვავილის მნიშვნელობით.

ასევე plow ძველ ინგლისურში ნიშნავდა მიწის საზომ ერთეულს, ხოლო სკანდინავიურში სასოფლო-სამეურნეო იარაღს, რასაც ძველ ინგლისურში ეწოდებოდა sulh. როცა ვერც ფორმით და ვერც მნიშვნელობით მტკიცდება სიტყვის სკანდინავიური წარმომავლობა, ვერ ვიტყვით, რომ საქმე გვაქვს ნასესხებ სიტყვასთან. ფაქტი, რომ სიტყვის პირველადი ფორმა არ არის შემონახული ძველ ინგლისურში, არ ამტკიცებს იმას, რომ ეს სიტყვა არ არსებობდა ამ პერიოდში. უფრო მეტიც, თუკი სიტყვა გვხვდება საშუალო ინგლისურში, მაგრამ არ მოიძიება მისი “წინაპარი” ძველ ინგლისურში და არსებობს მისი შესატყვისი ძველ ნორვეგიულში, სიტყვა ხშირად გვხვდება იმ ტექსტებში, რომლებიც დაწერილია დანიური გავლენის რაიონებში, ან ამ რაიონებში არსებულ დიალექტებში დღესაც გამოიყენება, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საქმე გვაქვს ნასესხებ სიტყვასთან.

სკანდინავიური ყველაზე აშკარა მაგალითები, რომლებიც ამტკიცებენ სკანდინავიელთა ინტენსიურ დასახლებებს ბრიტანეთის კუნძულებზე, მოიპოვება ადგილის დასახლებებში. მათი რაოდენობა 1400-ს აღემატება და განისაზღვრება დასახლებების აღმნიშვნელი სხვადასხვა დაბოლოებებით. მათი გავრცელების არეალი ემთხვევა მოქმედების არეალს. ამ რაოდენობიდან დაახლოებით 600 ადგილის სახელი მოიძიება, რომლებიც ბოლოვდება –by: Grimsby, Whiby, Derby, Rugby, Thoresby და სხვა. ეს

კი იმ რაიონების სახელებია, სადაც დანიელთა მჭიდრო დასახლებები იყო, ხოლო –by დანიურში აღნიშნავდა “ფერმას”, “ქალაქს”. –by-ს იგივე მნიშვნელობა აქვს სიტყვაში by-law და აღნიშნავდა “town law”-ს. [Knowles.1997:39]. სკანდინავიურში thorp (village) სოფელს აღმნიშვნელი იყო და დაახლოებით 300-მდე მისი შემცველი ადგილის ტოპონიმიკური სახელი გვხვდება თანამედროვე ბრიტანეთში: Althorp, Bishopsthorpe, Gawthorpe, Linthorpe. იზოლირებული მიწა – thwaite, შემორჩა Applethwaite, Braithwaite, Cowperthwaite, Langthwaite, Sattertwate და მათი რაოდენობაც 300-მდეა. დაახლოებით 100 სიტყვა ბოლოვდება toft-ზე, რაც მიწის ნაკვეთს, მამულს ნიშნავდა: Brimtoft, Eastoft, Langtoft, Lowestoft, Nortoft.

ასევე იორკშირისა და ლინკოლნშირის დასახლებულ პუნქტებშიც მრავლადაა სკანდინავიური ძირის მქონე ტოპონიმები. მათი რაოდენობა 75% შეადგენს. უმბერლენდსა და უესტმორლენდში მოპოვებულ ტოპონიმებში მრავლადაა ძველი ნორვეგიული ელემენტები, ხოლო ნორფოლკში მოსახლეობის უმრავლესობას დანიელები წარმოადგენდნენ.

ტოპონიმთა გარდა სკანდინავიური ელემენტი -son, საკუთარ სახელებს თავისუფლად დაერთო (Johnson, Stevenson) და პარალელურად არსებობდა ძველი ინგლისური –ing-ის (Browning) გვერდით.

ადრეული ნასესხები სიტყვების შესახებ უნდა ითქვას, რომ ამ სახელების სკანდინავიური ელემენტის შეთვისების გარდა ძველ ინგლისურში მრავლადაა ისეთი სიტყვები, რომლებიც ანგლო-საქსებმა მტრებისაგან ისესხეს. ყველაზე დიდი ჯგუფი ამ სიტყვებისა დაკავშირებულია პირატობასთან, თავდასხმასა და ყაჩაღობასთან. მაგალითად: barda (ModE beaked ship) ნისკარტისებურ ცხვირიანი გემი, cnearr (ModE small warship) პატარა საბრძოლო გემი, scegþ (ModE vessel) სომალდი, liþ (ModE fleet) ფლოტი, scegþmann (ModE pirate) პირატი, dreng (ModE warrior)

მებრძოლი, hā (ModE oarlock) სანიხბე ორკაპა, hā-sæta (ModE rower in a warship) მენიხბე გემზე, bātswegen (ModE boatman) მენავე, hofding (ModE chief ringleader) ჩხუბისთავი, orrest (ModE battle) ბრძოლა, rān (ModE robbery, rapine) ძარცვა, ძალადობა, ყაჩაღობა, fylcian (ModE. To collect or marshal a force) ძალების შეკრება, ჯარის წინამძღოლობა. ყველა ეს სიტყვა ამ პერიოდშია ნასესხები ინგლისური ენის მიერ და აშკარაა, თუ როგორი ურთიერთობა უნდა ჰქონოდათ ამ ხალხებს ურთიერთობის დაწყების პირველ ხანებში.

მოგვიანებით ნასესხები სიტყვები კი უფრო საკანონმდებლო და დენლოს სოციალურ-ადმინისტრაციული ხასიათისაა. თვითონ სიტყვა law სკანდინავიური წარმოშობისაა, ისევე როგორც outlaw. სიტყვები māl (ModE action at law), hold (ModE freeholder), wapentake ModE (an administrative district), hūsting (ModE assembly) პირდაპირ დანიურიდანაა ნასესხები. ასეთი მარტივი სიტყვების გარდა ძველ ინგლისურში არის ისეთი სიტყვებიც, რომლებიც სკანდინავიური ტერმინების ზუსტ, სიტყვასიტყვით თარგმანს წარმოადგენენ. მაგალითად: bōtlēas (ის, რისი კომპენსაციაც შეუძლებელია), hāmsōcn (მტერს დაესხა თავს საკუთარ სახლში), lahcēap (გადასახადი დაკარგული კანონიერი უფლებების აღსადგენად) landcēap (miwis გადასახადი მისი შემენისას).

ინგლისურმა საკანონმდებლო ტერმინოლოგიამ ნორმანთა დაპყრობის შემდეგ განიცადა ცვლილებები, ზოგიერთი საერთოდ დაიკარგა და მათი ჩანაცვლება ფრანგულიდან ნასესხები ტერმინებით მოხდა. მათი თუნდაც დროებითი არსებობა ენაში ამტკიცებს, თუ რაოდენ დიდი ადგილი დაიკავა სკანდინავიელთა, განსაკუთრებით კი დანიელთა გავლენამ ინგლისის ცხოვრებაში და ინგლისური ენის განვითარებაში.

სკანდინავიური ნასესხები სიტყვები და მათი ხასიათი. საკმაოდ დრო უნდა გასულიყო მას შემდეგ, რაც სკანდინავიელები

დასახლებოდნენ ბრიტანეთის კუნძულებზე და ადგილობრივი მაცხოვრებლების გვერდით განაგრძობდნენ ცხოვრებას, რათა ნასესხებ სიტყვებს გზა გაეკვალათ და დამკვიდრებულიყვნენ ინგლისელთა ენაში; მაგრამ დანიელთა შემოსევებს არ მოჰყოლია ქრისტიანობის გავრცელება, მათ არ შემოუტანიათ ახალი ცივილიზაცია, რომელიც ინგლისელებისათვის მანამდე უცნობი იყო. დამპყრობთა ცივილიზაცია დიდად არ განსხვავდებოდა ადგილობრივთა ცივილიზაციისაგან. ამიტომ სკანდინავიური ელემენტები, რომლებიც ინგლისურ ენაში დამკვიდრდნენ, წარმოადგენდნენ ყოველდღიური აღებ-მიცემობის აუცილებელ ერთეულებს. ეს სიტყვები იყო:

არსებითი სახელები: axle-tree თვლის ღერძი, band თასმა, შესაკრავი, bank მიწაყრილი, ჯებირი, birth დაბადება, boon თხოვნა, ვედრება, booth ჯიხური, brink მდინარის ნაპირი, მთის კალთა, bull ხარი, calf (of leg) წვივი, crook კავი, dirt მტვერი, down (feathers) ღინღლი, egg კვერცხი, fellow ჭაბუკი, freckle ჭორფლი, gait სვლა, gap ნაპრალი, girth უნაგირის მოსართავი, guess მიხვედრა, ვარაუდი, hap ბედი, keel კილი, kid ბავშვი, leg ფეხი, link ჯაჭვის რგოლი, loan სესხი, mire ჭაობი, race რბოლა, შეჯიბრი, reef (of sail) იალქნის რიფი, reindeer ჩრდილოეთის ირემი, rift უთანხმოება, ურთიერთობის გაწყვეტა, root ფესვი, scab ქერქი, scales სასწორი, score საფასური, scrap ნაგლეჯი, seat დასაჯდომი ადგილი, sister და, skill ოსტატობა, skin ტყავი, skirt ქვედაბოლო, sky ცა, slaughter დაკვლა, დახოცვა, snare მახე, stack გროვა, steak ხორცის ნაჭერი, thrift მომჭირნეობა, tidings ახალი ამბები, trust ნდობა, want ნაკლებობა, window ფანჯარა.

ზედსართავი სახელები: awkward უხეში, flat ბრტყელი, ill ავადმყოფი, loose თავისუფალი, low დაბალი, meek თვინიერი, muggy ნესტიანი, odd უცნაური, rotten გახრწნილი, rugged კლდიანი, scant უმნიშვნელო, seemly ჯეროვანი, sly ცბიერი, tattered დაგლეჯილი, tight

ვიწრო, weak სუსტი.

ზმნები: bait ნადირობა, დენა, bask მზეზე გათბობა, batten გასუქება, განოყიერება, call ყვირილი, დაძახება, cast გადაგდება, გადასროლა, clip დამაგრება, cow დაშინება, დამორჩილება, crave სურვილის ქონა, crawl ხოხვა, ცოცვა, die კვდომა, droop დახრა, egg (on) წაქეზება, flit ადგილის შეცვლა, gape პირის გაღება, gasp მძიმედ სუნთქვა, get შოვნა, მიღწევა, give მიცემა, glitter ელვარება, kindle დანთება, lift აწევა, lug თრევა, nag შარის მოღება, raise აწევა, ამაღლება, rake მოფოცხვა, ransack გაჩხრეკა, rid გათავისუფლება, scare შეშინება, scout (an idea) ძიება, scowl გაბრაზებით ყურება, screech წივილი, snub უგულბეფყოფა, sprint სწრაფად სირბილი, take აღება, thrive ყვავის, ხარობს, thrust ხელის კვრა.

ყოველივე ზემოთქმულთან ერთად უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგიც:

1. თუ სიტყვები ორივე ენაში მნიშვნელობითა და ფორმით ემთხვეოდნენ ერთმანეთს, მათი თანამედროვე შესატყვისი ასევე მოიძებნება ორივე ენაში: burn, cole, drag, fast, gang, murk(y), scrape, thick.

2. იქ, სადაც განსხვავება იყო ფორმაში, ინგლისურ სიტყვას უფრო მეტი შანსი ჰქონდა გადარჩენისა. bench, goat, heathen, yarn, few, grey, loath, leap, flay-ის გვერდით სკანდინავიური ფორმებიც გვხვდება საშუალო ინგლისურ ლიტერატურაში და ჯერ კიდევ ვხვდებით თანამედროვე დიალექტებშიც. სკანდინავიურ მკვეთრ ბგერებს სიტყვის პირველ მარცვალში ვხვდებით screed, skelle, skere სტანდარტული ინგლისური სიტყვების shred, shell, sheer-ის გვერდით. ძველ ნორვეგიულ trigg-ს ძველი ინგლისური treowe (true, სიმართლე) გვერდით. ასეთ შემთხვევებში, როდესაც ორი სიტყვა თანაარსებობდა ერთდროულად, უპირატესობა მაინც ინგლისურ სიტყვას ენიჭებოდა. ამასთანავე, ეს ორი ენა თანაარსებობდა ინგლისის ჩრდილო და აღმოსავლეთ რეგიონებში. სკანდინავიური attlen არსებობდა ინგლისური think-ის გვერდით (purpose, intend-ის მნიშვნელობით),

bolnen-swell-ის გვერდით, tinen(ON. týna) lose-ის გვერდით, site (ON *sýt) sorrow-ს გვერდით, roke(fog) mist-ის გვერდით, reike path-ის გვერდით. [G.Knowles.1997:44]

3. ზოგჯერ სკანდინავიური სიტყვა ჩაენაცვლებოდა მშობლიურ სიტყვას, თუკი ორივე სიტყვა ხანგრძლივად თანაარსებობდა ენაში. მაგალითად, სკანდინავიური awe და მისი მონათესავე eye (ძველი ინგლისური aye) ერთდროულად გვხვდება ორმოლუმში (1200). საშუალო ინგლისური პერიოდის დასაწყისში ინგლისური სიტყვა უფრო გავრცელებული იყო, მაგრამ 1300 წლიდან სკანდინავიური სიტყვა უფრო ხშირად ჩნდება წერილობით ძეგლებში და მან საბოლოოდ განდევნა ინგლისური სიტყვა. ორივე ფორმა თავისუფლად გამოიყენებოდა ყოველდღიურ ზეპირმეტყველებაში ჩრდილო აღმოსავლეთით რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში, მანამ, სანამ awe-ს გამოთქმამ არ დაჩრდილა და საბოლოოდ არ განდევნა aye. XIV საუკუნის შემდეგ ძველი ინგლისური ფორმა საერთოდ აღარ გვხვდება. იგივე მოხდა egg-თან მიმართებაშიც. ძველი ინგლისური ey და სკანდინავიური egg. მეთხუთმეტე საუკუნეში კექსტონს ვერ გადაუწყვეტია, რომელი მათგანი გამოიყენოს. [A.Baugh, T. Cable. 1978: 100] ქვემოთ ჩამოთვლილ სიტყვებშიც სკანდინავურმა ფორმამ განდევნა ძველი ინგლისური ფორმები:

ModE	sister	ON. syster	OE sweostor
ModE	boon	ON bōn	OE bēn
ModE	loan	ON lān	OE lān
ModE	weak	ON veikr	OE wāc

მიუხედავად იმისა, რომ ძველი ინგლისური სიტყვა ხშირად სრულად ამოხატავდა იგივე ცნებას, რასაც სკანდინავიური, ის მაინც დაიკარგა. ასე მოხდა take-ის შემთხვევაში. ძველ ინგლისური niman ჩაანაცვლა take-მა. OE weopan ჩაანაცვლა cast-მა, საბოლოოდ კი throw-მ. cut-მა განდევნა ძველი ინგლისური snīðan და ceofan. ძველ ინგლისურში რამდენიმე სიტყვა არსებობდა სიბრაზის anger-ის გამოსახატავად. [M.S.Serjeantson. 1968:81,85,102]. ყველა

ეს მნიშვნელობა ერთმა ნორვეგიული ძირის სიტყვამ თავისუფლად გამოხატა.

ON. Angr OE torn, grama, ire

ასე მოხდა რამდენიმე სიტყვის შემთხვევაში.

OE rind - ON bark, OE feþra – ON wing, OE ūprodor, wolcen* - ON sky.

სიტყვა window (= wind eye) წარმოშვა ძველ ინგლისური ზუსტი შესატყვისიდან ēagþýrel (eye-thirl, eye-hole). იგივე მოხდა nostril-ის შემთხვევაშიც Nostril=nose-thirl, nose-hole.

4. ზოგიერთი სიტყვა ენაში შემორჩა ორივე ფორმით, მაგრამ მათ განსხვავებული მნიშვნელობები შეიძინეს:

OE no - ON nay

OE whole – ON hale

OE rear – ON raise

OE from – ON fro

OE craft – ON skill

OE hide – ON skin

OE sick – ON ill

5. ზოგიერთ შემთხვევაში სკანდინავიურის წყალობით მოხდა პასიური მშობლიური სიტყვის ხელახალი “აღმოჩენა”, მაგალითად, till, dale, rim, blend, rund და შოტლანდიური bairn.

6. შესაძლოა, ძველი ინგლისური სიტყვის ფორმამ განიცადა მოდიფიკაცია მისი შესატყვისი სკანდინავიური ფორმის გავლენით. მაგალითად, მკვეთრი ბგერები give-სა და get-ში, scatter shatter-ის გვერდით, Thursday ძველი ინგლისური Thunresdæg-ის მაგივრად.

როდესაც ვსაუბრობთ ინგლისური და სკანდინავიური ენების ურთიერთობაზე, უნდა გავითვალისწინოთ ის შედეგები, რაც ამ ორი ენის აღრევას მოჰყვებოდა ორი საუკუნის განმავლობაში. ხდებოდა არამარტო არსებითი და ზედსართავი სახელებისა და ზმნების სესხება, არამედ ნაცვალსახელების, წინდებულების, ზმნიზედების სესხებაც. მეტყველების ეს ნაწილები, როგორც წესი, არ გადადის ერთი ენიდან მეორეში.

* Wolcen შედარებით გვიანდლამდე შემორჩა როგორც მხატვრული, პოეტური სიტყვა, ფორმით welkin.

ნაცვალსახელები they, their, them სკანდინავიური ძირისაა, ხოლო hie, hiera, him ძველი ინგლისურის. both და same გამოიყენებოდა როგორც ნაცვალსახელი და ორივე სკანდინავიური წარმოშობისაა. წინდებულ till-ს ჰქონდა to-ს მნიშვნელობა, fro-ს from-ის (შემორჩენილია to and fro-ში). სკანდინავიურია ასევე კავშირი though, ძველ ინგლისური þeah-ის ძველი ნორვეგიული შესატყვისი. At როგორც სკანდინავიური ინფინიტივის ნიშანი, გვხვდება ინგლისურშიც ado (at-do) და საშუალო ინგლისურში უფრო თავისუფლად გამოიყენებოდა. ზმნისწინები aloft, athwart, aye (ever), seemly, heþen (hence), hweþen (whence) ნაწარმოებია სკანდინავიურიდან.

ყველაზე მნიშვნელოვან ნასესხეობად კი შეიძლება ჩავთვალოთ to be ზმნის აწმყო მრავლობითი ფორმა are. როცა we aron იყო ძველი ინგლისური ფორმა ჩრდილოეთით, უესტ, საქსური მრავლობითი გერმანიკული sind-ის მსგავსად იყო syndon. Are დანიელთა გავლენით გავრცელდა ბრიტანეთის კუნძულებზე. თუკი ფრაზაში they are ნაცვალსახელიცა და ზმნაც სკანდინავიური წარმოშობისაა, ადვილი მისახვედრია, თუ რა დოზით უნდა შემოჭრილიყო დამპყრობთა ენა ადგილობრივთა ცხოვრებაში.

დასკვნა

თუ გადავავლებთ თვალს, სკანდინავიური და ინგლისური ენების ურთიერთობას, აშკარაა, რომ ზოგიერთი სიტყვის სესხება ინგლისურ ენაში სულაც არ იყო აუცილებელი, მაგრამ ისინი ენაში ამ ხამხელების აღრევის შედეგად დამკვიდრდნენ. ერთიდაიგივე ცნების აღმნიშვნელი სკანდინავიური და ინგლისური სიტყვები, სავარაუდოდ, გვერდიგვერდ იარსებებდნენ და რომელიმე მათგანის “გადარჩენა” შეიძლება მხოლოდ შემთხვევითობად ჩავთვალოთ, რომელიც არ იყო რაიმე უპირატესობით განპირობებული.

ლიტერატურა

1. Baugh A.C., Cable Th. (1978): A History of English Language, London: Routledge & Kegan Paul
2. Serjeantson M. S. (1968): A History of Foreign Words in English, London: Routledge & Kegan Paul
3. Ayers D. M. (1965): English Words from Latin and Greek Elements, The University of Arizona Press
4. Concise Dictionary of English Etymology (1996): Oxford University Press
5. Webster's New Explorer Dictionary of Word Origins (2004): Springfield: Merriam-Webster, Federal Street Press
6. Knowles G. (1997): A Cultural History of the English Language. London: Arnold
7. Pyles Th., Algeo J. (1982): The Origins And Development Of The English Language, New York: Harcourt Brace Jovenovich. INC

Scandinavian Influence on the English Language

Maia Kavtaria
Tbilisi State University
Humanitarian science faculty
36, Chavchavadze ave., 0179, Tbilisi, Georgia
Tel.: 599 414 573
E-mail: maia_kav@yahoo.com

Abstract

Borrowings under the influence of the phonetic system of borrower language are gradually changed which is thoroughly depicted through transcription in the dictionaries. In other words, phonetic assimilation is accompanied by variations in pronunciation. The object of our research in the presented article is English borrowings in French and French borrowings in English. According to the degree of assimilation, borrowings can be divided into two groups: completely assimilated and partially assimilated. Borrowing and assimilation process is more

vividly reflected in English dictionaries rather than in the French ones. The speedy process to determine the norm of the standard pronunciation of a French word can not to be reflected in French publishings, whereas in English the adoption process of borrowings seems to be far longer and that's why English dictionaries are able to fix all pronunciation changes through transcription.

Keywords:

Old English, Scandinavian Languages, loan-words.

Влияние скандинавского языка на английский язык

Кавтария Майя Грановна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 599 414 573
E-mail: maia_kav@yahoo.com

Резюме

В эпоху раннего средневековья староанглийский язык, помимо латинского и французского, претерпел влияние другого иностранного языка. Это был язык новых завоевателей со скандинавского полуострова, которые начали свою деятельность с разбоя и грабежа и закончили покорением Британии.

Взаимодействие английского и скандинавских языков доказывается топонимами, которые до сих пор существуют на британских островах – названия предметов повседневного пользования и военная терминология.

В статье мы попытались показать степень влияния скандинавских языков на староанглийский язык.

Ключевые слова:

древнеанглийский язык, скандинавский язык, заимствованные слова.

მიმართვის საკომუნიკაციო მარკეტინგი გერმანულსა და ქართულში

მარინე ჯაში

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტი

ჭავჭავაძის გამზ. №32, 0179, თბილისი,

საქართველო

ტელ.: 599 552 195

E-mail: marina_dshaschi@yahoo.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია მიმართვის ფორმები გერმანულსა და ქართულ ენებში, რომლებიც დაკავშირებულია სამეცნიერო აქტთან. ეს უკანასკნელი უნდა აკმაყოფილებდეს გარკვეულ პირობებს: მასში უნდა მონაწილეობდეს მინიმუმ ორი ადამიანი და მათ უნდა ჰქონდეთ საერთო ენა. საკომუნიკაციო აქტის დროს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამეცნიერო ქცევის წესებს, რომლებიც უკავშირდება სამეცნიერო ეტიკეტს-სამეცნიერო ურთიერთობის ეროვნულ-სოციალურ და სოციალურად განმტკიცებულ სტერეოტიპებს, რაც საშუალებას იძლევა შეირჩეს სამეცნიერო ურთიერთობის “შენ” ან “თქვენ” ფორმა, რომლებიც მართებულია მოცემულ (ოფიციალურ ან არაოფიციალურ) სიტუაციაში. ასე რომ, ვიდრე საუბარს დავიწყებდეთ, ჩვენ უნდა მივმართოთ პარტნიორს, აუცილებელია მივესალმოთ, მაღლობა გადავუხადოთ ან მოვუბოდიშოთ. ეს ის ცოდნაა, რომლის მიღებას ცდილობს თითოეული ადამიანი უცხოური ენის დაუფლებისას და განსაკუთრებით საჭიროა იმათთვის, ვისაც ხშირად უხდება ურთიერთობა უცხოელ კოლეგებთან ისევე როგორც მთარგმნელ-თარჯიმნებისათვის, რომლებიც ასრულებენ შუამავლის როლს ინტერლინგვისტური კომუნიკაციისას.

საკვანძო სიტყვები:

მარკეტი, მიმართვის ფორმა, სამეცნიერო აქტი, ადრესატი, სამეცნიერო ეტიკეტი, სტე-

რეოტიპი, სამეცნიერო ქცევის წესები, ინტერლინგვისტური კომუნიკაცია.

შესავალი

თანამედროვე მსოფლიოში სულ უფრო მეტად იზრდება კონტაქტები სხვადასხვა ქვეყნებსა და ხალხებს შორის. ამიტომ ჩნდება საჭიროება მეტად თუ ნაკლებად ვისარგებლოთ იმ ქვეყნის ენით, სადაც ვიმყოფებით, განსაკუთრებით მაშინ, თუ გვაქვს სათანადო ენობრივი კომპეტენცია. ენის გამოყენებისას მნიშვნელოვანია მხედველობაში მივიღოთ სამეცნიერო ქცევის წესები, რომლებიც დაკავშირებულია ყოველ საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ენობრივ ერთეულთა სიტუაციური გამოყენების დაუწერელ კანონებთან. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმათთვის, ვისაც ხშირად უხდება ურთიერთობა უცხოელ პარტნიორებთან და ასევე მთარგმნელებისათვის, რადგან თარგმნის პროცესში ყოველთვის ჩართულია ორი ენა (განსხვავებით ერთენოვანი კომუნიკაციისაგან). მთარგმნელი კი ყოველთვის ასრულებს შუამავლის როლს ინტერლინგვისტური (ენათაშორისი) საკომუნიკაციო აქტის აქტუალიზაციის დროს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მიმართვის ფორმების შეჩვენების მართებულობა სხვადასხვა სამეცნიერო სიტუაციაში, ესენია: მისაღებისა და დამშვიდობების, მობოდიშების და მაღლობის გადახდის, მილოცვისა და კეთილი სურვილების გამომხატველი სტერეოტიპები, ასევე მოსაუბრისადმი სხვადასხვა სახის თავაზიანი და კეთილმოსურნე ურთიერთობის გამომხატველი ფორმები. ყველაზე მართებული სტერეოტიპების შეჩვენება განისაზღვრება მოლაპარაკისა და მისი მოსაუბრის სოციალური სტატუსით და სოციალური

როლით, მათი პირადული ურთიერთობებით და მრავალი სხვა ფაქტორით. სამეტყველო ეტიკეტი ვლინდება მეტყველებაში სამეტყველო ურთიერთობის მთელი პროცესის მანძილზე, მაგრამ იგი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მოსაუბრესთან კონტაქტის დამყარების დროს, ამ კონტაქტის შენარჩუნებისათვის. სამეტყველო ეტიკეტი ვლინდება ყველაზე მეტი სიხშირის მქონე საყოველღეო სიტუაციებში, სამეტყველო ურთიერთობის ყველაზე ადრეულ სტადიაზე. ამიტომ საჭიროა მიმართვის ყველა იმ ფორმის (საკომუნიკაციო მარკერის) ცოდნა, რომლებიც განსაზღვრულ ვითარებაში იხმარება.

პირითადი ნაწილი

თავდაპირველად შევეხეთ “du” – “Sie”- (“შენ”- “თქვენ”) ფორმების გამოყენების საკითხს. ფორმა “du” (შენ) გამოიყენება, როცა მივმართავთ : 1) კარგად ნაცნობ ადრესატს; 2) ურთიერთობის არაოფიციალურ ვითარებაში, ადრესატთან მეგობრული, ფამილიარული, ინტიმური ურთიერთობის დროს; 3) როცა ადრესატი მოლაპარაკის თანატოლია ან მასზე უმცროსი. ფორმა “Sie” (თქვენ)-ე. წ. “თავაზიანი ფორმა” მიუთითებს ზრდილობაზე და იხმარება: 1) უცნობ, ნაკლებად ნაცნობ ადრესატთან მიმართვისას; 2) ურთიერთობის ოფიციალურ ვითარებაში; 3) ადრესატთან განსაკუთრებული თავაზიანობის, თავშეკავებული ურთიერთობის დროს; 4) როცა ადრესატი მოლაპარაკის თანატოლია ან მასზე უფროსი (ასაკით, მდგომარეობით). გერმანულ ენაში მიმართვის რამდენიმე ფორმა არსებობს, რომელთაგან თითოეული განსაზღვრულ ვითარებაში იხმარება: 1. დაწესებულებებში, სამსახურში მიმართვის ფორმას წარმოადგენს:

Kollege/ Kollegin; Kollege/ Kollegin Meier, Sie warden am Telefon verlangt.

2. სკოლაში მოსწავლეები მასწავლებელს

მიმართავენ გვართ, რომლის წინ დგას Herr (თუ მასწავლებელი მამაკაცია), Frau (თუ მასწავლებელი გათხოვილია ან ასაკოვანი გაუთხოვარი ქალია) ან Fräulein (ახალგაზრდა გაუთხოვარი ქალის შემთხვევაში). აქ ყურადსაღებია ის ფაქტი, რომ მიმართვა Fräulein გაუთხოვარი ქალისადმი თანდათან გამოდის ხმარებიდან: Herr Schulz! Frau / Fräulein Müller! მასწავლებლები მოსწავლეებს მე-8-ე კლასამდე მიმართავენ სახელითა და შენობით, მე-8-ე კლასიდან კი სახელით, მაგრამ უკვე თქვენობით: **Hans, komm an die Tafel! Rolf, kommen Sie an die Tafel!**

3. უმაღლეს სასწავლებელში პროფესორ-მასწავლებელთა ურთიერთმიმართვის ფორმაა: **Herr Kollege! Frau Kollegin! Herr Meier! Frau Brandt!** (ქართულისათვის არანიშანდობლივია). სტუდენტები პროფესორ-მასწავლებლებთან მიმართვისას იყენებენ ფორმებს: Herr, Frau : **Herr Professor! Herr Professor Schmidt! Frau Doktor! Frau Doktor Weber!** ლექტორები სტუდენტებს, როგორც წესი, მიმართავენ თქვენობით და გვართ, რომლის წინ დგას Herr, Frau ან Fräulein ან მხოლოდ სახელით: **Frau/ Fräulein Müller, lesen Sie bitte den Text! Herr Weber, öffnen Sie bitte das Fenster! Eva, lesen Sie bitte den Text! Hans, öffnen Sie das Fenster!** სტუდენტები ერთმანეთს მიმართავენ სახელითა და შენობით: **Eva, gib mir bitte dein Vokabelheft! Hans, wir gehen heute ins Kino, kommst du mit?** სხვადასხვა თავყრილობებზე და შეკრებებზე დამსწრეთ მიმართავენ შემდეგნაირად: **Meine Damen und Herren! Herr Meier! Frau Wagner! Fräulein Weber!** გერმანიის გაერთიანების შემდეგ მიმართვის რამდენიმე ფორმა ამოღებულ იქნა ხმარებიდან, ესენია: ა) პარტიულ კრებებზე მიღებული მიმართვის ფორმა: **Genosse/ Genossin! Genosse Weber! Genossin Meier!** (ამხანაგი + გვარი); ბ) გერმანიის თავისუფალი ახალგაზრდული კავშირის წევრებისადმი მიმართვის ფორმა: **Liebe Jugendfreunde!** და ა. შ.

[სესიაშივილი. 1984:57]. არსებობს მაღალფარდოვანი სტილის ფორმებიც: **Gnädiger Herr! Gnädige Frau! Gnädiges Fräulein!** (მოწყალეო ბატონო! მოწყალეო ქალბატონო! -მოძველებული ფორმაა). ამ ბოლო დროს, როცა სახელმწიფოთა დაახლოებამ ფართო მასშტაბი მიიღო, ხშირად ხდება შეხვედრები მთავრობის მეთაურებს, პრეზიდენტებს შორის, ამიტომ ხშირად გაიგებთ, თუ როგორ მიმართავს ევროპელი ამა თუ იმ ქვეყნის პრეზიდენტს: **Herr Präsident, Eure Exzellenz! Exzellenz!** (თქვენო აღმატებულებავ!) სამეფო გვარის წარმომადგენლობისადმი მიმართვის ფორმაა: **Eure Majestät! Hoheit!** კუთვნილებითი ნაცვალსახელის Eure გამოყენებას Ihre-ს ნაცვლად უწოდებენ “pluralis majestetis” (თქვენო უმაღლესობავ! თქვენო უდიდებულესობავ!). მაღალი რანგის სასულიერო პირს მიმართავენ ფორმით: **Eure Eminenz!** (თქვენო მაღალუსამღვდელოესობავ!). მიმართვის ფორმები შეიძლება რამდენიმე ჯგუფად დაიყოს:

1. მიმართვა უცნობი ადრესატისადმი, მისი ფორმაა: Herr/ Frau + გვარი, Kollege/ Kollegin+ გვარი. მიმართვა შეიძლება მოიცავდეს ადრესატის პროფესიაზე მითითებას, მის საზოგადოებრივ მდგომარეობას, დასაქმებულობას მოცემულ მომენტში და ა.შ. მაგალითად: ა) მიმართვა მომსახურების სფეროს ნებისმიერი ასაკის მუშაკი ქალისადმი: **Junge Frau! Fräulein! Kollegin! Ich möchte zahlen!** მყიდველისადმი: **Meine Dame! Mein Herr!** ოფიციანტისადმი: **Herr Ober!** მძღოლისადმი: **Kollege! Chef!** აქ ხშირად გხვდება როგორც მოხმობის ფორმა სიტყვა : **Taxi! (Hallo, Taxi!)** პატივცემულო მგზავრებო: **Werte Reisende!** (nur im Plural-მხოლოდ მრავლობითში). მიმართვა კლიენტისადმი მომსახურების სფეროში (მაგ. ატელიეში): **Meine Dame, sind Sie an der Reihe! Werte Kunden!** (nur im Plural- პატივცემულო კლიენტებო/ მხოლოდ მრავლობითში). ბ) ხანდაზმული პირების მიმართვა უცნობი ახალგაზრდები-

სადმი: **Junger Mann! Junge Frau! Fräulein!** (შვილო! დედიკო! შვილიკო! ქალიშვილო! ბიჭი! ახალგაზრდავ! გოგონა! ხალხური / სასაუბრო/ მიმართვები, როგორცაა: ბიძაჩემო! ბიძია! ბაბუა! ბებია! დეიდა! საშუალო და ხანდაზმული ასაკის პირებისადმი გერმანულსათვის არ არის ნიშანდობლივი. მიმართვა: **Herr Wirt! Frau Wirtin!** იხმარება რესტორნის მფლობელებთან მიმართებაში, რაც არ არის ნიშანდობლივი ქართულსათვის: **Herr Wirt, ich möchte zahlen!** ახალგაზრდებთან მიმართებაში ფართოდ გამოიყენება სტილისტურად ნეიტრალური მიმართვები: **Junger Mann! Fräulein! Junge Frau!** ფამილიარულ, მაგრამ მეგობრული მიმართვის ფორმას წარმოადგენს: **Freund!** (მეგობარო!), **Kollege!** (კოლეგა!)-ახალგაზრდა და საშუალო ასაკის მამაკაცისადმი. **Kollege, kannst du/könntest du/bitte mal den Koffer halten?** შორისდებულები-მოწოდება/დაძახება/-ეი, ჰეი! – He (Hallo)! წარმოადგენს უხეშ, ფამილიარულ ფორმას ყურადღების მიპყრობისა: **He(Hallo), hast/hättest/du mal ‘ne Zigarette?** (ჰეი, მოსაწვევი ხომ არ გაქვს? სიგარეტი ხომ არ გაქვს? მიმართვა აუდიტორიისადმი: გერმანულ ენაში ასეთი მიმართვები თითქმის ყოველთვის აღჭურვილია განმსაზღვრელებით: “ძვირფასო”, “პატივცემულო” –**Liebe Kollegen! Liebe/Werte/ Delegierte!** - ძვირფასო, პატივცემულო დელეგატებო! **Liebe Eltern!** - ძვირფასო მშობლებო! **Liebe Fernsehzuschauer!** - ძვირფასო ტელემყურებლებო! **Liebe Hörer!** - ძვირფასო მსმენელებო! **Werte/ Verehrte/ Anwesende! Liebe Gäste!** - ძვირფასო, პატივცემულო სტუმრებო! მიმართვა მხოლოდ გვარებით (უფროსი ასაკის წარმომადგენლისა უმცროსისადმი) ხანდახან გამოიყენება გერმანულ ენაში, მაგრამ იგი ძალიან უხეშად უღერს:

Müller! Krause! იგი უფრო დამახასიათებელია ყაზარმული სიტუაციისათვის.

2. მიმართვა ნაცნობი ადრესატისადმი: ა) მომველელი ქალისადმი საავადმყოფოში ან დამლაგებლისადმი: **Frau+** გვარი,

Schwester + სახელი (მხოლოდ საავადმყოფოში), მიმართვა სამედიცინო პერსონალისადმი: ექიმო! – **Herr/Frau Doktor! Frau Doktor Weiß!** მედიცინის დისადმი: **Schwester! Schwester Helga! Schwester, geben Sie mir bitte eine Spritze!** სამედიცინო პერსონალის მიმართვა ავადმყოფისადმი: **Herr, Frau, Fräulein** + გვარი. მიმართვა სახელით, მაგრამ Sie- ფორმით უფრო ნიშანდობლივია საშუალო ასაკის ინტელიგენტებისათვის, მაგ.: **Bernd, wo haben Sie dieses Buch gekauft?** ახლობელ, კარგად ნაცნობ ადამიანებს / მეგობრებს, ახლობლებს/ მიუხედავად მათი ასაკისა, თუ ასაკით თანატოლი პირები საუბრობენ, მიმართავენ საკუთარი სახელებით: **Ursula! Dieter!** ხანდახან იხმარება სახელის შემოკლებული ფორმები: **Urse! Uschi! Gabi! Rudi!** (**Ursula, Gabrielle, Rudolf**). რიგ სახელებთან გხვდება კნინობით-საალერსო სუფიქსები: i, -chen, -lein. მაგრამ ხშირად ისინი არა მარტო საალერსო, ფამილიარულ მნიშვნელობას გადმოსცემენ, არამედ ირონიის და უპატივცემულობის გამომხატველადაც გვევლინებიან, ამიტომ მათ გამოყენებას უნდა ვერიდოთ. უმცროსის მიმართვაში უფროსისადმი ასაკის მიხედვით (ლაპარაკია ახლობელ ადამიანებზე) გამოიყენება ნათესაობის გამომხატველი სახელები: **Tante Hanna! Onkel Kurt!** გარდა ამისა, ბავშვები ასე მიმართავენ ყველა უცნობ მოზრდილს: **Tante+** სახელი (ბავშვთა ბაღის აღმზრდელებს, მასწავლებლებს, ძიძებს): **Frau Schuster!** გხვდება აგრეთვე ნაცნობი ადრესატისადმი სასაუბრო მიმართვები, როგორცაა: **Brüderchen! Schwester-chen!** (ძამიკო, ძმაო!, დაიკო, დაო!). ისინი გამოიყენება გერმანულ ენაში მხოლოდ ნათესავეებთან მიმართებაში (ან ხუმრობით ან ირონიულად) ან ბავშვების მხრიდან უმცროს ძმებთან ან დებთან მიმართებაში. მიმართვა ნათესავეებისადმი: **Oma!** (ბებია, ბებიკო, ბებო!), **Opa!** (ბაბუა, ბაბუკა!), ასევე **Vati! Mutti!** (მამიკო! დედიკო!) არა მარტო ბავშვის მიმართვის ფორ-

მებს წარმოადგენს ახლო ნათესავეებისადმი, არამედ მათი ურთიერთმიმართვის საალერსო ფორმებსაც. [ფორმანოვსკაია/სოკოლოვა. 1989:9].

რაც შეეხება ქართულს, მასში მიმართვა მოსაუბრისადმი მამის სახელით არ არის ნიშანდობლივი. თავაზიანი მიმართვისადმი დიდი ხნის განმავლობაში იხმარებოდა სიტყვა “უფალი”: უფალო გიორგი, უფალო მასწავლებლო და ა.შ. შემდგომ მხატვრულ ლიტერატურაში თანდათან იჭრება იმავე მნიშვნელობის ხალხურ ენაში არსებული სიტყვა “ბატონი”, რომელიც დაახლოებით XVIII საუკუნიდან ხდება “უფალი” სიტყვის კანონიერი სინონიმი და დებულობს ლიტერატურულ სანქციას. დროთა განმავლობაში სიტყვა “ბატონი” საბოლოოდ ავიწროებს და განდევნის ენიდან სიტყვა “უფალს” და იქცევა ერთადერთ სიტყვად თავაზიანი მიმართვისას. კომუნისტური რეჟიმის პერიოდში ნათარგმნ მხატვრულ ლიტერატურაში, აგრეთვე სასაუბრო ენაში თავაზიანი მიმართვისას მოსაუბრისადმი ხშირად იხმარებოდა ან მამის სახელი რუსული ენის სუფიქსებით “-ინ”, “-ოვინ”, “-ევი”: პლატონინ! თეიმურაზოვინ! მალაქიევი! ან სახელი და მამის სახელი, მსგავსად რუსული სახელისა და მამის სახელისა: შოთა დიმიტრის ძე! ირაკლი გიორგის ძე! და ა. შ. მაგრამ ეს ფორმები მაშინაც რჩებოდა ქართული ენის ლიტერატურული ნორმის მიღმა, რადგანაც მათი ესთეტიკური ღირებულება საკმაოდ საჩუკო იყო. ყველა არსებულ თავაზიან ფორმებს შორის ქართულ ენაში არსებობის უფლება მიიღო სიტყვა “ბატონმა”, რომელიც ოდესღაც აღნიშნავდა კონკრეტულ პიროვნებას, მაგრამ ისტორიული განვითარების შედეგად მიიღო განზოგადოებული მნიშვნელობა და გადაიქცა თავაზიანი მიმართვის ფორმად, მაგ.: ბატონო დავით! ბატონო ზურაბ! (უფრო იშვიათია ფორმები: ბატონო დევიძე, ბატონო ფიფია! და ა.შ.) [ძიძიგური, 1965: 270].

დასკვნა

საკომუნიკაციო აქტის დროს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამეტყველო ქცევის წესებს, რომლებიც ორივე ენაში (გერმანულსა და ქართულში) უკავშირდება სამეტყველო ეტიკეტს, ანუ სამეტყველო ურთიერთობის სტერეოტიპებს, რაც საშუალებას იძლევა შეირჩეს მიმართვის შესაბამისი ფორმები, როგორც ოფიციალური, ასევე არაოფიციალური კომუნიკაციისათვის. მიმართვის საკომუნიკაციო ფორმების ცოდნა აუცილებელია იმათთვის, ვინც ცდილობს უცხოური ენის დაუფლებას, ვისაც ხშირად უხდება ურთიერთობა უცხოელ პარტნიორებთან, ასევე აუცილებელია მთარგმნელ-თარჯიმნებისათვის, რათა კომუნიკაცია, განსაკუთრებით მისი საწყისი სტადია, კორექტული იყოს და ითვალისწინებდეს ორივე ენისათვის სპეციფიკური მიმართვის საკომუნიკაციო მარკერების გამოყენების მართებულობას.

ლიტერატურა

1. Голетиани Г. (1970): Сопоставительная грамматика русского и грузинского языков. Морфология, часть 1, издательство ТГУ. Тбилиси
2. თ. სესიაშვილი (1984): მიმართვის ფორმები გერმანულში, ჟურნალში: უცხოური ენები სკოლაში N 1. საქართველოს ცკ-ს გამომცემლობა, თბილისი
3. Формановская Н., Соколова Х. (1989): Речевой этикет. Русско-немецкие соответствия. справочник, издательство «Высшая школа». Москва
4. შ. ძიძიგური (1965): ენა და ლიტერატურა, გამომცემლობა “ლიტერატურა და ხელოვნება”. თბილისი

Коммуникативные маркеры обращения в немецком и грузинском языках

Джашаи Марина Николаевна

Государственный университет им. Ильи

Факультет наук и искусства

Пр. И. Чавчавадзе №32, 0179, Тбилиси, Грузия

Тел.: 599 552 195

E-mail: marina_dshaschi@yahoo.com

Резюме

В данной статье рассматриваются формы обращения в немецком и грузинском языках, которые связаны с речевым актом. Последнее должно удовлетворять определенным условиям: в нем должно участвовать не менее двух человек, и у них должен быть общий язык. Во время коммуникативного акта большое значение придается правилам речевого поведения, которые связаны с речевым этикетом-национально специфичными и социально закрепленными стереотипами общения, позволяющими выбрать «ты» или «Вы» формы общения, уместные в данной (официальной или неофициальной) ситуации. Так что, прежде чем начать беседу, мы должны обратиться к партнеру; надо его обязательно приветствовать, отблагодарить или извиниться. Это то знание, к которому стремится каждый человек при освоении иностранного языка. Это особенно необходимо для тех, кто часто имеет дело с иностранными коллегами, а также для переводчиков, которые играют роль посредника при интерлингвистической коммуникации.

Ключевые слова:

маркер, формы обращения, речевой акт, адресат, речевой этикет, стереотип, правила речевого поведения, интерлингвистическая коммуникация.

Communication Markers of Address in German and Georgian Languages

Marina Jashi

Ilia's State University

Faculty of Sciences and Art

32, I.Chavchavadze av., 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.: 599 552 195

E-mail: marina_dshaschi@yahoo.com

Abstract

This article discusses the forms of address connected to the speech act in German and Georgian languages. Speech act should satisfy certain conditions: participation of at least two individuals and a common language shared by the participants. During the act of communication great importance is attached to the rules of

speech act which are connected to the speech etiquette – national-specific and social stereotypes of verbal communication-that allows us to choose between formal and informal styles of verbal communication, depending on given circumstances and situation. Therefore, to start a verbal communication we should first address the interlocutor, greet him/her, express gratitude or apologize, if appropriate. This is the knowledge, a person studying a foreign language tries to acquire. This is especially important for the people who frequently interact and communicate with their foreign counterparts as well as for translators, who are mediators by the interlinguistic communication.

Keywords:

marker, forms of address, speech act, addressee, speech etiquette, stereotypes, rules of speech act, interlinguistic communication.

სოციალური მეცნიერებები

Social Sciences

Социальные науки

იმიჯი როგორც PR საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება

თინათინ აფხაიძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კოსტავას №77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ: 599 480 058
E-mail: t_apkhaidze@yahoo.com

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია PR საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულების – იმიჯის ფსიქოლოგიური შინაარსი. უკანასკნელ წლებში ახალი სიტყვა „იმიჯი“ ძალზე პოპულარულია. გაჩნდნენ ეფექტური იმიჯის შექმნის სპეციალისტები – იმიჯმეიკერები. დღის სინათლე იხილა იმიჯის პრობლემებისადმი მიძღვნილი პუბლიკაციებმა, შეიქმნა მეცნიერების ახალი დარგიც – იმიჯოლოგია.

ეფექტიანი იმიჯის შექმნისას ნათლად უნდა გვქონდეს წარმოდგენილი, კონკრეტულად როგორი იმიჯია საჭირო. იმიჯი შეიძლება იყოს: გარეგანი ან შიდა, პოზიტიური ან ნეგატიური, ბუნებრივი ან ხელოვნური, კოგნიტიური ან ემოციონალური. იმიჯის ყოველ ტიპს თავისი ფსიქოლოგიური სპეციფიკა აქვს, რომელიც განსაზღვრავს კიდევ მისი ჩამოყალიბების სტრატეგიასა და მეთოდებს, საზოგადოებასთან ურთიერთობის და სარეკლამო საქმიანობის თავისებურებებს.

საკვანძო სიტყვები:

PR, ორგანიზაცია, იმიჯი, პოზიტიური, იმიჯოლოგია.

შესავალი

PR-საქმიანობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიმართულება ორგანიზაციის პოზიტიური, ეფექტური იმიჯის ჩამოყალიბებაა. კონკრეტული მიზნების მისაღწევად შექმნილი თანამედროვე ორგანიზაცია ახორციელებს თავის საქმიანობას მრავალფეროვანი ურთიერთქმედებებისა და ურთიერთკავშირის პირობებში, სადაც არსებობს განსხვავებული ეკონომიკური, პოლიტიკური, სამართლებრივი, სოციალური და სხვა ინტერესები. ამასთანავე, ორგანიზაცია მუდმივად იმყოფება მრავალმხრივი ურთიერთქმედებების სისტემაში, რაც, ეჭვგარეშეა, გავლენას ახდენს მის საქმიანობასა და მიღებულ გადაწყვეტილებებზე. ამიტომაც ამ რთული ურთიერთქმედებების რეგულირება წარმოადგენს ორგანიზაციის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფუნქციას, რომელიც უზრუნველყოფს მის წარმატებულ საქმიანობას სხვა ორგანიზაციებთან, ჯგუფებთან. საზოგადოებასთან ურთიერთობების ასეთი რეგულაცია ძირითადად მიმართულია ურთიერთნდობის მიღწევაზე, ურთიერთობების დამყარებაზე. ეს გულისხმობს კონტაქტებისა და გარეშე ინფორმაციის განსაკუთრებულ დაგეგმვასა და რეალიზაციას მოქნილი ურთიერთქმედებისა და უკუკავშირების საფუძველზე, ანუ სპეციალურ PR-საქმიანობას. ამ საქმიანობაში წყდება სხვადასხვაგვარი ამოცანები, თუმცა, მათი სახისა და შინაარსის მიუხედავად, ცენტრალურ ამოცანას წარმოადგენს პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბება, მის საფუძველზე რეპუტაციისა და ნდობაზე დაფუძნებული დამოკიდებულებების მიღწევა და შენარჩუნება. ამიტომაც ნებისმიერი საქმიანობა საზოგადოებასთან ურთიერთობის მიმართულებით უნდა დაი-

წყოს ორგანიზაციის პოზიტიური იმიჯის შექმნით, მისი მონიტორინგითა და განვითარებით. რეკლამის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წესი გვამცნობს: სანამ შევუდგებოდეთ სარეკლამო აქციებს ან სარეკლამო პოლიტიკას, იზრუნეთ თქვენთვის ხელსაყრელ იმიჯზე. თუმცა, პოზიტიური იმიჯის შექმნა არ შემოიფარგლება მხოლოდ სარეკლამო ინტერესებით.

ძირითადი ნაწილი

უკანასკნელ წლებში ახალი სიტყვა „იმიჯი“ ძალზე პოპულარულია. გახშირდა ისეთი გამოთქმები, როგორცაა „იმიჯ პოლიტიკა“, „ორგანიზაციის იმიჯი“, „პროექტის იმიჯი“, „ქალაქის ან რეგიონის იმიჯი“ და სხვ. მიმზიდველი იმიჯის შექმნაზე იხარჯება უდიდესი სახსრები, განსაკუთრებით საარჩევნო კამპანიების პერიოდში.

იმიჯი – მასობრივ ცნობიერებაში ჩამოყალიბებული და სტერეოტიპის ხასიათის მქონე ვინმეს ან რაიმეს ემოციურად ძლიერ შეფერილი სახეა.

ამერიკელი სპეციალისტები იმიჯს განიხილავენ როგორც ძლიერ შთაბეჭდილებას, რომელსაც უდიდესი მარეგულირებელი თვისებები აქვს, ანუ იმიჯი განსაკუთრებული ფსიქიკური სახეა, რომელიც ძლიერად და მიზანმიმართულად ზემოქმედებს პიროვნების ან ჯგუფის ემოციებზე, ქცევასა და ურთიერთობებზე.

იმიჯის მაღალი მარეგულირებელი ძალა განპირობებულია იმითაც, რომ, როგორც ფსიქოლოგები ამბობენ, „იმიჯი ილუზორული სივრცის რეალობაა“. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ჩვენ შეგვიძლია ვიცხოვროთ არა მხოლოდ რეალურ, არამედ ილუზორულ – რეალობისგან ძალზე შორს მყოფი შთაგონებული განაწესების სამყაროშიც. სწორედ ამას ეყრდნობა რეკლამა მისთვის

ჩვეული „ხრაშუნა ბედნიერებით“ და „სამოთხის ნეტარებით“, ამაზეა აგებული პოლიტიკაც, სადაც, ამერიკელი სპეციალისტების მოსაზრებით, „ერთმანეთს კონკურენციას უწევენ არა პოლიტიკოსები, არამედ მათი იმიჯები“.

ფსიქოლოგები ამტკიცებენ, რომ იმიჯი ბევრად უფრო კომფორტულია, ვიდრე რეალური სამყარო, რადგან გამოირჩევა შემდეგი მახასიათებლებით:

პრინციპულად შეუძლებელია მისი შემოწმება, აქედან გამომდინარე, მასში ნაკლებია იმედგაცრუება; იგი ჰარმონიული, მთლიანი და არაწინააღმდეგობრივია, ეს კი უმრავლესობაში დადებით დამოკიდებულებას იწვევს; ის ყოველთვის კეთილმოსურნეა, მიმართულია ადამიანისკენ („ყველაფერი ადამიანისთვის, ადამიანის საკეთილდღეოდ“, „...შენ ყოველთვის ფიქრობ ჩვენზე“ და სხვ.);

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ილუზორული სამყარო მაინც არ ფუნქციონირებს დამოუკიდებლად რეალობისგან, იგი ხშირად კვეთს რეალურ სამყაროს. ამ „კვეთისას“ იგი აუცილებლად უნდა წააგავდეს მას. ამიტომაც რეალურ სამყაროსა და ილუზორულ სამყაროს შორის ურთიერთქმედება ხორციელდება შემდეგი სქემით:

მეტაფორა (ვინმეს ან რაიმეს გამომსახველობითი, ადვილად დასამახსოვრებელი სახე, რომელსაც სხვაგვარი თვისებები ახასიათებს);

გმირი (ასახიერებს რეალობას, დროს ან ებრძვის მათ);

ნიშანი (დამახასიათებელი სიმბოლიკა, გარეგნობა, ქცევა და სხვ.).

მათი ძიება წარმოადგენს სწორედ იმიჯ-მეიკერული საქმიანობის მთავარ ფსიქოლოგიურ შინაარსს.

ზემოთქმულზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ იმიჯი არის მიმზიდველი მანიპულატორი, ადვილად ასახსნელი ფსიქიკური სახე, რომელიც ზემოქმედებს ადამიანის ემოციონალურ სფეროზე (ზოგჯერ

მის ქვეცნობიერზეც), მათი მეშვეობით კი – ცნობიერებისა და ქცევის ახსნით მექანიზმებზე, ადამიანის არჩევანზე. იმიჯის მოქმედება ეფუძნება ძლიერ ემოციურ შთაბეჭდილებას, როცა ქვეითდება ცნობიერებითი კონტროლის მექანიზმები. სწორედ ამაშია მთავარი განსხვავება იმიჯსა და ვინმეს ან რაიმეს ამსახველი მახასიათებლების ფსიქიკურ სახეს შორის.

მეცნიერული კვლევები და PR-პრაქტიკა მოწმობს იმას, რომ იმიჯის მთავარი ფუნქციაა ვინმეს ან რაიმეს მიმართ დადებითი დამოკიდებულებების ჩამოყალიბება. თუ დადებითი დამოკიდებულება უკვე ჩამოყალიბებულია, მას როგორც სოციალური კავშირების შედეგს, აუცილებლად მოჰყვება ნდობა და, თავის მხრივ, – მაღალი შეფასება და გააზრებული არჩევანი. ასეთია ფსიქოლოგიური ჯაჭვი, რომელიც დადებითი დამოკიდებულებების შედეგად იქმნება. ამასთანავე, დადებითი იმიჯი, როგორც წესი, ხელს უწყობს პრესტიჟის და, აქედან გამომდინარე, ავტორიტეტისა და გავლენის ამაღლებას. პოზიტიური იმიჯი ასევე მაღალი რეიტინგის მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს, რაც ძალზე აუცილებელია მრავალფეროვანი ინფორმაციით გაჯერებულ საჯარო საქმიანობაში. სწორედ ამიტომაც ამერიკელები ამბობენ, რომ „დადებითი იმიჯი მილიარდობით დოლარი ღირს“. PR-საქმიანობა მიმართული უნდა იყოს დადებითი დამოკიდებულებებისა და ნდობის მიღწევაზე.

ეფექტიანი იმიჯის ჩამოყალიბებისას ნათლად უნდა გვქონდეს წარმოდგენილი, კონკრეტულად როგორი იმიჯია საჭირო. ბუნებრივია, – დადებითი და მიმზიდველი, მაგრამ კონკრეტიზაცია მაინც საჭიროა, რადგან იგი განსაზღვრავს PR-საქმიანობის ხასიათსა და მიმართულებას, რადგან იმიჯის სახის ან ტიპის არჩევა განსაზღვრავს სტრატეგიას და მის შესაქმნელად განსახორციელებელი საქმიანობის შინაარსს. ამ

მიზნით იმიჯის ტიპები იქმნებოდა ზოგადი და სპეციალური საფუძვლების ბაზაზე მსგავსება-განსხვავებების კრიტერიუმებით. განვიხილოთ ეს საბაზისო საფუძვლები და მათი შესაბამისი იმიჯის ტიპოლოგია. საილუსტრაციოდ ავიღოთ ორგანიზაციათა იმიჯის ტიპები:

პირველ საფუძვლად არჩეულ იქნა გამოვლენის მიმართულება, ანუ ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა ნიშნებით ყალიბდება იმიჯი. ამ შემთხვევაში იმიჯი შეიძლება იყოს:

1) გარეგანი, ანუ ვლინდებოდეს ძირითადად გარე ფაქტორებით და ორიენტირებული იყოს კლიენტებსა თუ მომხმარებლებზე (საფირმო სტილი, ლოგოტიპი, სლოგანი, ოფისის ინტერიერი, პერსონალის გარეგანი სახე და სხვ.);

2) შიდა, რომელიც იქმნება როგორც მუშაობისა და პერსონალის დამოკიდებულებების შესახებ შთაბეჭდილება (კორპორაციული ურთიერთობები, ქცევის ეთიკა, სასქმიანი ურთიერთობების თავისებურებები, ტრადიციები და სხვ.).

ცხადია, რომ იმიჯის აღნიშნულ სახეებს შორის შეიძლება იყოს მჭიდრო ფუნქციური კავშირები. ამასთანავე, ისინი სასურველიცაა, რადგან მათი შეუსაბამობა გამოიწვევს ორგანიზაციისა და მისი საქმიანობისადმი უნდობლობას. უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენს პრაქტიკაში ხშირად გვხვდება შეუსაბამობა, როცა გარეგანი იმიჯი შეესაბამება სტანდარტებს, ხოლო შიდა მისი საპირისპიროა.

მეორე საფუძველია იმიჯის ემოციური შეფერილობა. მასზე დაყრდნობით ვიღებთ იმიჯის ორ სახეს:

1) პოზიტიურ იმიჯს (აქ კომენტარები არაა საჭირო, მის მიღწევაზეა მიმართული PR-საქმიანობა);

2) ნეგატიურ იმიჯს (ყალიბდება უმთავრესად პოლიტიკური ოპონენტების მიერ ე.წ. „შავი პიარის“ და ანტირეკლამის მეშვეობით; კომერციულ საქმიანობაში ნაკლებად გვხვდება, მაგრამ თუკი ასეთ მუშაობას

აწარმოებენ კონკურენტები, უმეტეს შემთხვევაში ეს ხდება ფარულად, გაშუალებული, „ფარული იძულების“ ფსიქოლოგიური ტექნოლოგიების გამოყენებით).

მესამე საფუძველია PR-საქმიანობის მიზანმიმართულება. აღნიშნული საფუძვლის მიხედვით გამოყოფენ ორ ტიპს:

ა) ბუნებრივ იმიჯს, რომელიც სტიქიურად ყალიბდება, სპეციალური PR-აქციებისა და რეკლამის გარეშე, ორგანიზაციის პრაქტიკული საქმიანობის შედეგად;

ბ) ხელოვნურ იმიჯს, რომელიც იქმნება რეკლამით ან PR-აქციებით და მთლად არ შეესაბამება ორგანიზაციის საქმიანობის ხასიათსა და შედეგიანობას.

სპეციალისტები აღნიშნავენ, რომ საზოგადოებასთან ურთიერთობის მიმართულებით მუშაობის (ან სარეკლამო საქმიანობის) პირველ ეტაპზე დომინირებს ხელოვნური იმიჯი როგორც ერთგვარი შელამაზებული რეალობა, შემდგომში ხდება მათი ორმხრივი ადაპტაცია და დაახლოება.

მეოთხე საფუძველია აღქმის რაციონალურობის ხარისხი. ამ შემთხვევაში იმიჯი შეიძლება იყოს:

ა) კოგნიტური, რომელიც იძლევა მშრალ სპეციალურ ინფორმაციას (ორიენტირებულია ძირითადად გათვითცნობიერებულ, ვიწრო სპეციალისტებზე);

ბ) ემოციური, გრძნობიერი (ასეთი იმიჯი ორიენტირებულია ფართო აუდიტორიაზე და იწვევს ძლიერ ემოციურ გამოხმაურებას).

მეხუთე საფუძველია იმიჯის შინაარსი, მისი შესაბამისობა საქმიანობის სპეციფიკასთან. ამ შემთხვევაში გამოყოფენ შემდეგ ტიპებს:

- პოლიტიკურ იმიჯს;
- ხელმძღვანელის (და მისი გუნდის) იმიჯს;
- ორგანიზაციის იმიჯს;

- ტერიტორიის (ქალაქის, რეგიონის, ქვეყნის) იმიჯს;

- იდეის, პროექტის იმიჯს.

იმიჯის ყოველ ტიპს თავისი ფსიქოლოგიური სპეციფიკა აქვს, რომელიც განსაზღვრავს კიდევ მისი ჩამოყალიბების სტრატეგიასა და მეთოდებს, საზოგადოებასთან ურთიერთობის და სარეკლამო საქმიანობის თავისებურებებს.

დასკვნა

ამრიგად, PR საქმიანობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიმართულებას ორგანიზაციის იმიჯის პოზიტიური ფორმირება წარმოადგენს. იმიჯს უდიდესი მარეგულირებელი თვისებები აქვს. პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბება და მის საფუძველზე რეპუტაციისა და ნდობაზე დაფუძნებული დამოკიდებულებების მიღწევა-შენარჩუნება აქტუალურია თანამედროვე, განვითარებული ორგანიზაციისთვის. ამიტომაც ნებისმიერი საქმიანობა საზოგადოებასთან ურთიერთობის მიმართულებით უნდა დაიწყოს ორგანიზაციის პოზიტიური იმიჯის შექმნით, მისი მონიტორინგითა და განვითარებით.

ლიტერატურა:

1. Давыдов Д. Г. (2006): Психология. „Паблик Рилеიшн“. М.
2. Богданов. Е. Н., Зазыкин В. Г. (2003): Психологические основы. „Паблик Рилеишн“. М.
3. Резепов И. (2009): Психология рекламы и PR. М.
4. Перелигина Е. Б. (2009): Психология имиджа. М.
5. Почепцов Г. Г. (2009): Имиджелогия. М.

Image As One of the Main Directions of PR Activity

Tinatin Apkhaidze

Georgian Technical University

Liberal Arts Department

77 Kostava st., 0175, Tbilisi, Georgia

Tel. : 599 480 058

E-mail: t_apkhaidze@yahoo.com

Abstract

The paper discusses the psychological contents of image – one of the main directions of PR activity. A new word “image” has become very popular in recent years. As a result the specialists of creating ‘an effective image’ – imagemakers have appeared. Publications dedicated to image problems came into sight and the new field of science – imageology has been created.

In order to create an efficient image we have to imagine clearly what kind of image should be made. An image may be: outer and inner; positive and negative; natural and artificial; cognitive or emotional. Each type of image has psychological specifics which defines the strategies and methods of its creation, the peculiarities of public relations and advertising activity.

Keywords:

PR, organisation, image, positive, imageology.

Имидж как одно из основных направлений в PR деятельности

Апхаидзе Тинатин Нугзаровна

Грузинский технический университет

Департамент либеральных наук

Ул. Костава №77, 0175, Тбилиси, Грузия

Тел. 599 480 058

E-mail: t_apkhaidze@yahoo.com

Резюме

В статье рассмотрено психологическое содержание формирования имиджа – одного из основных направлений PR деятельности. В последние годы новое слово „имидж“ стал очень популярным; появились специалисты построения „эффективного имиджа“ – имиджмейкеры. Появились публикации, относящиеся к проблемам имиджа, создавалась новая отрасль науки – имиджелогия.

Для построения эффективного имиджа необходимо ясно представить, какой конкретно имидж следует представить. Имиджи бывают разные: наружный и внутренний, позитивный или негативный, натуральный или искусственный, когнитивный или эмоциональный. Каждый тип имиджа имеет свою психологическую специфику, которая определяет стратегию и метод создания, а также его особенности в связи с общественными отношениями и с рекламной деятельностью.

Ключевые слова:

PR, организация, имидж, позитивный, имиджелогия.

ემილ დიურკემი სოლიდარობის ფენომენის, როგორც სოციალური ინტეგრაციის უმაღლესი პრინციპის შესახებ

დოდო ლაბუჩიძე
გრიგოლ რობაქიძის სახელობის
უნივერსიტეტი
ფილოსოფიისა და სოციალურ
მეცნიერებათა კვლევითი ინსტიტუტი
ჟ. ბაგრატიონის ქ. №6, თბილისი,
საქართველო
ტელ: 591 605 948
E-mail: dodolaboutchidze@yapoo.fr;
dodolaboutchidze@mail.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულ საკითხთა სპექტრი ეყრდნობა ფრანგული სოციოლოგიის ფუძემდებლის, სოციოლოგიური კონცეფციის რეფორმატორის ემილ დიურკემის [1858-1917] მიერ სოლიდარობის ფენომენის, როგორც სოციალური ინტეგრაციის უმაღლესი პრინციპის გააზრებას. დიურკემისათვის ნათელია, რომ ორგანიზებულ საზოგადოებებს არსებობის შენარჩუნება ძალუბთ მხოლოდ ყველა მათი შემადგენელი ნაწილის სოლიდარობით და ეძიებს სოციალური სოლიდარობის განმაპირობებელ არსებით მიზეზს. დიურკემის სოციოლოგიურმა თეორიამ დიდი გავლენა მოახდინა დასავლეთ ევროპის სოციოლოგიურ მემკვიდრეობაზე და დღემდე არ დაუკარგავს შემეცნებითი ღირებულებას.

საკვანძო სიტყვები:

სოლიდარობა, კოჰეზია, ინტეგრაცია, პროგრესი, შრომის დანაწილება, პოზიტიური სოლიდარობა, სპეციალიზაცია, ცივილიზაცია, ანომია.

შესავალი

ემილ დიურკემი ჯერ კიდევ პარიზის უმაღლეს პედაგოგიურ სასწავლებელში

(École Normale) სწავლის პერიოდში დაინტერესდა სოციალური ფაქტებისა და სოციალური ურთიერთობების კვლევით. სოციალურ მეცნიერებათა სწავლების მეთოდის გაცნობის მიზნით, 1885 წელს იგი გაემგზავრა გერმანიაში. სამშობლოში დაბრუნებული დიურკემი სოციოლოგიის კურსის წასაკითხად მიიწვიეს ქ. ბორდოს უნივერსიტეტში, რამდენიმე წლის შემდეგ (1896) კი იგი სათავეში ჩაუდგა ხსენებული უნივერსიტეტის სოციალური მეცნიერებების კათედრას, ფაქტობრივად, სოციოლოგიის პირველ დამოუკიდებელ კათედრას საფრანგეთში. ორიოდე წლის შემდეგ, ქ. ბორდოში დიურკემმა დააარსა ჟურნალი *სოციოლოგიური წელიწდეული* (L'Année Sociologique). ეს გახლდათ ფრანგული სოციოლოგიის სკოლის ბეჭდვითი ორგანო, რომლის მეშვეობითაც ეცნობოდა საზოგადოება სოციოლოგიის მრავალ აქტუალურ საკითხს. 1902 წლიდან დიურკემი მოღვაწეობდა პარიზში, ხელმძღვანელობდა სოციოლოგიის კათედრას სორბონის უნივერსიტეტში. აღსანიშნავია ისიც, რომ დიურკემის ორატორული ნიჭი საოცარად ზრდიდა მსმენელთა ინტერესს მისი ლექციებისადმი.

მეცნიერულად დასაბუთებული მტკიცებების მოყვარულ დიურკემს, სოციოლოგთა საერთო ნაკლად მიაჩნია სოციალური ფაქტების ზერელე კვლევა, მსჯელობა არა საგნებზე, არამედ კონცეპტებზე. სპენსერის, მილისა და კონტისაგან განსხვავებით, სოციალურ მოვლენათა აღწერისა და ახნის მიზნით, დიურკემი საჭიროდ მიიჩნევს გონებასა და ჭეშმარიტებაზე დაფუძნებული საგანგებო მეთოდით ხელმძღვანელობას. მისი სოციოლოგიური მოძღვრება გამსჭვალულია იდეით: *სოციალური ფაქტები არის რეალობა sui generis და უნდა განიხილებოდეს, როგორც ასეთი*. ფრანგი სოციოლო-

გის მეთოდის ობიექტურობამ განაპირობა მის თხზულებებში განხილულ მოვლენათა განსაკუთრებული ღირებულება.

ძირითადი ნაწილი

ყოველი საზოგადოება ხასიათდება სოციალური სოლიდარობით. მართალია, დიურკემამდე სოლიდარობის საკითხი უკვე შესწავლილი იყო მარიონის მიერ (M. Marion, *Solidarité morale*, livre II), მაგრამ მარიონმა პრობლემის შესწავლა სხვა კუთხით განიზრახა, კერძოდ, იგი შეეცადა დაედგინა სოლიდარობის ფენომენის რეალობა. მარიონისაგან განსხვავებით, ნაშრომში „სოციალური შრომის დანაწილება“ დიურკემი იკვლევს თავად სოლიდარობის განმაპირობებელ მიზეზს, რომლის წყაროც არის შრომის დანაწილება – საზოგადოებრივი წყობის ერთ-ერთი ფუნდამენტური საფუძველი, საზოგადოებათა კლასიფიკაციის უმნიშვნელოვანესი კრიტერიუმი. სოციალური ინტეგრაციის თვალსაზრისით, დიურკემს სწორედ სოლიდარობა მიაჩნია უმაღლეს პრინციპად, უნივერსალურ ღირებულებად. ავტორისათვის ნათელია, რომ თანამედროვე საზოგადოებებში სულ უფრო მეტად შეინიშნება შრომის დანაწილების მზარდი გავლენა არამხოლოდ ეკონომიკის, არამედ საზოგადოებრივი ცხოვრების სრულიად განსხვავებულ სფეროებში. განსხვავებით ეკონომისტებისაგან, შრომის დანაწილება მხოლოდ სოციალურ ძალთა მწარმოებლურობის ზრდის საშუალებამდე რომ დაყავდათ, დიურკემის თეორიის თანახმად, შრომის დანაწილება, უწინარეს ყოვლისა, სოციალური კოჰეზიის წყაროა [1, 536]. აქედან გამომდინარე, დიურკემი სოლიდარობის ფენომენს იკვლევს სოციალური შრომის დანაწილების ჭრილში.

დიურკემის რეფლექსიის საგანია მიმართულებები ინდივიდის პიროვნებასა და სოციალურ

სოლიდარობას შორის; კერძოდ, როგორ ხდება, რომ ინდივიდის ავტონომიურობის სულ უფრო მეტად ზრდის თანადროულად, იგი სულ უფრო დიდად დამოკიდებულია საზოგადოებაზე? როგორაა შესაძლებელი, რომ ინდივიდი, ერთდროულად, უფრო პიროვნულიც იყოს და უფრო სოლიდარულიც? [1, 395]. ავტორის აზრით, აღნიშნული ორი მოძრაობა, რაოდენ საპირისპიროც არ უნდა ჩანდეს, პარადოქსურად ხდება; ასეთი მოჩვენებითი ანტინომიის გადაწყვეტა კი სოციალური სოლიდარობის ცვლილებაშია.

ფრანგი სოციოლოგი ერთმანეთისაგან განასხვავებს პოზიტიური სოლიდარობის ორ სახეს: *მექანიკურ სოლიდარობას* (ანუ მსგავსებით სოლიდარობას) და *ორგანულ სოლიდარობას* (ანუ შრომის დანაწილებაზე დაფუძნებულ სოლიდარობას). დიურკემის თანახმად, პირველი სახის სოლიდარობა ვარირებს ინდივიდუალური პიროვნების საპირისპიროდ, მეორე – მისი მიმართულებით. პირველყოფილი საზოგადოება ხასიათდება შრომის დანაწილების დაბალი ხარისხით, რაც განპირობებულია ძლიერი კოლექტიური ცნობიერებით და საზოგადოების სეგმენტური სტრუქტურით. ისტორიის ამ ეტაპზე ინდივიდის პიროვნება ჯერ კიდევ არ არსებობს. პირველყოფილ საზოგადოებაში სოციალური წესრიგის პირობას წარმოადგენს კოლექტიურობის განცდა, რასაც ავტორი კოლექტიურ სინდისს უწოდებს. მექანიკური სოლიდარობა ნიშანდობლივია ტრადიციული აგრარული საზოგადოებისათვის. საზოგადოებათა ევოლუციის კვალდაკვალ, მსგავსებებიდან მომდინარე ყველა სოციალური კავშირი თანდათანობით სუსტდება. ინდუსტრიული საზოგადოების ანალიზის საფუძველზე, დიურკემი აღნიშნავს, რომ ხსენებული საზოგადოება გამოირჩევა შრომის დანაწილების, ე. ი. დიფერენციაციისა და სპეციალიზაციის მაღალი ხარისხით. ეს უპირატესობა კი მით უფრო გამოკვეთილია, რაც მეტად ვუახლოვებით

მაღალი განვითარების სოციალურ ტიპებს; რაც მეტად ცივილიზებულია საზოგადოება, მით უფრო რთულდება შრომითი საქმიანობები, შესაბამისად, მით უფრო განვითარებული უნდა იყოს სპეციალიზაცია, სხვა ზღვარის მისთვის დაწესება არ შეიძლება. [...] ამდენად, მნიშვნელოვანია ადამიანის პროფესიული მოვალეობები და მათი აღსრულება. [...] შრომის დანაწილების პროგრესის ძირითადი მიზეზის დეტერმინაციით, დიურკემი განსაზღვრავს ცივილიზაციის არსებით ფაქტორსაც და ასე კიდევ უფრო უკეთ ცხადყოფს, თუ რაოდენ მცდარია ცივილიზაციის წარმოდგენა შრომის დანაწილების ფუნქციად.

დიურკემი საგანგებო ყურადღებას ამახვილებს იმ ფაქტზე, რომ, ერთი მხრივ, რაც უფრო მრავალრიცხოვანი და ძლიერია შრომის დანაწილების შედეგად წარმოქმნილი სოციალური კავშირები, მით უფრო მყარია ზნეობა. მორალურია ყოველივე ის, რაც სოლიდარობის წყაროა, რაც აიძულებს ადამიანს ანგარიში გაუწიოს სხვებს, არ იხელმძღვანელოს მხოლოდ საკუთარი ეგოისტური იმპულსებით თავის ქმედებებში [1, 518]. მორალი არის სოციალური სოლიდარობის პირობათა ერთობლიობა. სოციალური შრომის დანაწილება ეთანადება ასეთ კრიტერიუმს. შრომის დანაწილების განმსაზღვრელ მიზეზთა ზეგავლენით, ინდივიდთა ინტეგრირებითა და მათ შორის სოლიდარობის გრძნობის გაძლიერებით, ინდივიდის პიროვნულობა განიცდის პროგრესს. მაშასადამე, ის დაკავშირებულია მთელ ჩვენ მორალურ ცხოვრებასთან. სემენტური საზოგადოების მორალთან შედარებით, ორგანიზებულ საზოგადოებათა მორალი, მართლაც, ბევრად ჰუმანურია, მეტად რაციონალურია. დიურკემის აზრით, თანამედროვე საზოგადოების მორალური ცნობიერების ერთ-ერთი კატეგორიული იმპერატივია: აქციე საკუთარი თავი უნარიან ადამიანად, რათა შეასრულო გარკვეული

ფუნქცია სარგებლიანი უკუგებით [1, 69]. მეორე მხრივ, რაკი შრომის დანაწილების პროგრესით სულ მუდამ მზარდი უთანასწორობაც იგულისხმება, დიურკემის ღრმარწმენით, თანასწორობა, რომლის აუცილებლობასაც საზოგადოებრივი აზრი ადასტურებს, შეიძლება იყოს მხოლოდ თანასწორობა ბრძოლის გარე პირობებში [1, 553]. ამგვარად, აუცილებელია, რომ კონკურენციის გარე პირობები იყოს თანაბარი.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ დიურკემი სოციალურ სოლიდარობას შეისწავლის იურიდიულ წესთა სისტემის ჭრილში, რადგან, მისი აზრით, სოლიდარობა შრომის დანაწილებით წარმოიქმნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იმავდროულად ეძლევა დასაბამი სამართალსა და მორალს. შესაბამისად, შრომის დანაწილებიდან მომდინარე მიმართებები მართული და რეგულირებულია იურიდიული წესების დეფინირებული სისტემით; პირველი სახის სოლიდარობას (ანუ მექანიკურ სოლიდარობას) შეესაბამება რეპრესიული სამართალი, მეორეს (ანუ ორგანულ სოლიდარობას) – საკორპორაციო სამართალი.

თუმცა არსებობს შრომის დანაწილების ანორმალური ფორმებიც, რომელთა დროსაც შრომის დანაწილება არ განაპირობებს სოლიდარობას საზოგადოების სხვადასხვა სემენტს შორის, არ უზრუნველყოფს სოციალური ორგანიზმის ერთიანობას ანუ არ ხდება თანამშრომლობა ფუნქციათა შორის, არ არის რეგულირებული მიმართებები, რაც შრომის დანაწილებას სძენს ანომიურ ხასიათს. ავტორი ხსენებულ ფორმებსაც განიხილავს და ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ასეთი ანომია განპირობებულია სოლიდარულ ორგანოთა შორის არასაკმარისი ან არასაკმარისად ხანგრძლივი კონტაქტით. მაშასადამე, დაკავშირებულია მთელ ჩვენ მორალურ ცხოვრებასთან. რაკი ორგანიზებულ საზოგადოებებს არსებობის შენარჩუნება მხოლოდ ყველა მათი შემადგენე

ლი ნაწილის სოლიდარობით ძალუძოთ, ადამიანთა იდეალის – სოციალური სოლიდარობის – რეალიზაცია შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შრომის დანაწილებაც პროგრესს განიცდის.

დასკვნა

შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ დიურკემის იდეები განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს პოსტტოტალიტარულ საზოგადოებაში, სოციალური ინსტიტუტების რადიკალური ცვლილებების პერიოდში. მისი ანალიზი ეფუძნება სრულიად მართებულ მოსაზრებას, რაც ნათლად ცხადყო დრომ. გლობალიზაციის ეპოქაში, თანამედროვე საზოგადოებაში მიმდინარე სწრაფი ცვლილებების პროცესში, საზოგადოებათა გაერთიანების საფუძველი იმდენად გაფართოვდა, რომ ადამიანები სულ უფრო მეტად ხდებიან დამოკიდებულნი ერთმანეთზე, სულ უფრო მეტად საჭიროებენ იმ საქონელსა და მომსახურებას, რომელთაც სხვა პროფესიის ადამიანები ქმნიან. ამდენად, სოციალური სოლიდარობის, როგორც სოციალური ინტეგრაციის უმაღლესი პრინციპის, შენარჩუნება დიდწილად [მხოლოდ] მორალური ღირებულებების, წეს-ჩვეულებების გააზრებით არის შესაძლებელი. იმისდა მიხედვით, თუ როგორია სოციუმის წევრ ადამიანთა შორის თანამშრომლობა (სწორი თუ არასწორი), საზოგადოება იქნება ჯანსაღი ან არაჯანსაღი.

ლიტერატურა

1. დიურკემი ე. (2012): „სოციალური შრომის დანაწილება“. Carpe diem. თბილისი

2. Larousse (2001): Dictionnaire de philosophie

3. Spenser H., Sociologie, tr. fr., Paris. F. Alcan

4. Secrétan Ch. (1883): Le principe de la morale. Lausanne

Емилъ Дюркем: феномен солидарности как высший принцип социальной интеграции

Лабучიძე დოდო აკაკიევნა

Университет им. Гр. Робакидзе

Институт философии и социальных наук

Ул. Дж. Багратиони №6, Тбилиси, Грузия.

Тел: 591 605 948

E-mail: dodolaboutchidze@yahoo.fr

dodolaboutchidze@mail.ru

Резюме

В статье рассмотрен спектр вопросов на основе рефлексий основателя французской социологии, реформатора социологической концепции Э. Дюркема (1857-1917), который рассматривает феномен солидарности как высший принцип социальной интеграции. Для Дюркема совершенно ясно, что организованные общества могут сохранить своё существование лишь солидарностью всех их составных элементов; исходя из этого положения, автор исследует основную причину социальной солидарности. Социологическая теория Дюркема оказала большое влияние на западноевропейской социологии и по сей день не утратила познавательную ценность.

Ключевые слова:

солидарность, когезия, интеграция, прогресс, разделение труда, аномия, специализация, цивилизация, позитивная солидарность.

Emile Durkheim on the Solidarity Phenomenon, as the Highest Principle of Social Integration

Dodo Labuchidze

Grigol Robakidze State University

Institute Of Philosophy and Social Sciences

6, St. of J. Bagrationi, Tbilisi, Georgia

Tel: 591 605 948

E-mail: dodolaboutchidze@yahoo.fr

dodolaboutchidze@mail.ru

Abstract

A range of issues, discussed in the present article, is based on comprehension by Emile Durkheim - the

founder of French sociology, the reformer of the sociological concept [1858-1917] of the phenomenon of solidarity as the highest principle of social integration. For Durkheim it is clear that organized societies can keep their existence only by solidarity of all their components, and searches for essential reasons, conditioning the social solidarity. Durkheim's sociological theory had a great influence on the Western European sociological heritage and still has not lost its cognitive value.

Keywords:

solidarity, cohesion, integration, progress, division of work, anomy, specialization, civilization, positive solidarity.

Scripta manent

ავტორები

- მანანა ასლანიშვილი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ-მეცნიერებათა დეპარტამენტის დოქტორანტი
- თინათინ აფხაიძე** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, სოციალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტის ასისტენტ-პროფესორი
- ციური ასვლედიანი** – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგია, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, ემერიტუს-პროფესორი
- ქეთევან გაბუნია** – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის მიმართულების ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, პროფესორი
- რუსუდან გოცირიძე** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ-მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, პროფესორი, ოქსფორდის საუნივერსიტეტო საზოგადოების ასოცირებული წევრი
- დოდო ლაბუნიძე** – თბილისის გრ. რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, ფილოსოფიისა და სოციალურ მეცნიერებათა კვლევითი ინსტიტუტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
- თინათინ მოსემდვდლიშვილი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ქართული ფილოლოგიისა და მედია-ტექნოლოგიების დეპარტამენტის დოქტორანტი
- მარინა ზორანიანი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ლიბერალურ-მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
- ოლგა პადალა** – კიევის სახელმწიფო ენათმეცნიერების უნივერსიტეტი, გერმანული ფილოლოგიის კათედრა, ასპირანტი
- ტატიანა სოლსკაია** – კიევის სახელმწიფო ენათმეცნიერების უნივერსიტეტი, გერმანული ფილოლოგიის კათედრა, ასპირანტი
- სერგეი პროკოპიევი** – რუსეთის გენერალური საკონსულოს კონსული მონრეალში (კანადა), ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, რუსეთის საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი
- მედეა სვანი** – საქართველოს უნივერსიტეტი, ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტის დოქტორანტი
- მეგი ფალავანდიშვილი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტის დოქტორანტი
- ნინო ჭრიკიშვილი** – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგია, ასისტენტ-პროფესორი
- რუსუდან თაბუკაშვილი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, პროფესორი
- მაია ქავთარია** – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ინგლისური ფილოლოგიის მიმართულების დოქტორანტი
- მარინე ჯაში** – ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტი, სრული პროფესორი

ჟურნალის რედკოლეგია

მაია ჩხეიძე – საქართველოს უნივერსიტეტი, ენების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

რუსუდან თაბუკაშვილი – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი. ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, პროფესორი

გიოლა ფურცელაძე – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ია ჩიქვინიძე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ჰანს რუდიგერ ფლუკი – ბოხუმის უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი

კულპაშ ბეიბიტოვა – გუმილიოვის სახ. ევრაზიის ნაციონალური უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი (ქ. ასტანა)

ტანია გრისჰამერი – ფილოლოგიის მაგისტრი (DAAD)

ქეთევან გაბუნია – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, რომანული ფილოლოგიის მიმართულების ხელმძღვანელი, პროფესორი

ია ბურდული – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

მარია მიხაილოვა – მოსკოვის ლომონოსოვის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, რუსეთის საბუნებისმეტყველო აკადემიის აკადემიკოსი

სილვია ბოტევა – სოფიის წმინდა კლემენტ ოპრიდელის სახელობის უნივერსიტეტი, რომანული ფილოლოგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ტატიანა მეგრელიშვილი – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ალბა გრაციანო – იტალიის ქ. ტუსციას უნივერსიტეტი, ენების ცენტრის დირექტორი, ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი

ალესანდრა სპადაფორა – იტალიის ქ. ტუსციას უნივერსიტეტი, ენების ცენტრი, ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

გიორგი ყუფარაძე – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

რუსუდან გოცირიძე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტი, ლიბერალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი, ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი, პროფესორი, ოქსფორდის საუნივერსიტეტო საზოგადოების ასოცირებული წევრი

Редколлегия журнала

Майя Чхеидзе – Грузинский университет, руководитель департамента языков, доктор филологических наук, профессор

Русудан Табукашвили – Грузинский технический университет, факультет бизнес-инженеринга, департамент либеральных наук, академический доктор филологии, профессор

Виола Пурцеладзе – Тбилисский государственный университет им. Иванэ Джавахишвили, доктор филологических наук, профессор

Ия Чиквинидзе – Грузинский технический университет, факультет бизнес-инженеринга, департамент либеральных наук, академический доктор филологии, ассоциированный профессор.

Ганс Руддигер Флук – Профессор Бохумского университета, доктор филологических наук, профессор

Кульпаш Бейбитова – Профессор национального университета Евразии им. Гумилева (г. Астана), доктор филологических наук

Таня Грисхаммер – Магистр филологии (DAAD)

Кетеван Габуния – Тбилисский государственный университет им. Иванэ Джавахишвили, факультет гуманитарных наук, академический доктор филологии, руководитель направления романской филологии, профессор

Ия Бурдули – Грузинский технический университет, факультет бизнес-инженеринга, департамент либеральных наук, академический доктор филологии, ассоциированный профессор

Мария Михайлова – Московский государственный университет им. М. Ломоносова, доктор филологических наук, профессор, академик Российской Академии Естественных Наук (РАЕН)

Сильвия Ботева – Софийский университет им. Святого Клементя Охридского, руководитель департамента романской филологии, профессор

Татьяна Мегрелишвили – Грузинский технический университет, факультет бизнес-инженеринга, департамент либеральных наук, доктор филологических наук, профессор

Альба Грациано – Университет г. Тусция (Италия), директор центра языков, профессор

Алессандра Спадафора – Университет г. Тусция (Италия), доктор филологии, ассоциированный профессор центра языков

Георгий Купарадзе – Тбилисский государственный университет им. Иванэ Джавахишвили, факультет гуманитарных наук, академический доктор филологии, ассоциированный профессор

Русудан Гоциридзе – Грузинский технический университет, факультет бизнес-инженеринга, департамент либеральных наук, академический доктор филологии, профессор, ассоциированный член Оксфордского Университетского Общества

Scripta manent

Editorial board

Maia Chkheidze – Head of the Languages Department of Georgian University, Doctor of Philological Science, Professor

Rusudan Tabukashvili – Georgian Technical University, Business-Engineering Faculty, Department of Liberal Sciences, Academic Doctor of Philology, Professor

Viola Purzeladze – Tbilisis' State University, Doctor of Philological Science, Professor

Ia Chikvinidze – Georgian Technical University, Business-Engineering Faculty, Department of Liberal Sciences, Academic Doctor of Philology, Assosiated Professor

Hans Rudiger Fluck – Professor of the Bokhums' University, Doctor of Philological Science

Kulpash Beibitova – Gumilev's National Eurasian University (Astana), Doctor of Philological Science, Professor

Tanya Griskhamer – Master of Philology (DAAD)

Ketevan Gabunia – Tbilisis' State University, Faculty of Humanitarian Sciences, Head of the Dirrection in Romanian Philology, Academic Doctor of Philology, Professor

Ia Burduli – Georgian Technical University, Business-Engineering Faculty, Department of Liberal Sciences, Doctor of Philology, Assosiated Professor

Maria Mikhailova – Moscow's State University, doctor of Philological Science, the academician of Russian Academy on the Nature Study (RANS)

Sylvia Boteva – Sofia's Uniersity of Holy Klement Okhridsky, the leader of the romanian philology department, professor

Tatiana Megrelishvili – Georgian Technical University, Business-Engineering Faculty, Department of Liberal Sciences, Doctor of Philological Science, Professor

Alba Graziano – University of Tuscia, Italy, Language Center Director, Professor

Alessandra Spadafora – University of Tuscia, Italy, Language Center, Doctor of Philology, Assosiated Professor

Georgi Kuparadze – Tbilisis' State University, Faculty of Humanitarian Sciences, Academic Doctor of Philology, Assosiated Professor

Rusudan Gotsiridze – Georgian Technical University, Business-Engineering Faculty, Department of Liberal Sciences, Academic Doctor of Philology, Full professor, the associate member of Oxford's University Society